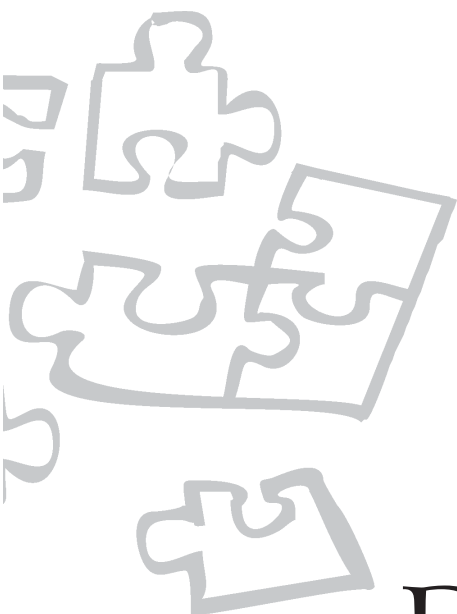

KURATORIUM OŚWIATY W BYDGOSZCZY
KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI
w Bydgoszczy, w Toruniu i we Włocławku

DIAGNOZA

GOTOWOŚCI SZKOLNEJ
DZIECI SZEŚCIOLETNICH
W WOJEWÓDZTWIE
KUJAWSKO-POMORSKIM

RAPORT 2008

Bydgoszcz 2008

PODZIĘKOWANIA

Autorzy raportu dziękują wszystkim osobom, które włączyły się w realizację badań na temat „Diagnoza gotowości szkolnej dzieci sześciolletnich w województwie kujawsko-pomorskim” za zaangażowanie.

Dziękujemy nauczycielom, dyrektorom przedszkoli i szkół z oddziałami przedszkolnymi, a także wizytatorom Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Delegatury w Toruniu i we Włocławku. Bez udziału tych osób badanie dzieci sześciolletnich na terenie województwa kujawsko-pomorskiego nie byłoby możliwe.

Szczególne podziękowania kierujemy do pani Elżbiety Koźniewskiej za wyrażenie zgody na zastosowanie w badaniach dzieci sześciolletnich w województwie kujawsko-pomorskim metody obserwacyjnej Skala Gotowości Szkolnej oraz okazaną przychylność dla realizacji badań.

Wyrazy wdzięczności składamy pani prof. dr hab. Krystynie Żuchelkowskiej za recenzję raportu oraz cenne rady i merytoryczne wsparcie.

Serdecznie dziękujemy panu Piotrowi Całbeckiemu Marszałkowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego za sfinansowanie wydania raportu „Diagnoza gotowości szkolnej dzieci sześciolletnich w województwie kujawsko-pomorskim”.

Dziękujemy paniom: Ewie Ludwikowskiej i Jolancie Metkowskiej Dyrektorom Wydziału Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy za konsultacje i poświęcony czas.

Autorzy raportu

Recenzent merytoryczny:
prof. dr hab. Krystyna Żuchelkowska

Recenzent językowy:
Anna Rupińska

Autorzy raportu:
Krystyna Karpińska
Izabela Kaszubska-Tomaszewska
Anna Łukaszewska
Jolanta Michalska
Barbara Szczepkowska
Marzenna Wierzbicka

Projekt graficzny okładki:
Krystyna Karpińska

Skład komputerowy:
Marzenna Wierzbicka
Kinga Kaszubska

Druk:
Wydawnictwo TEKST Sp. z o.o.
83-307 Bydgoszcz, ul. Kossaka 72
tel./fax 052 348 62 50
e-mail: info@tekst.com.pl, www.tekst.com.pl

ISBN 978-83-7208-018-9

Nakład: 500

Egzemplarz bezpłatny

WYDANIE RAPORTU SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO W TORUNIU

SPIS TREŚCI

Podziękowania	3
Informacje o autorach raportu	6
Wstęp	8
I Cele badań	12
II Opis metody badawczej	13
III Organizacja i przebieg badań	16
IV Charakterystyka badanej próby	18
V Gotowość szkolna dzieci sześciolletnich w świetle wyników przeprowadzonych badań	20
1. Podskala: Umiejętności Szkolne	20
2. Podskala: Kompetencje Poznawcze	31
3. Podskala: Sprawność Motoryczna	41
4. Podskala: Samodzielność	49
5. Podskala: Niekonfliktowość	63
6. Podskala: Aktywność Społeczna	73
7. Zestawienia porównawcze wyników w sześciu podskalach ze względu na środowisko zamieszkania dzieci	83
7.1. Zestawienie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolletnich zamieszkałych na wsi.	83
7.2. Zestawienie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolletnich zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy	89
7.3. Zestawianie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolletnich zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy	95
7.4. Zestawienie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolletnich zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy	101
8. Sugestie dyrektorów i wizytatorów	107
Uogólnienia i wnioski z badań.	107
Rekomendacje	111
Zakończenie	111
Wykaz tabel	114
Wykaz wykresów	117
Bibliografia	118

INFORMACJE O AUTORACH RAPORTU

Krystyna Karpińska – absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, ukończyła studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne m.in. z zakresu organizacji i zarządzania placówkami oświatowymi, sprawowania nadzoru pedagogicznego. Długoletni nauczyciel wychowania przedszkolnego, doradca metodyczny, obecnie nauczyciel konsultant w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, ekspert z listy MEN komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy, edukator, autor, współautor, ilustrator licznych opracowań zwartych dla nauczycieli oraz dzieci. Realizator ogólnopolskich programów: „Przedszkolaki krok pierwszy”, „Przedszkolaki krok drugi”, „Stwórzmy wspaniałe przedszkole”, „Lider edukacji elementarnej”, trener międzynarodowego programu „Przyjaciele Zpippięgo”. Brała udział w projekcie „Dziecko sześćioletnie u progu nauki szkolnej” realizowanym we współpracy z Zespołem Badawczym z Akademii Świętokrzyskiej. Współautorka raportu „Diagnoza gotowości szkolnej dzieci sześćoletnich w województwie kujawsko-pomorskim”. Uhonorowana nagrodami: Prezydenta Miasta Bydgoszczy, Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Izabela Kaszubska-Tomaszewska – absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, ukończyła kursy kwalifikacyjne w zakresie: organizacji i zarządzania oświatą, oligofrenopedagogiki, sprawowania nadzoru pedagogicznego. Długoletni nauczyciel szkoły, doradca metodyczny, aktualnie nauczyciel konsultant, kierownik Pracowni Organizacji Kształcenia Ustawicznego w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku. Nauczyciel dyplomowany, ekspert z listy MEN komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy, edukator, realizator programów ogólnopolskich: „Nowa Szkoła 1000/2”, „Lider edukacji elementarnej”. Autorka innowacji dla nauczycieli edukacji elementarnej, autorka i współautorka wielu artykułów i publikacji. Współautorka raportu „Diagnoza gotowości szkolnej sześciolatków w województwie kujawsko-pomorskim”. Otrzymała nagrody: Kuratora Oświaty w Bydgoszczy, Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Prezydenta Miasta Włocławka. Odznaczona została Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Anna Łukaszewska – absolwentka Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, ukończyła studia podyplomowe w zakresie administracji publicznej, kurs kwalifikacyjny dla oświatowej kadry kierowniczej z zakresu organizacji i zarządzania oświatą, kurs kwalifikacyjny z nadzoru pedagogicznego. Wieloletni nauczyciel przedszkola, doradca metodyczny, obecnie starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy Delegatura w Toruniu. Nauczyciel dyplomowany, ekspert z listy Ministra Edukacji Narodowej komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla nauczycieli, ekspert z listy Ministra Rozwoju Regionalnego w dziedzinie infrastruktury systemu oświaty. Trener międzynarodowego programu „Przyjaciele Zippięgo” oraz programu „Szkoła dla rodziców i wychowawców”. Założyciel i członek Stowarzyszenia Edukacji Przedszkolnej „Inicjatywa i twórczość” w Toruniu. Autorka publikacji zwartych oraz artykułów na łamach „Wychowania w Przedszkolu”, „45 minut”, Biuletynu Informacyjnego Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej w Przysieku, recenzji w „Kulturze i Edukacji”, recenzji publikacji: „Szkolny system wspierania zdolności”. Koordynator zespołu badawczego w województwie kujawsko-pomorskim w ramach ogólnopolskiego projektu „Dziecko sześćioletnie u progu nauki szkolnej” realizowanym we współpracy z Zespołem Badawczym z Akademii Świętokrzyskiej. Współautorka raportu „Diagnoza gotowości szkolnej dzieci sześćoletnich w województwie kujawsko-pomorskim”. Otrzymała Nagrodę Prezydenta Miasta Torunia, odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Jolanta Michalska – absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, ukończyła studia podyplomowe – terapia pedagogiczna, kurs kwalifikacyjny w zakresie organizacji i zarządzania oświatą. Wieloletni nauczyciel i dyrektor przedszkola, aktualnie starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy Delegatura we Włocławku. Nauczyciel dyplomowany, ekspert w zakresie awansu zawodowego

nauczycieli. Współautorka raportu „Diagnoza gotowości szkolnej sześciolatków w województwie kujawsko-pomorskim”. Nagrodzona Brązowym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Barbara Szczepkowska – absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, ukończyła studia podyplomowe w zakresie zarządzania oświatą oraz edukacji elementarnej, kurs kwalifikacyjny z zakresu sprawowania nadzoru pedagogicznego, konwersatorium z glottodydaktyki w zakresie pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Nauczyciel szkoły, przedszkola, dyrektor przedszkola, obecnie starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy. Nauczyciel dyplomowany, ekspert z listy MEN komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy. Uczestnik wizyt studyjnych i szkoleń międzynarodowych (Niemcy, Francja). Autorka artykułów na łamach czasopisma „Głosy, Wiadomości, Rozmowy o Szkole”. Koordynator zespołu badawczego w województwie kujawsko-pomorskim w ramach ogólnopolskiego projektu „Dziecko sześciolatnie u progu nauki szkolnej” realizowanego we współpracy z Zespołem Badawczym z Akademii Świętokrzyskiej. Współautorka raportu „Diagnoza gotowości szkolnej dzieci sześciolatków w województwie kujawsko-pomorskim”.

Marzenna Wierzbicka – absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu ukończyła studia podyplomowe na kierunku logopedia, kursy kwalifikacyjne z zakresu: organizacji i zarządzania oraz oligofrenopedagogiki. Nauczyciel przedszkola, szkoły, doradca metodyczny, obecnie nauczyciel-konsultant Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, kierownik Pracowni Pracy Wychowawczej Szkoły i Edukacji Elementarnej. Nauczyciel dyplomowany, ekspert komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla nauczycieli. Autorka książki „Zabawy muzyczne w klasach I-III”, współautorka pozycji „Nowe zabawy i gry sportowe z nietypowymi przyborami”. Długoletni członek Toruńskiego Stowarzyszenia Twórczego Nauczyciela w Edukacji Wczesnoszkolnej. Koordynator merytoryczny projektu „Przedszkole otwiera świat II” finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Współautorka raportu „Diagnoza gotowości szkolnej sześciolatków w województwie kujawsko – pomorskim”. Uhonorowana nagrodą Inspektora Oświaty, Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

*Nie musisz być wielki, by zacząć,
ale musisz zacząć, by być wielkim*

Les Brown

WSTĘP

Pierwsze edukacyjne doświadczenia mają ogromny wpływ na późniejsze postawy dziecka wobec własnej osoby i innych ludzi oraz nauki i pracy, a także na stosunek do własnych osiągnięć i aspiracji. Warunkują sukcesy na kolejnych etapach edukacyjnych.

Współcześnie obserwuje się powszechne zrozumienie znaczenia edukacji przedszkolnej dla rozwoju dziecka. Rozwój ten dokonuje się dzięki interakcjom społecznym. Pomimo że współczesna filozofia człowieka przyjmuje, iż rozwój podmiotowości i indywidualności człowieka jest jego własnym dziełem, to jednak dzieło to nie może być podjęte i kontynuowane bez współpracy i wsparcia dorosłego i rówieśników, którzy są „nosicielami wszystkich wiadomości danej kultury” (Mazur, 2007, s. 139).

Psychologia humanistyczna podkreśla, iż takie cechy, jak otwartość na świat, głęboka percepcja rzeczywistości, poczucie tożsamości, integracja wewnętrzna, spontaniczność, zdolności twórcze, tolerancja i zdolność do miłości świadczą o dojrzałości oraz posiadaniu przez jednostkę umiejętności samo-realizacji (Bałachowicz, 2006, s.10). Większość tych kompetencji wyzwała się i rozwija w okresie wczesnego dzieciństwa.

Wysoką rangę wychowaniu przedszkolnemu w najnowszej literaturze przedmiotu zamiennie określanemu, jako wczesna edukacja (od 3 roku życia), nadał raport UNESCO pt. „Edukacja – jest w niej ukryty skarb”. W dokumencie stwierdzono, iż wczesna edukacja jest swoistym paszportem do życia, okresem kształtowania szans rozwojowych dziecka i jego przyszłej pozycji społecznej (Bałachowicz, Kowalska, 2006).

Współczesne badania nad rolą i znaczeniem wczesnej edukacji prowadzone były głównie w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej i koncentrowały się już nie tyle na potrzebie jej organizacji, co raczej na rozważaniu, jaki rodzaj edukacji przedszkolnej jest najbardziej skuteczny. Głównym tematem badań nie jest już „czy” (w wielu krajach trudno byłoby nawet dobrać grupę kontrolną z dzieci, które nie chodzą do przedszkoli, gdyż uczęszczające obejmują 100 % populacji), ale „jak” należy ją prowadzić (Putkiewicz, Żytko, Zahorska 2003, s. 9).

W Polsce diagnozę gotowości szkolnej sześciolatków na szeroką skalę przeprowadzono w roku 2006 przez Akademię Świętokrzyską w Kielcach oraz przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie.

W świetle literatury przedmiotu gotowość szkolna jest pojęciem, pod którym kryje się wiele aspektów życia dziecka. To przede wszystkim gotowość do podjęcia nauki szkolnej, zainteresowanie nią i chęć jej podejmowania oraz taki poziom rozwoju fizycznego, intelektualnego, społecznego i emocjonalnego, który pozwoli sprostać obowiązkowi ucznia, odnaleźć się w grupie rówieśniczej i osiągnąć sukces w szkole. Gotowość szkolna jest wynikiem dwóch procesów: dojrzewania oraz uczenia się i zależy między innymi od warunków, w jakich żyje dziecko, od jego zdolności, zainteresowań i od tego, czy uczęszczało ono do przedszkola.

Według Stefana Szumana „dojrzałość szkolna to taki poziom rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego dziecka, który czyni je wrażliwym i podatnym na systematyczną naukę w klasie I szkoły podstawowej” (Janiszewska, 2008).

Dojrzałość szkolna, gotowość szkolna, przygotowanie do szkoły – to terminy używane często zamiennie i to zarówno w Polsce, jak i w innych krajach. Niemiecki termin *Schulreife*, to właśnie dojrzałość szkolna, angielski *school readiness* oznacza gotowość szkolną, francuski *aptitude a'la scolarité* mówi o zdolności do podjęcia nauki w szkole, natomiast rosyjski *подготовка к школе* dotyczy wręcz przygotowania do szkoły.

Według Barbary Wilgockiej-Okon (2003) gotowość szkolną rozpatruje się jako proces i efekt współdziałania aktywności dziecka i aktywności dorosłych tworzących warunki uczenia się, jako efekt interakcji „współgry” właściwości dziecka i właściwości szkoły.

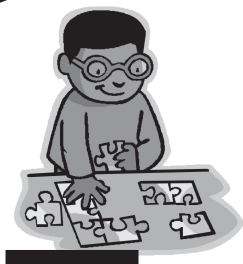
Obecna dojrzałość szkolną traktuje się nie tylko jako zależną od wewnętrznych procesów dojrzewania, lecz jako współmierną do wspierających lub hamujących wpływów środowiska oraz łącznie – jako wynik interakcji między zdatnym do szkoły dzieckiem a środowiskiem rodzinnym i wychowaniem przedszkolnym. Stąd pojęcie *Schulreife* – dojrzałość szkolna – zastąpiono w krajach niemieckojęzycznych terminem *Schulfertigkeit*, co oznacza zdatność czy gotowość szkolną. Także w Polsce coraz częściej używa się terminu gotowość szkolna dla określenia gotowości nie tylko do szkoły, lecz do uczenia się. Zwraca się większą uwagę na rolę szkoły w adaptacji dziecka do nauki. Pojawiły się pytania: dojrzałość dziecka czy dojrzałość szkoły? Przy tym ową dojrzałość szkoły określano jako wrażliwość na dziecko, jego potrzeby, oczekiwania, możliwości rozwojowe i możliwości uczenia się, które stanowiłaby o modyfikacji, kierunku i dynamice zmian programowo – organizacyjnych. Przede wszystkim zaś zmian w procesie nauczania – uczenia się opartych na skoordynowanej aktywności ucznia i nauczyciela, a także na zasadzie respektowania aktualnego poziomu rozwoju dziecka i nabytych przez nie wcześniejszych doświadczeń.

Przygotowanie dziecka do szkoły warto zatem rozpatrywać w kontekście dojrzałości instytucjonalnej, gotowości rodziców oraz dojrzałości i gotowości szkolnej dziecka.

W świetle założeń konstruktywistycznej teorii uczenia się dojrzałość szkolną rozpatrywać można w ujęciu aktualnego rozwoju dziecka, natomiast gotowość szkolną w kontekście jego najbliższego rozwoju.

DOJRZAŁOŚĆ INSTYTUCJONALNA

to wrażliwość instytucji na dziecko, jego potencjał, potrzeby, możliwości i ograniczenia, która gwarantuje ciągłość oddziaływań edukacyjnych

DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA
to aktualny rozwój dziecka,
kompetencje dobrze opanowane

GOTOWOŚĆ SZKOLNA
to najbliższy rozwój,
gotowość do zdobywania
kompetencji leżących
w zasięgu jego możliwości

Obecnie problem gotowości szkolnej dziecka wymaga szerokiego spojrzenia. Renata Michalak i Elżbieta Misiorna (2006) ukazując wieloznaczność i złożoność zagadnienia, wyodrębniły różne konteksty gotowości szkolnej. Są to:

Kontekst rozwojowy

1. Zadania rozwojowe, jakie stają przed dzieckiem w związku z rozpoczęciem nauki w szkole:
  - zdobywanie i stosowanie wiedzy,
  - osiągnięcie samodzielności i niezależności,
  - udział w życiu grupy rówieśniczej,
  - zmiana dominującej formy aktywności z zabawy na naukę,
  - opanowanie umiejętności pisania i czytania.
2. Gotowość do uczenia się:
  - zainteresowanie dziecka uczeniem się, chęć bycia uczonym i samodzielnego uczenia się,
  - trwałość zainteresowania, kontynuowanie uczenia się pomimo trudności i niepowodzeń,
  - osiągnięcie postępów, choćby niewielkich, w uczeniu się.
3. Krytyczne zdarzenie życiowe.
4. Własna aktywność jako ważny czynnik rozwoju.

Kontekst materialno-przestrzenny

- architektura,
- infrastruktura,
- zasobności w środki dydaktyczne,
- wielkości i sposób zagospodarowania przestrzeni.

Kontekst kulturowo-społeczny

- środowisko życia dziecka,
- postawy,
- styl wychowania,
- system wartości,
- oczekiwania i aspiracje rodziców.

Kontekst edukacyjny

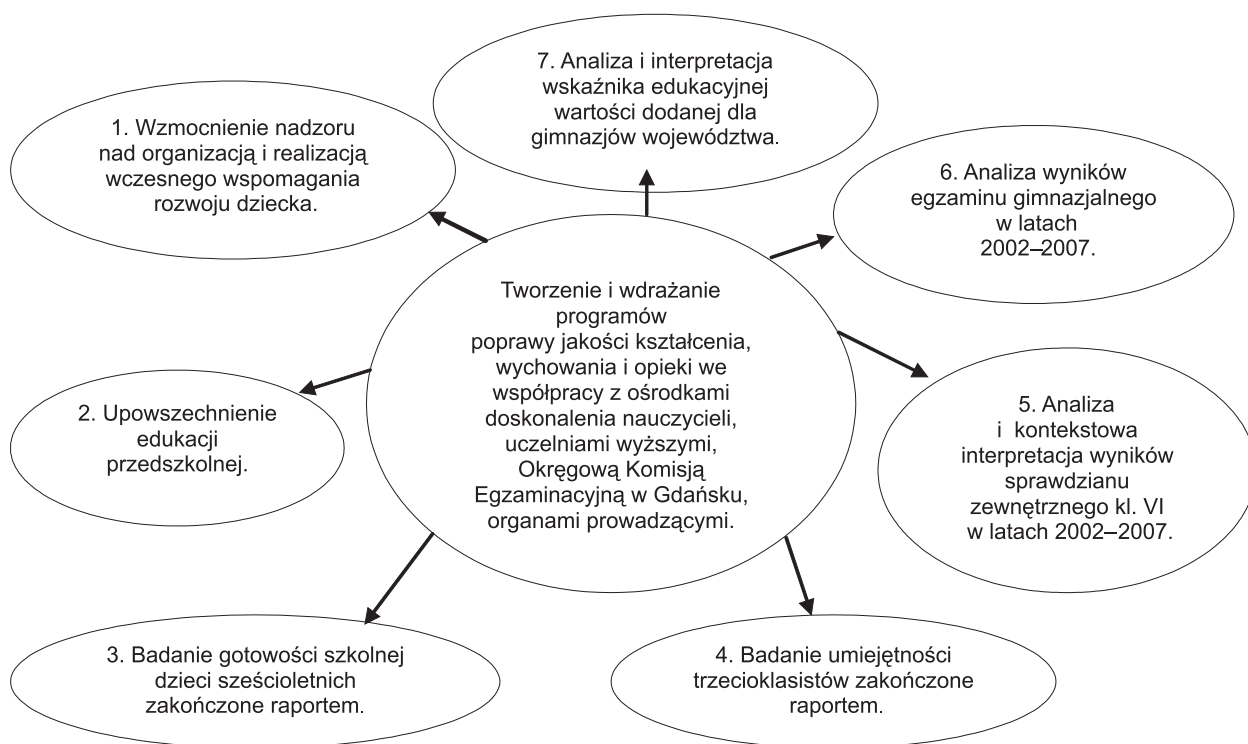
- jakość doświadczanych przez dziecko ofert edukacyjnych,
- relacje z nauczycielami i środowiskiem edukacyjnym,
- założenia edukacji: cele, wartości, treści.

Zatem gotowość szkolna zależy od wzajemnego otwarcia wszystkich podmiotów edukacyjnych na wsparcie rozwoju dziecka, a ich wzajemne wysiłki mogą zbudować wielowymiarowe, niwelujące próg szkolny środowisko rozwoju przyszłego ucznia.

W trosce o jakość procesu kształcenia Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty podejmuje liczne działania dla poprawy efektywności edukacji w przedszkolach, szkołach i placówkach województwa kujawsko-pomorskiego we współpracy z ośrodkami doskonalenia nauczycieli, uczelniami wyższymi, Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Gdańsku i organami prowadzącymi.

W roku szkolnym 2007/2008 opracowany i wdrożony został *Program poprawy jakości kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjach*. W ramach programu zaplanowano między innymi przeprowadzenie badań dzieci sześciolletnich.

Schemat 1. Działania Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty podejmowane dla poprawy jakości edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjach województwa.

Do realizacji tego zadania Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty powołał zespół do spraw poprawy jakości kształcenia w szkołach podstawowych województwa kujawsko-pomorskiego, który to wyznaczył jako jedno z zadań zdiagnozowanie rozwoju dzieci sześciolatków, umożliwiające ocenę gotowości szkolnej dzieci sześciolatków.

Badanie dzieci sześciolatków przeprowadzono między kwietniem a majem 2008 roku z wykorzystaniem *Skali Gotowości Szkolnej* autorstwa Elżbiety Koźniewskiej nauczyciela, psychologa, pracownika Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie. Na podstawie przeprowadzonych badań opracowany został raport z uwzględnieniem informacji uzyskanych od dyrektorów przedszkoli i szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi województwa kujawsko-pomorskiego.

Raport zawiera cele badań, opis metody badawczej, organizację i przebieg badań, charakterystykę badanej próby oraz wyniki badań w następujących kompetencjach: umiejętności szkolne, kompetencje poznawcze, sprawność motoryczna, samodzielność, niekonfliktowość, aktywność społeczna. Opracowanie kończy się uogólnieniami, wnioskami i rekomendacjami. Diagnoza sześciolatków w województwie kujawsko-pomorskim stanowi cenny materiał dla nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych, który posłuży do projektowania działań wychowawczo-dydaktycznych i opiekuńczych uwzględniających indywidualne potrzeby edukacyjne i społeczne dzieci.

Autorzy raportu wyrażają ponadto przekonanie, że wyniki badań pozwolą wszystkim podmiotom odpowiedzialnym za edukację przedszkolną lepiej zrozumieć dzieci i świadomie wspierać ich rozwój.

I CELE BADAŃ

Jednym z ważnych warunków właściwego przygotowania badań jest ustalenie ich celów. Wśród nich można wyróżnić cele teoretyczno-poznawcze oraz praktyczno - wdrożeniowe.

Cele teoretyczno-poznawcze wiążą się z poznaniem określonej kategorii zjawisk oraz wykryciem związków i zależności między nimi. Cele praktyczno-wdrożeniowe zaś z wykorzystaniem wyników badań w praktycznej działalności (Z. Skorny, 1984).

Cele teoretyczno-poznawczym badań to:

- poznanie poziomu gotowości szkolnej dzieci sześciolletnich w województwie kujawsko-pomorskim,
- stwierdzenie, które kompetencje dziecka sześciolletniego wymagają stymulacji przez nauczycieli i rodziców oraz inne podmioty odpowiedzialne za edukację przedszkolną.

Celem praktyczno-wdrożeniowym jest przekazanie, jakie działania należy podejmować, by dobrze przygotować sześciolatki do rozpoczęcia nauki w szkole i tym samym podnieść jakość procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych.

II OPIS METODY BADAWCZEJ

W badaniach zastosowano metodę obserwacyjną Skala Gotowości Szkolnej (SGS) dla nauczycieli sześciolatków o charakterze skali szacunkowej. Wymieniono w niej te zachowania i umiejętności, które są ważne dla poznania osiągnięć, upodobań i zainteresowań dzieci oraz trudności przez nie doświadczanych w związku z osiąganiem gotowości szkolnej. Autorką metody jest Elżbieta Koźniewska (psycholog, nauczyciel dyplomowany, edukator, konsultant, kierownik Pracowni Rozwoju Poradnictwa w Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie).

Skala Gotowości Szkolnej została wystandaryzowana na podstawie wyników badań ogólnopolskich w 2006 roku na ogólnopolskiej warstwowo-losowej próbie 4000 dzieci w wieku sześciu lat (A. Frydrychowicz, E. Koźniewska, A. Matuszewski, E. Zwierzyńska 2006).

Składa się z 72 stwierdzeń zawartych w pięciu częściach, które obejmują:

- (A) *Zachowania i umiejętności związane z poznawczą aktywnością dziecka*
- (B) *Zachowania dziecka w grupie rówieśników*
- (C) *Przejawy samodzielności dzieci i ich umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach*
- (D) *Aktywność zadaniowa dziecka, podejmowana samodzielnie lub w przebiegu zajęć pod kierunkiem nauczyciela*
- (E) *Przygotowanie dziecka do nauki czytania, pisania i matematyki.*

Zachowania i umiejętności zamieszczone w wyżej wymienionych częściach pogrupowano w sześć podskal odzwierciedlających różne aspekty gotowości dzieci do nauki w szkole. Są to:

- USZ – *Umiejętności Szkolne*
- KP – *Kompetencje Poznawcze*
- SM – *Sprawność Motoryczna*
- SA – *Samodzielność*
- NK – *Niekonfliktowość*
- AS – *Aktywność Społeczna*

Tabela 1. Zestawienie zadań rozwojowych ze strukturą SGS i sferami rozwoju dziecka.

Zadania rozwojowe związane z młodszym wiekiem szkolnym	Części SGS	Podskale SGS	Sfery rozwoju
Zdobywanie wiedzy i umiejętności poznawczych	(A) poznawanie środowiska i siebie, rozumienie świata (15)	Kompetencje Poznawcze (6) Umiejętności Szkolne (9)	Poznawcza
Współdziałanie z rówieśnikami	(B) zabawa i nauka w grupie rówieśników, zdobywanie umiejętności społecznych (21)	Sprawność Motoryczna (4) Aktywność Społeczna (6) Niekonfliktowość (11)	Fizyczna Emocjonalno – społeczna
Osiągnięcie samodzielności	(C) samodzielność w trudnych sytuacjach (8)	Samodzielność (8)	Emocjonalno – społeczna
Realizowanie nowych form aktywności – nauki i pracy	(D) aktywne podejmowanie zadań i praca pod kierunkiem nauczyciela (7)	Samodzielność (4) Niekonfliktowość (1) Aktywność Społeczna (3)	Emocjonalno – społeczna
Opanowanie czytania i pisania	(E) przygotowanie do nauki czytania, pisania, matematyki (21)	Umiejętności Szkolne (11) Kompetencje Poznawcze (6) Sprawność Motoryczna (4)	Poznawcza Fizyczna

Źródło: Doradca Nauczyciela Sześciolatków, 2006

W tabeli 1 zestawiono zadania rozwojowe związane z pierwszym etapem edukacji szkolnej, odpowiadające im części SGS i podskale SGS oraz odnoszące się do nich sfery rozwoju dziecka (Stefańska-Klar, 2000). W nawiasach podano liczby pozycji SGS.

Warunki obserwacji zachowania i umiejętności dzieci:

- a. prowadzona podczas realizacji zaplanowanych zajęć w środowisku przedszkola lub szkoły,
- b. czas trwania obserwacji – dwa tygodnie,
- c. obserwacja jednorazowa – nie więcej niż 10 dzieci uczestniczących w zajęciach całej grupy,
- d. wymaga przygotowania niezbędnych materiałów i pomocy do obserwacji,
- e. nie należy specjalnie na potrzeby obserwacji stwarzać sytuacji trudnych dla dziecka ani nakłaniać go do działań, których wykonania odmawia.

Obliczanie wyników

Nauczyciel, dokonując obliczeń wyników:

- a. zaznaczył wybraną odpowiedź na arkuszu obserwacyjnym SGS
- b. wpisał w tabeli punkty odpowiadające poszczególnym odpowiedziom (tak –1 punkt, raczej tak – 2 punkty, raczej nie – 3 punkty, nie – 4 punkty)
- c. obliczył wyniki surowe dla każdej podskali poprzez dodanie punktów
- d. obliczył wyniki przeliczone poprzez odjęcie wyniku surowego od podanej stałej
- e. określił stopień gotowości szkolnej dziecka w każdej podskali

Nauczyciel korzystał z arkusza obserwacji w formie elektronicznej (płyta CD w pakiecie edukacyjnym „Doradca Nauczyciela Sześcioletków” wydany przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologicznej – Pedagogicznej w Warszawie) lub z wydrukowanego arkusza obserwacji i wypełniał go ręcznie.

Oznaczenie wyników gotowości szkolnej

Poziomy gotowości szkolnej (niski, średni, wysoki, niższy od oczekiwanego i zgodny z oczekiwanym) określono przez zespół badawczy CMPPP w Warszawie w 2006 roku w drodze analizy wyników badań pilotażowych, a także po weryfikacji licznych analiz statystycznych na wybranej próbie 4000 dzieci. Przy określeniu poziomu gotowości szkolnej uwzględniono średnią wyników w grupie i odchylenie standardowe, które jest miarą rozproszenia wyników wokół średniej.

W podskalach: Kompetencje Poznawcze, Samodzielność, Niekonfliktowość, Aktywność Społeczna dzieci sześciolatek mogły uzyskać następujące wyniki:

Niskie (niski stopień gotowości szkolnej) – oznaczono cyfrą 1

Średnie (średni stopień gotowości szkolnej) – oznaczono cyfrą 2

Wysokie (wysoki stopień gotowości szkolnej) – oznaczono cyfrą 3

W podskalach: Umiejętności Szkolne, Sprawność Motoryczna dzieci sześciolatek mogły uzyskać następujące wyniki:

Niższe od oczekiwanych – oznaczono literą N

Zgodne z oczekiwanymi – oznaczono literą Z

Na podstawie analizy wyników badań standaryzacyjnych autorka SGS wskazała przedziały wyników przeliczonych dla każdej podskali. Wynik przeliczony otrzymuje się przez odjęcie wyniku surowego od ustalonej wartości liczbowej (E. Koźniewska 2006).

Tabela 2. Wzory na obliczenie wyników przeliczonych dla podskal SGS.

	Umiejętności Szkolne	Kompetencje Poznawcze	Sprawność Motoryczna	Samodzielność	Niekonfliktowość	Aktywność Społeczna
Wyniki surowe	S1	S2	S3	S4	S5	S6
Wyniki przeliczone	75-S1	48-S2	32-S3	23-S4	13-S5	36-S6

Tabele (3,4,5,6,7,8) wskazują stopień gotowości szkolnej dla każdej podskali SGS w oparciu o wyniki przeliczone według E. Koźniewskiej. Określając stopień gotowości szkolnej dziecka dla każdej podskali, należy wyniku przeliczonego odszukać w tabeli.

Tabela 3. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Umiejętności Szkolne.

Stopień gotowości		Przedziały wyników przeliczonych					
		szkoła			przedszkole		
		dziewczęta	chłopcy starsi*	chłopcy młodzi*	dziewczęta	chłopcy starsi*	chłopcy młodzi*
Zgodny z oczekiwanym	Z	49-60	43-60	42-60	51-60	46-60	45-60
Niższy od oczekiwanego	N	0-48	0-42	0-41	0-50	0-45	0-44

* chłopcy starsi > 6 lat 6 miesięcy, chłopcy młodzi < 6 lat 6 miesięcy

Tabela 4. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Sprawność Motoryczna.

Stopień gotowości		Przedziały wyników przeliczonych	
		dziewczęta	chłopcy
Zgodny z oczekiwanym	Z	21-24	20-24
Niższy od oczekiwanego	N	0-20	0-19

Tabela 5. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Kompetencje Poznawcze.

Stopień gotowości		Przedziały wyników przeliczonych			
		szkoła		przedszkole	
		dziewczęta	chłopcy	dziewczęta	chłopcy
Wysoki	3	25-36	25-36	26-36	27-36
Średni	2	10-24	9-24	12-25	11-26
Niski	1	0-9	0-8	0-11	0-10

Tabela 6. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Samodzielność.

Stopień gotowości		Przedziały wyników przeliczonych					
		szkoła			przedszkole		
		dziewczęta	chłopcy starsi*	chłopcy młodzi*	dziewczęta	chłopcy starsi*	chłopcy młodzi*
Wysoki	3	34-36	33-36	32-36	35-36	34-36	33-36
Średni	2	20-33	16-32	15-31	22-34	17-33	16-32
Niski	1	0-19	0-15	0-14	0-21	0-16	0-15

*chłopcy starsi > 6 lat 6 miesięcy, chłopcy młodzi < 6 lat 6 miesięcy

Tabela 7. Przedziały wyników przeliczone dla podskali Niekonfliktowość.

Stopień gotowości		Przedziały wyników przeliczonych	
		dziewczęta	chłopcy
Wysoki	3	36	35-36
Średni	2	25-35	19-34
Niski	1	0-24	0-18

Tabela 8. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Aktywność Społeczna.

Stopień gotowości		Przedziały wyników przeliczonych		
		dziewczęta	chłopcy	
			szkoła	przedszkole
Wysoki	3	25-27	24-27	25-27
Średni	2	17-24	14-23	15-24
Niski	1	0-16	0-13	0-14

III ORGANIZACJA I PRZEBIEG BADAŃ

Do realizacji badań Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty powołał zespół w składzie: Anna Łukaszewska, Jolanta Michalska, Barbara Szczepkowska, Krystyna Karpińska, Izabela Kaszubska-Tomaszewska, Marzenna Wierzbicka.

Zespół zrealizował następujące zadania:

1. Dokonał wyboru narzędzia badawczego – *Skali Gotowości Szkolnej*.
2. Przeprowadził konsultacje merytoryczne z autorką wybranego narzędzia badawczego.
3. Zorganizował i przeprowadził konferencje i narady dla przedstawicieli jednostek samorządów terytorialnych, organów prowadzących, wizytatorów, dyrektorów oraz nauczycieli przedszkoli i szkół z oddziałami przedszkolnymi dotyczące celów i sposobu przeprowadzenia badań.
4. Zorganizował i przeprowadził szkolenia, warsztaty oraz konsultacje dla nauczycieli.
5. Opracował arkusze zbiorcze wyników badań dla dyrektora i wizytatora.
6. Dokonał analizy ilościowej i jakościowej przeprowadzonych badań.
7. Opracował raport pod tytułem „Diagnoza gotowości szkolnej dzieci sześciolletnich w województwie kujawsko-pomorskim”.

Badania przeprowadzili nauczyciele w 265 przedszkolach i w 431 szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi zlokalizowanymi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w roku szkolnym 2007/2008.

Tabela 9. Przedszkola, w których przeprowadzono badania z podziałem na lokalizację.

Przedszkola zlokalizowane:		Liczba
w miastach (liczba mieszkańców)	do 10 tys.	39
	10–50 tys.	34
	ponad 50 tys.	125
na wsi		67
Razem:		265

Tabela 10. Szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi, w których przeprowadzono badania z podziałem na lokalizację.

Szkoły podstawowe zlokalizowane:		Liczba
w miastach (liczba mieszkańców)	do 10 tys.	12
	10–50 tys.	20
	ponad 50 tys.	36
na wsi		363
Razem:		431

Obserwację sześciolatków przeprowadzili nauczyciele podczas realizacji zaplanowanych zajęć w środowisku przedszkola i szkoły. Obserwowano jednorazowo nie więcej niż 10 dzieci w ciągu dwóch tygodni. Spostrzeżenia z obserwacji nauczyciele umieścili na arkuszach obserwacyjnych SGS z wykorzystaniem programu komputerowego do obliczania wyników SGS (załączony na płycie CD do materiałów metodycznych „Doradca Nauczyciela Sześciolatków” wydanym przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie).

Dyrektorzy przedszkoli i szkół podstawowych przekazali arkusze zbiorcze wyników badań dzieci sześciolletnich do wizytatorów Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy.

Na podstawie przekazanych danych zespół badawczy dokonał analizy danych ze względu na:

- płeć (dziewczęta i chłopcy)
- wiek chłopców młodszy (< 6 lat 6 miesięcy) i starsi (> 6 lat 6 miesięcy)

- rodzaj placówki (przedszkole i szkoła z oddziałami przedszkolnymi)
- miejsce lokalizacji przedszkoli i szkół z oddziałami przedszkolnymi ze zróżnicowaniem na miasto i wieś oraz liczbę mieszkańców (do 10 tysięcy, od 10–50 i powyżej 50 tysięcy mieszkańców)
- czas oddziaływania przedszkolnego:
  - pięć godzin i powyżej pięciu godzin w przedszkolach,
  - pięć godzin w szkołach,
  - rok w przedszkolach i szkołach,
  - dłużej niż rok w przedszkolach i szkołach
- posiadanie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Pracę badawczą zakończono opracowaniem wyników i sformułowaniem uogólnień, wniosków i rekomendacji.

IV CHARAKTERYSTYKA BADANEJ PRÓBY

W tabelach 11,12,13 przedstawiono dane liczbowe dotyczące badanej populacji dzieci, stopnia awansu zawodowego nauczycieli, rodzaju i liczby form kształcenia i doskonalenia nauczycieli prowadzących badania w przedszkolach i szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi.

Tabela 11. Dzieci sześciolatnie objęte badaniem.

Dzieci objęte badaniem:		liczba	%
dziewczęta		7951	47,80
chłopcy	młodszy	2290	13,77
	starsi	6392	38,43
Razem		16633	100,00
Dzieci z oddziałów pięciogodzinnych objęte badaniem w przedszkolach i szkołach		liczba	%
dziewczęta		5356	32,20
chłopcy	młodszy	1540	9,26
	starsi	4212	25,32
Razem		11108	66,78
Dzieci z oddziałów powyżej pięciu godzin objęte badaniem w przedszkolach		liczba	%
dziewczęta		2595	15,60
chłopcy	młodszy	750	4,51
	starsi	2180	13,11
Razem		5525	33,22
Dzieci objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym (przedszkole, szkoła) biorące udział w badaniu		liczba	%
dziewczęta		4869	29,27
chłopcy	młodszy	1438	8,65
	starsi	3689	22,18
Razem		9996	*60,10
Dzieci objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż jeden rok (dwa i więcej) biorące udział w badaniu		liczba	%
dziewczęta		2936	17,65
chłopcy	młodszy	892	5,36
	starsi	2411	14,54
Razem		6239	*37,51
Dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej objęte badaniem		liczba	%
dziewczęta		300	1,80
chłopcy	młodszy	137	0,82
	starsi	429	2,59
Razem		866	5,21

* Na etapie przekazywania danych zdarzały się nieliczne przypadki pominięcia dzieci z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin w tabelach obrazujących osiągnięcia dzieci objętych oddziaływaniem przedszkolnym rok i dłużej niż rok, dlatego też w rubrykach oznaczonych * suma nie wynosi 100%.

Badaniami objęto 16633 dzieci sześciolatnich. Wśród nich było 7951 dziewczynek (47,80 %) oraz 8682 chłopców (52,20 %).

Do pięciogodzinnych oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w szkołach i w przedszkolach uczęszczało 11108 dzieci (66,78%). Natomiast do oddziałów pracujących dłużej niż pięć godzin dziennie i funkcjonujących w przedszkolach uczęszczało 5525 wychowanków (33,22%).

Rocznym oddziaływaniem przedszkolnym (w przedszkolu i szkole) objętych było 9996 dzieci (60,10%), a oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok 6239 badanych sześciolatków (37,51%).

Wśród badanych było 866 dzieci (5,21%) z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dane wskazują, że większość badanych, to dzieci uczęszczające do oddziałów pięciogodzinnych w przedszkolach i w szkołach (60, 10%) oraz dzieci objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym (66,78%).

Badania dzieci sześciolatków przeprowadzili nauczyciele o różnym stopniu awansu zawodowego.

Tabela 12. Stopień awansu zawodowego nauczycieli prowadzących badanie.

Stopień awansu zawodowego:	Liczba	%
Nauczyciel stażysta	78	5,99
Nauczyciel kontraktowy	147	11,28
Nauczyciel mianowany	708	54,34
Nauczyciel dyplomowany	370	28,39
Razem	1303	100,00

W badaniach wzięło udział 1303 nauczycieli. Najwięcej było mianowanych (708 dzieci tj. 54,34%) i dyplomowanych (370 dzieci tj. 28,39%). Stwierdzono, że proces wychowawczo-dydaktyczny i opiekuńczy w grupach sześciolatków realizowało 1078 nauczycieli (82,73%) posiadających najwyższe stopnie awansu zawodowego.

Ponadto prowadzący badania ukończyli liczne i różnorodne formy kształcenia i doskonalenia zawodowego.

Tabela 13. Rodzaj ukończonych form kształcenia i doskonalenia nauczycieli przez osoby prowadzące badanie.

Ukończone formy kształcenia i doskonalenia nauczycieli:	liczba	%
studia podyplomowe	415	31,85
kursy kwalifikacyjne	320	24,56
kursy, warsztaty doskonalące	1271	97,54
krótkie formy doskonalenia do pięciu godzin	1278	98,77

Prowadzący badania posiadają wysokie kwalifikacje i kompetencje. Studia podyplomowe i kursy kwalifikacyjne ukończyło 735 nauczycieli (56,41%). Największą popularnością cieszyły się krótkie formy doskonalenia do pięciu godzin (ukończyło je 98,77% badanych pedagogów), kursy i warsztaty doskonalące (sfinalizowane przez 97,54% osób). Z danych wynika, że nauczyciele wychowania przedszkolnego podnoszą kwalifikacje i doskonalą swoje umiejętności.

V GOTOWOŚĆ SZKOLNA DZIECI SZEŚCIOLETNICH W ŚWIETLE WYNIKÓW PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

1. Podskala: Umiejętności Szkolne

Podskala Umiejętności Szkolne zawiera zachowania i umiejętności umieszczone w arkuszu Skala Gotowości Szkolnej w części A – „poznawanie środowiska i siebie, rozumienie świata” i E – „przygotowanie do nauki czytania, pisania, matematyki”. Wskazane w tych dwóch częściach umiejętności i zachowania odpowiadają zadaniom, jakie stawia nauczyciel przed dziećmi, realizującymi edukację przedszkolną. Analizie poddano zachowania i umiejętności dotyczące różnych aspektów rozwoju dzieci: skupiania uwagi na wykonywanej czynności, rozumienia związków przyczynowo-skutkowych między zdarzeniami, rozumienia relacji i pojęć związanych z przestrzenią, znajomości pojęć związanych z kategorią czasu, wykonywania operacji logicznych i matematycznych, wykonywania przekształcenia na materiale językowym, podejmowania prób samodzielnego czytania, wykonywania zadań grafomotorycznych.

W zakresie podskali Umiejętności Szkolne analizie poddano następujące zachowania i umiejętności szczególne:

- porównanie dwóch obrazków różniących się szczegółami,
- uważne słuchanie, nie wyłączanie się,
- opowiadanie historyjki obrazkowej,
- ujmowanie w opowiadaniu związków przyczynowo – skutkowych,
- odróżnianie kierunków lewo-prawo,
- rozumienie pojęć związanych z przestrzenią, np. nad, pod, za, obok,
- wskazywanie kierunków na kartce papieru, np. lewo, prawo, dół, góra,
- znajomość pór roku i związanych z nimi zjawisk,
- znajomość nazw dni tygodnia,
- umieszczanie nowego obiektu w już ułożonym szeregu,
- znajomość i stosowanie liczebników porządkowych,
- dodawanie i odejmowanie przedmiotów, liczmanów
- dzielenie zdania na wyrazy, wyrazu na sylaby i łączenie sylab w wyrazy,
- umiejętność analizy i syntezy fonemowej,
- podejmowanie prób samodzielnego czytania,
- składanie układanki typu puzzle,
- przerysowywanie szlaczków i prostych figur geometrycznych,
- rysowanie szlaczków literopodobnych.

Formalna interpretacja wyników podskali Umiejętności Szkolne opiera się na dwóch stopniach gotowości szkolnej:

- a) zgodnym z oczekiwanym – oznaczanym w badaniach jako Z,
- b) niższym od oczekiwanego – oznaczanym w badaniach jako N.

Z powyższego wynika, że w podskali Umiejętności Szkolne oceniamy gotowość szkolną dzieci sześciolletnich w dwóch kategoriach: niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej i zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej.

W przeprowadzonych badaniach ogólny poziom umiejętności szkolnych badanych dzieci oceniono jako dobry ponieważ większość z nich otrzymała wyniki zgodne z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej – 75%. Wyniki niższe od oczekiwanego stopnia gotowości szkolnej osiągnęło 25% badanych dzieci.

Zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej uzyskały dzieci, które wyniki przeliczeniowe miały w następujących przedziałach:

- w szkole: dziewczęta 49–60 punktów, chłopcy młodsi 42–60 i starsi 43–60 punktów,
- w przedszkolu: dziewczęta 51–60 punktów, chłopcy młodsi 45–60 i starsi 46–60 punktów.

Wyniki niższe od oczekiwanego uzyskały dzieci, które mieściły się w następujących przedziałach punktowych:

- w szkole: dziewczęta 0–48, chłopcy młodsi 0–41, chłopcy starsi 0–42 punkty;
- w przedszkolu: dziewczęta 0–41, chłopcy młodsi 0–44, chłopcy starsi 0–45 punktów.

Płeć badanych dzieci nieznacznie różnicuje osiągane przez nie wyniki. Między dziewczynkami a chłopcami starszymi w przedszkolach (zarówno w pięciogodzinnych jak i powyżej pięciu godzin) różnica wynosi średnio 1,3% na korzyść chłopców. W przedszkolach powyżej 5 godzin zarówno dziewczynki i jak chłopcy osiągnęli wyniki o 10 % wyższe. Między dziewczynkami a chłopcami młodszymi w przedszkolach (zarówno pięciogodzinnych jak i powyżej pięciu godzin) różnica wyników wynosi około 5% na korzyść dziewczynek. Różnica w przedszkolach między chłopcami młodszymi a starszymi wynosi około 5% na korzyść chłopców starszych. Między dziewczynkami a chłopcami starszymi w szkołach różnica wynosi około 3% na korzyść chłopców. Między dziewczynkami a chłopcami młodszymi w szkołach różnica wynosi 9% na korzyść dziewczynek. Należy dodać, że różnica między chłopcami młodszymi a starszymi w przedszkolach wynosi 5% na korzyść chłopców starszych a w szkołach 12% również na korzyść chłopców starszych.

Reasumując najwięcej wyników zgodnych uzyskali chłopcy starsi, więcej zarówno od dziewczynek, jak i chłopców młodszych. Najmniej wyników zgodnych uzyskali chłopcy młodsi w stosunku do chłopców starszych i dziewczynek.

Zauważono różnicę w wynikach osiągniętych przez dzieci objęte jednorocznym oddziaływaniem przedszkolnym ze względu na rodzaj placówki. Najmniej wyników zgodnych stwierdzono w szkołach u dziewczynek i chłopców młodszych (ok. 30% badanych), więcej wyników zgodnych uzyskali chłopcy starsi (72% badanych), najwięcej wyników zgodnych stwierdzono w przedszkolach u dziewczynek (77%) i chłopców starszych (76%). Zaobserwowano także, że w przedszkolach jest mniejsza niż w szkołach różnica między dziewczynkami a chłopcami.

Więcej wyników zgodnych osiągnęły dzieci w przedszkolach niż w szkołach. Największa różnica między szkołą a przedszkolem widoczna jest w porównaniu dziewczynek i chłopców młodszych (około 50% między dziewczynkami, 30% między chłopcami młodszymi). Najmniejszą różnicę stwierdzono w porównaniu między chłopcami starszymi (4%).

Stwierdzono zróżnicowanie wyników ze względu na czas uczęszczania dzieci do placówki. Dzieci chodzące tam dłużej niż rok (84,6%) oraz uczęszczające dłużej niż pięć godzin dziennie (83,8%) uzyskały więcej wyników zgodnych z oczekiwanymi. Różnica między dziećmi korzystającymi z edukacji przedszkolnej rok i dłużej niż jeden rok wynosi około 9% w porównaniu dziewczynek oraz tyle samo w porównaniu chłopców młodszych, a 3% w porównaniu chłopców starszych uczęszczających rok i dłużej do przedszkola. Stwierdzono, że im więcej lat dzieci chodzą do przedszkola, tym ich gotowość do podjęcia nauki w szkole jest większa co potwierdza wpływ edukacji przedszkolnej na osiąganie stopnia gotowości szkolnej. Między wynikami dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej w szkołach i przedszkolach tylko rok nie ma znaczących różnic. Najwięcej wyników zgodnych uzyskały dziewczynki i chłopcy starsi w szkołach. Różnice między przedszkolem a szkołą wynoszą około 1% między dziewczynkami na korzyść dziewczynek ze szkoły i 3% między chłopcami starszymi na korzyść chłopców ze szkoły a 4% między chłopcami młodszymi na korzyść chłopców z przedszkola.

Ze względu na miejsce zamieszkania więcej wyników zgodnych uzyskały dzieci z miasta, głównie z miast powyżej 50 tysięcy oraz od 10 – 50 tysięcy. Pomędzy dziećmi uczęszczającymi do przedszkola dłużej niż 1 rok nie ma znaczących różnic między wsią a miastem.

Ogólny poziom umiejętności szkolnych dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznych można ocenić jako niewystarczający. Zarówno dziewczynki jak i chłopcy osiągnęli wyniki poniżej 50% wyników zgodnych z oczekiwanymi (37%). Najmniej wyników zgodnych osiągnęli chłopcy młodsi – 33%. Płeć badanych nieznacznie różnicuje osiągnięcia. Zaobserwowano więcej wyników zgodnych u chłopców starszych uczęszczających do szkół niż u chłopców młodszych. Zauważono nieznaczną różnicę w wynikach dzieci ze względu na rodzaj placówki; więcej wyników zgodnych (poza dziewczynkami) osiągnęli chłopcy uczęszczający do szkoły. Ze względu na miejsce zamieszkania najwięcej wyników zgodnych osiągnęły dzieci w miastach od 10-50 tysięcy oraz powyżej 50 tysięcy.

Tabela 14. Umiejętności Szkolne dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczęta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących							
	w szkole, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu				w przedszkolu, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	474	22,13	1668	77,87	106	20,27	417	79,73
miasto do 10 tysięcy	104	24,24	325	75,76	208	32,96	423	67,04
miasto od 10 do 50 tysięcy	56	22,58	192	77,42	36	15,19	201	84,81
miasto powyżej 50 tysięcy	110	19,75	447	80,25	118	20,03	471	79,97
Razem:	744	22,04	2632	77,96	468	23,64	1512	76,36

Tabela 15. Umiejętności Szkolne dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczęta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących							
	pięć godzin w przedszkolu, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu				powyżej pięciu godzin w przedszkolu, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	106	20,27	417	79,73	52	21,85	186	78,15
miasto do 10 tysięcy	208	32,96	423	67,04	33	10,93	269	89,07
miasto od 10 do 50 tysięcy	36	15,19	201	84,81	42	11,93	310	88,07
miasto powyżej 50 tysięcy	118	20,03	471	79,97	228	13,39	1475	86,61
Razem:	468	23,64	1512	76,36	355	13,68	2240	86,32

Tabela 16. Umiejętności Szkolne chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w przedszkolu															
	w szkole						w przedszkolu									
	chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		niższym od oczekiwanego z ocenianym		chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu					
	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	liczba	%	liczba	%				
wieś	204	32,18	430	67,82	321	19,59	1318	80,41	46	31,51	100	68,49	98	22,84	331	77,16
miasto do 10 tysięcy	54	38,85	85	61,15	72	22,93	242	77,07	50	26,60	138	73,40	148	31,36	324	68,64
miasto od 10 do 50 tysięcy	11	18,97	47	81,03	49	23,33	161	76,67	13	22,81	44	77,19	26	13,00	174	87,00
miasto powyżej 50 tysięcy	36	29,51	86	70,49	68	16,75	338	83,25	55	28,06	141	71,94	98	18,08	444	81,91
Razem:	305	32,00	648	68,00	510	19,85	2059	80,15	164	27,94	423	72,06	370	22,52	1273	77,48

Tabela 17. Umiejętności Szkolne chłopców z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących															
	pięć godzin w przedszkolu						powyżej pięciu godzin w przedszkolu									
	chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		niższym od oczekiwanego z ocenianym		chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu					
	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	46	31,51	100	68,49	98	22,84	331	77,16	19	41,30	27	58,70	39	18,06	177	81,94
miasto do 10 tysięcy	50	26,60	138	73,40	148	31,36	324	68,64	14	18,92	60	81,08	41	14,04	251	85,96
miasto od 10 do 50 tysięcy	13	22,81	44	77,19	26	13,00	174	87,00	23	21,90	82	78,10	33	11,58	252	88,42
miasto powyżej 50 tysięcy	55	28,06	141	71,94	98	18,08	444	81,91	91	17,33	434	82,67	167	12,04	1220	87,96
Razem:	164	27,94	423	72,06	370	22,52	1273	77,48	147	19,60	603	80,40	280	12,84	1900	87,16

Tabela 18. Umiejętności Szkole dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu											
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy:					
	młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym			młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym		
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	121	24,95	364	75,05	80	61,54	50	38,46	114	27,54	300	72,46
miasto do 10 tysięcy	108	30,25	249	69,75	35	36,08	62	63,92	104	32,20	219	67,80
miasto od 10 do 50 tysięcy	56	18,24	251	81,76	20	28,57	50	71,43	45	18,15	203	81,85
miasto powyżej 50 tysięcy	162	21,60	588	78,40	81	32,66	167	67,34	143	20,66	549	79,34
Razem:	447	23,54	1452	76,46	216	39,63	329	60,37	406	24,21	1271	75,79

Tabela 19. Umiejętności Szkole dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole											
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy:					
	młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym			młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym		
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	459	23,08	1530	76,92	243	41,19	347	58,81	388	29,31	936	70,69
miasto do 10 tysięcy	33	27,73	86	72,27	26	46,43	30	53,57	19	11,25	61	88,75
miasto od 10 do 50 tysięcy	78	24,53	240	75,47	22	30,14	51	69,86	80	29,52	191	70,48
miasto powyżej 50 tysięcy	123	22,61	421	77,39	45	25,86	129	74,16	82	24,33	255	75,67
Razem:	693	23,33	2277	76,67	336	37,63	557	62,37	569	28,28	1443	71,72

Tabela 20. Umiejętności Szkole dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu											
	Dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy:					
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		niższym od oczekiwanego		starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	50	12,79	341	87,21	16	9,68	46	90,32	46	15,18	257	84,82
miasto do 10 tysięcy	37	10,11	329	89,89	17	18,68	74	81,32	47	14,20	284	85,80
miasto od 10 do 50 tysięcy	71	18,49	313	81,51	31	28,97	76	71,03	40	12,20	288	87,80
miasto powyżej 50 tysięcy	240	13,37	1555	86,63	113	17,88	519	82,12	285	19,67	1164	80,33
Razem:	398	13,56	2538	86,44	177	19,84	715	80,16	418	17,34	1993	82,66

Tabela 21. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola																
	tylko rok				dłużej niż rok				razem								
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu		chłopcy:		dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu		chłopcy:		razem		razem						
	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym					
	N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%					
wieś	24,95	75,05	61,54	38,46	27,54	72,46	61,99	38,01	61,99	12,79	87,21	9,68	90,32	15,18	84,82	12,55	87,45
miasto do 10 tysięcy	30,25	69,75	36,08	63,92	32,20	67,80	67,16	32,84	67,16	10,11	89,89	18,68	81,32	14,20	85,80	14,33	85,67
miasto od 10 do 50 tysięcy	18,24	81,76	28,57	71,43	18,15	81,85	78,35	21,65	78,35	18,49	81,51	28,97	71,03	12,20	87,80	19,89	80,11
miasto powyżej 50 tysięcy	21,60	78,40	32,66	67,34	20,66	79,34	75,03	24,97	75,03	13,37	86,63	17,88	82,12	19,67	80,33	16,97	83,03
Razem:	23,54	76,46	39,63	60,37	24,21	75,79	70,87	29,13	70,87	13,56	86,44	19,84	80,16	17,34	82,66	16,91	83,09

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej

Z – zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Tabela 22. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym																		
	pięć godzin w przedszkolu				dłużej niż pięć godzin w przedszkolu				chłopcy:										
	dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu		chłopcy: młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu		starszy / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu		dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu		młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu		starszy / urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu		razem						
	N	Z	%		N	Z	%		N	Z	%		N	Z	%		N	Z	%
wieś	20,27	79,73	31,51	68,49	22,84	77,16	75,13	24,87	75,13	21,85	78,15	41,30	58,70	18,06	81,94	27,07	72,93		
miasto do 10 tysięcy	32,96	67,04	26,60	73,40	31,36	68,64	69,69	30,31	69,69	10,93	89,07	18,92	81,08	14,04	85,96	14,63	85,37		
miasto od 10 do 50 tysięcy	15,19	84,81	22,81	77,19	13,00	87,00	83,00	17,00	83,00	11,93	88,07	21,90	78,10	11,58	88,42	15,14	84,86		
miasto powyżej 50 tysięcy	20,03	79,97	28,06	71,94	18,08	81,91	77,94	22,06	77,94	13,39	86,61	17,33	82,67	12,04	87,96	14,25	85,75		
Razem:	23,64	76,36	27,94	72,06	22,52	77,48	75,30	24,70	75,30	13,68	86,32	19,60	80,40	12,84	87,16	15,37	84,63		

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej

Z – zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Tabela 23. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły pięć godzin dziennie.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające															
	pięć godzin dziennie do przedszkola						pięć godzin dziennie do szkoły									
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy:			dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy:						
	młodszy od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu	starsi/ urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu	razem	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu	starsi/ urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu	razem	młodszy od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego				
N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%		
wieś	20,27	79,73	31,51	68,49	22,84	77,16	24,87	75,13	23,08	76,92	41,19	58,81	29,31	70,69	31,19	68,81
miasto do 10 tysięcy	32,96	67,04	26,60	73,40	31,36	68,64	30,31	69,69	27,73	72,27	46,43	53,57	11,25	88,75	28,47	71,53
miasto od 10 do 50 tysięcy	15,19	84,81	22,81	77,19	13,00	87,00	17,00	83,00	24,53	75,47	30,14	69,86	29,52	70,48	28,06	71,94
miasto powyżej 50 tysięcy	20,03	79,97	28,06	71,94	18,08	81,91	22,06	77,94	22,61	77,39	25,86	74,16	24,33	75,67	24,27	75,73
Razem:	23,64	76,36	27,94	72,06	22,52	77,48	24,70	75,30	23,33	76,67	37,63	62,37	28,28	71,72	29,75	70,25

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej

Z – zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Tabela 24. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające														
	do przedszkola tylko rok						do szkoły tylko rok								
	dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy:			dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy:					
	młodszy od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu	starsi/ urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu	razem	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu	starsi/ urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu	razem	młodszy od oczekiwanego	zgodnym z oczekiwanym	niższym od oczekiwanego			
N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%	N	Z	%	
wieś	24,95	75,05	61,54	38,46	27,54	72,46	38,01	61,99	23,08	76,92	41,19	58,81	29,31	70,69	68,81
miasto do 10 tysięcy	30,25	69,75	36,08	63,92	32,20	67,80	32,84	67,16	27,73	72,27	46,43	53,57	11,25	88,75	71,53
miasto od 10 do 50 tysięcy	18,24	81,76	28,57	71,43	18,15	81,85	21,65	78,35	24,53	75,47	30,14	69,86	29,52	70,48	71,94
miasto powyżej 50 tysięcy	21,60	78,40	32,66	67,34	20,66	79,34	24,97	75,03	22,61	77,39	25,86	74,16	24,33	75,67	75,73
Razem:	23,54	76,46	39,63	60,37	24,21	75,79	29,13	70,87	23,33	76,67	37,63	62,37	28,28	71,72	70,25

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej

Z – zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Tabela 25. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli											
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy:					
	młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym			młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym		
	liczba	%		liczba	%		liczba	%		liczba	%	
wieś	18	85,71	3	14,29	7	70,00	3	30,00	21	61,76	13	38,24
miasto do 10 tysięcy	10	76,92	3	23,08	14	87,50	2	12,50	25	83,33	5	16,67
miasto od 10 do 50 tysięcy	9	90,00	1	10,00	3	50,00	3	50,00	13	65,00	7	35,00
miasto powyżej 50 tysięcy	45	48,39	48	51,61	28	63,64	16	36,36	82	50,31	81	49,69
Razem:	82	59,85	55	40,15	52	68,42	24	31,78	141	68,12	106	31,88

Tabela 26. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół											
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy:					
	młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym			młodszy od oczekiwanego			zgodnym z oczekiwanym		
	liczba	%		liczba	%		liczba	%		liczba	%	
wieś	51	68,00	24	32,00	24	68,57	11	31,43	66	69,47	29	30,53
miasto do 10 tysięcy	10	66,66	5	33,34	7	100,00	0	0,00	10	66,66	5	33,34
miasto od 10 do 50 tysięcy	19	42,22	26	57,78	10	90,91	1	9,09	18	40,00	27	60,00
miasto powyżej 50 tysięcy	18	64,29	10	35,71	6	75,00	2	25,00	14	51,85	13	48,15
Razem:	98	60,12	65	39,88	47	67,21	14	32,79	108	59,34	74	40,66

2. Podskala: Kompetencje Poznawcze

Podskala Kompetencje Poznawcze obejmuje te zachowania i umiejętności dziecka sześciolatniego, które dotyczą jego zainteresowań i osiągnięć poznawczych. Zostały one zamieszczone w części A „poznawanie środowiska i siebie, rozumienie świata” i E „przygotowanie do nauki czytania, pisania, matematyki” Skali Gotowości Szkolnej. Są to: przejawianie zainteresowań poznawczych, ujmowanie relacji między zdarzeniami i zachowaniami, zasób wiedzy wykraczający poza bezpośrednie doświadczenia, wyrażanie samowiedzy i próby samooceny, opanowanie umiejętności czytania i umiejętności matematycznych powyżej oczekiwanych. Wiele z tych umiejętności wykracza poza rozwojowy i edukacyjny kanon przygotowania sześciolatka do edukacji w szkole, np. dodawanie i odejmowanie do 100. Nauczyciel dokonujący obserwacji nie może oczekiwać, że pojawią się one u większości dzieci, ale powinien je dostrzec.

W zakresie kompetencji poznawczych badano następujące zachowania i umiejętności szczegółowe:

- podejmowanie prób wyjaśniania obserwowanych zjawisk,
- przewidywanie zachowania innych dzieci,
- definiowanie nazwy przez odniesienie do ogólniejszej kategorii,
- w zabawie częste wybieranie gier liczbowych,
- chętnie rozwiązywanie zagadek matematycznych,
- chętnie mówienie o sobie,
- trafne określanie przez dziecko tego co wie, co umie,
- posiadanie umiejętności czytania powyżej oczekiwanych,
- dodawanie i odejmowanie w pamięci,
- liczenie w zakresie 100,
- posiadanie umiejętności matematycznych powyżej oczekiwanych.

W podskali Kompetencje Poznawcze dokonywano oceny stopnia gotowości szkolnej stosując trzy kategorie opisowe: niski stopień (oznaczony cyfrą 1), średni stopień (oznaczony cyfrą 2) i wysoki stopień (oznaczony cyfrą 3).

Dziewczeta w szkole, które osiągnęły średni stopień gotowości szkolnej uzyskały wyniki przeliczeniowe w przedziale 10–24 punktów, przy wysokim 25–36 punktów. Chłopcy w szkole uzyskując 9–24 punktów mieścili się w średnim poziomie gotowości szkolnej, wysoki osiągnęli w przedziale 25–36 punktów. Wyniki o niskim stopniu gotowości szkolnej (uzyskane punkty w przedziale: u dziewcząt w szkole 0–9, u chłopców 0–8).

W przedszkolu dziewczeta wysoki stopień gotowości szkolnej uzyskiwały, mając 26–36 punktów, średni od 12 do 25, niski 0–11 punktów. Natomiast chłopcy wysoki stopień gotowości szkolnej uzyskiwali, mając 27–36 punktów, średni od 11 do 26, niski 0–10 punktów.

Ogólny poziom kompetencji poznawczych badanych dzieci określić można jako dobry, ponieważ większość sześciolatków osiągnęło średni poziom gotowości szkolnej (57%) i wysoki (34%). Wyniki o niskim stopniu gotowości szkolnej uzyskało 9% badanych.

Płeć badanych dzieci w niewielkim stopniu warunkuje osiągnięcia w sferze kompetencji poznawczych. Wyniki średnie uzyskało 56% dziewcząt a wysokie 35%. Natomiast średnim poziomem kompetencji poznawczych charakteryzowało się 59% chłopców a wysokim 32%.

Wyżej oceniono poziom zachowań i umiejętności dzieci z przedszkolnych oddziałów funkcjonujących powyżej pięciu godzin. Z wynikiem średnim jest ich 60%, a z wysokim 33%. Dla porównania 57% badanych z oddziałów pięciogodzinnych uzyskało średni poziom rozwoju, a 30% wysoki.

Edukacja organizowana w przedszkolach i trwająca dłużej niż rok sprzyja nabywaniu kompetencji poznawczych. O 11% więcej badanych objętych takim oddziaływaniem uzyskało wysokie wyniki, a o 8% mniej wyniki niskie od dzieci objętych wyłącznie roczną stymulacją. Dostrzeżono niewielkie różnice (1%–3%) w rozwoju poznawczym badanych ze względu na rodzaj instytucji, do których uczęszczają.

Analiza wyników wskazuje na związek pomiędzy poziomem kompetencji poznawczych a miejscem zamieszkania. Dzieci z miast do 10 tysięcy mieszkańców uzyskały najwięcej wyników niskich (13%-20%).

Zachowania i umiejętności najlepiej opanowały dzieci objęte oddziaływaniem w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Uzyskały najmniej wyników niskich (5%–12%). W miastach powyżej 50 ty-

sięcy mieszkańców dodatkowo rozwojowi sprzyja pobyt w przedszkolu dłużej niż rok, wówczas dzieci uzyskują najlepsze wyniki. Średnim poziomem wykazało się 55% a wysokim 40%.

Nie zaobserwowano dużych różnic pomiędzy osiągnięciami dzieci ze wsi i miast powyżej 10 tysięcy mieszkańców. Spośród badanych dzieci wiejskich najlepiej przygotowane do szkoły są uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok. Wyniki średnie uzyskało 57%, a wysokie 36%.

Analiza wyników badań dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazuje, iż zdecydowana większość dzieci osiągnęła średni (51%) i niski (43%) poziom gotowości szkolnej. Nie wielkie różnice zaobserwowano pomiędzy osiągnięciami dziewcząt i chłopców. Od 1% do 4% chłopców mniej osiągnęło niski poziom umiejętności poznawczych. Lepiej rozwijają się chłopcy w przedszkolach niż w szkołach 64% uzyskało średni poziom Kompetencji Poznawczych. Dla porównania w szkołach tylko 49%.

Pobyt dzieci w przedszkolach zlokalizowanych w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców sprzyja rozwojowi. Tam zarówno u dziewczynek jak i u chłopców zauważono więcej wyników średnich (41%) i wysokich (14%). Na podstawie analizy powyższych wyników stwierdzić należy, że udział dzieci w procesie wychowawczo-dydaktycznym w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych sprzyja rozwojowi poznawczemu dzieci.

Tabela 27. Kompetencje Poznawcze dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących											
	w szkole, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu						w przedszkolu, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	206	9,61	1264	59,01	672	33,37	56	10,71	306	58,51	161	30,78
miasto do 10 tysięcy	43	10,02	242	56,41	144	33,57	81	12,84	347	54,99	203	32,17
miasto od 10 do 50 tysięcy	30	12,10	146	58,87	72	29,03	30	12,66	135	56,96	72	30,38
miasto powyżej 50 tysięcy	53	9,51	343	61,58	161	28,90	61	10,36	312	52,97	216	36,67
Razem:	332	9,83	1995	59,09	1049	31,07	228	11,51	1100	55,55	652	32,93

Tabela 28. Kompetencje Poznawcze chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących											
	w szkole, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu						w przedszkolu, którzy kompetencje nabyli w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	308	13,55	1344	59,13	621	27,32	94	16,35	340	59,13	141	24,52
miasto do 10 tysięcy	63	13,91	277	61,15	113	24,94	121	18,33	379	57,42	160	24,24
miasto od 10 do 50 tysięcy	25	9,33	166	61,94	77	28,73	29	11,28	166	64,59	62	24,12
miasto powyżej 50 tysięcy	56	10,60	300	56,81	172	32,57	88	11,92	408	55,28	242	32,79
Razem:	452	12,83	2087	59,26	983	27,91	332	14,89	1293	57,98	605	27,13

Tabela 29. Kompetencje Poznawcze dziewcząt z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczęta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w przedszkolu pięć godzin, które kompetencje poznały w stopniu											
	w przedszkolu pięć godzin, które kompetencje poznały w stopniu				w przedszkolu powyżej pięciu godzin, które kompetencje poznały w stopniu				w przedszkolu powyżej pięciu godzin, które kompetencje poznały w stopniu			
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
wieś	56	10,71	306	58,51	161	30,78	24	10,08	128	53,78	86	36,13
miasto do 10 tysięcy	81	12,84	347	54,99	203	32,17	40	13,25	163	53,97	99	32,78
miasto od 10 do 50 tysięcy	30	12,66	135	56,96	72	30,38	14	3,98	195	55,40	143	40,62
miasto powyżej 50 tysięcy	61	10,36	312	52,97	216	36,67	72	4,23	1029	60,42	602	35,35
Razem:	228	11,51	1100	55,55	652	32,93	150	5,79	1515	58,38	930	35,84

Tabela 30. Kompetencje Poznawcze chłopców z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w przedszkolu pięć godzin, którzy kompetencje poznały w stopniu											
	w przedszkolu pięć godzin, którzy kompetencje poznały w stopniu				w przedszkolu powyżej pięciu godzin, którzy kompetencje poznały w stopniu				w przedszkolu powyżej pięciu godzin, którzy kompetencje poznały w stopniu			
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
wieś	94	16,35	340	59,13	141	24,52	28	10,69	153	58,40	81	30,91
miasto do 10 tysięcy	121	18,33	379	57,42	160	24,24	48	13,11	197	53,83	121	33,06
miasto od 10 do 50 tysięcy	29	11,28	166	64,59	62	24,12	35	8,97	240	61,54	115	29,49
miasto powyżej 50 tysięcy	88	11,92	408	55,28	242	32,79	128	6,69	1198	62,66	586	30,65
Razem:	332	14,89	1293	57,98	605	27,13	239	8,16	1788	61,02	903	30,82

Tabela 31. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu											
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu						chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	58	11,96	306	63,09	121	24,95	95	17,46	315	57,90	134	24,63
miasto do 10 tysięcy	57	15,97	211	59,10	89	24,93	92	21,90	249	59,29	79	18,81
miasto od 10 do 50 tysięcy	37	12,05	179	58,31	91	29,64	40	12,58	198	62,26	80	25,16
miasto powyżej 50 tysięcy	77	10,27	430	57,33	243	32,40	133	14,15	520	55,32	287	30,53
Razem:	229	12,06	1126	59,29	544	28,65	360	16,20	1282	57,70	580	26,10

Tabela 32. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole											
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu						chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	192	9,65	1119	56,26	678	34,09	274	14,31	1119	58,46	521	27,22
miasto do 10 tysięcy	20	16,81	70	58,82	29	24,37	32	23,53	78	57,35	26	19,12
miasto od 10 do 50 tysięcy	39	12,26	184	57,86	95	29,87	43	12,5	207	60,17	94	27,32
miasto powyżej 50 tysięcy	54	9,93	308	56,62	182	33,45	68	13,31	284	55,58	159	31,11
Razem:	305	10,27	1681	56,60	984	33,13	417	14,35	1688	58,11	800	27,54

Tabela 33. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu											
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu						chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	27	6,91	206	52,68	158	40,41	26	7,12	221	60,55	118	32,33
miasto do 10 tysięcy	50	13,66	181	49,45	135	36,89	50	11,85	223	52,84	149	35,31
miasto od 10 do 50 tysięcy	19	4,95	204	53,125	161	42,93	26	5,98	263	60,46	146	33,56
miasto powyżej 50 tysięcy	75	4,18	973	54,21	747	41,61	110	5,29	1156	55,55	815	39,16
Razem:	171	5,82	1564	53,27	1201	40,91	212	6,42	1863	56,40	1228	37,18

Tabela 34. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok																	
	tylko rok									dłuższy niż rok								
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu			razem			dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	11,96	63,09	24,95	17,46	57,90	24,63	14,71	60,50	24,79	6,91	52,68	40,41	7,12	60,55	32,33	7,02	56,61	36,37
miasto do 10 tysięcy	15,97	59,10	24,93	21,90	59,29	18,81	18,935	59,195	21,87	13,66	49,45	36,89	11,85	52,84	35,31	12,75	51,15	36,10
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,05	58,31	29,64	12,58	62,26	25,16	12,31	60,29	27,4	4,95	53,125	41,92	5,98	60,46	33,56	5,465	56,79	37,74
miasto powyżej 50 tysięcy	10,27	57,33	32,40	14,15	55,32	30,53	12,21	56,325	31,465	4,18	54,21	41,61	5,29	55,55	39,16	4,735	54,88	40,385
Razem:	12,06	59,29	28,65	16,20	57,70	26,10	14,13	58,495	27,375	5,82	53,27	40,91	6,42	56,40	37,18	6,12	54,835	39,045

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 35. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin dziennie w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola																	
	pięć godzin dziennie									dłużej niż pięć godzin dziennie								
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			razem			dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	10,71	58,51	30,78	16,35	59,13	24,52	10,08	53,78	36,13	10,69	58,40	30,91	10,39	56,09	33,52			
miasto do 10 tysięcy	12,84	54,99	32,17	18,33	57,42	24,24	13,25	53,97	32,78	13,11	53,83	33,06	13,18	53,90	32,92			
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,66	56,96	30,38	11,28	64,59	24,12	3,98	55,40	40,62	8,97	61,54	29,49	6,475	58,47	35,055			
miasto powyżej 50 tysięcy	10,36	52,97	36,67	11,92	55,28	32,79	4,23	60,42	35,35	6,69	62,66	30,65	5,46	61,54	33,00			
Razem:	11,51	55,55	32,93	14,89	57,98	27,13	5,79	58,38	35,84	8,16	61,02	30,82	6,97	59,70	33,33			

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 36. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu lub w szkole 5 godzin dziennie.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym																	
	pięć godzin dziennie w przedszkolu						pięć godzin dziennie w szkole						razem					
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu			dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu			razem			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
wieś	10,71	58,51	30,78	16,35	59,13	24,52	27,65	56,26	34,09	14,31	58,46	27,22	11,98	57,36	30,66			
miasto do 10 tysięcy	12,84	54,99	32,17	18,33	57,42	24,24	28,205	58,82	24,37	23,53	57,35	19,12	20,17	58,085	21,745			
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,66	56,96	30,38	11,28	64,59	24,12	27,25	57,86	29,87	12,5	60,17	27,32	12,38	59,015	28,595			
miasto powyżej 50 tysięcy	10,36	52,97	36,67	11,92	55,28	32,79	34,73	56,62	33,45	13,31	55,58	31,11	11,62	56,10	32,28			
Razem:	11,51	55,55	32,93	14,89	57,98	27,13	30,03	56,60	33,13	14,35	58,11	27,54	12,31	57,355	30,335			

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 37. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające																	
	do przedszkola tylko rok									do szkoły tylko rok								
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu			razem			dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu			chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
wieś	11,96	63,09	24,95	17,46	57,90	24,63	14,71	60,50	24,79	9,65	56,26	34,09	14,31	58,46	27,22	11,98	57,36	30,66
miasto do 10 tysięcy	15,97	59,10	24,93	21,90	59,29	18,81	18,935	59,195	21,87	16,81	58,82	24,37	23,53	57,35	19,12	20,17	58,085	21,745
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,05	58,31	29,64	12,58	62,26	25,16	12,315	60,285	27,40	12,26	57,86	29,87	12,5	60,17	27,32	12,38	59,015	28,595
miasto powyżej 50 tysięcy	10,27	57,33	32,40	14,15	53,32	30,53	12,21	55,325	31,465	9,93	56,62	33,45	13,31	55,58	31,11	11,62	56,10	32,28
Razem:	12,06	59,29	28,65	16,20	57,70	26,10	14,13	58,495	27,375	10,27	56,60	33,13	14,35	58,11	27,54	12,31	57,355	30,335

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 38. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli											
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu						chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	12	57,14	7	33,33	2	9,52	20	45,45	21	47,73	3	6,82
miasto do 10 tysięcy	8	61,54	5	38,46	0	0	28	60,87	14	30,43	4	8,69
miasto od 10 do 50 tysięcy	9	90,00	1	10,00	0	0	14	53,85	12	46,15	0	0
miasto powyżej 50 tysięcy	37	39,78	39	32,26	17	18,28	83	40,14	102	49,27	22	10,63
Razem:	66	48,17	52	37,96	19	13,89	145	44,89	149	64,22	29	8,98

Tabela 39. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej											
	dziewczęta, które kompetencje poznawcze nabyły w stopniu						chłopcy, którzy kompetencje poznawcze nabyli w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	31	41,33	38	50,67	6	8,00	57	43,85	64	49,23	9	6,92
miasto do 10 tysięcy	7	46,67	5	33,33	3	20,00	6	27,27	15	68,18	1	4,55
miasto od 10 do 50 tysięcy	12	26,66	24	44,44	9	20,00	18	32,14	27	48,21	11	19,64
miasto powyżej 50 tysięcy	14	50,00	7	25,00	7	25,00	13	37,14	14	40,00	8	22,86
Razem:	64	39,26	74	45,40	25	15,34	94	38,68	120	49,38	29	11,93

3. Podskala: Sprawność Motoryczna

Podskala Sprawność Motoryczna obejmuje te zachowania i umiejętności sześciolatniego dziecka, które dotyczą aktywności i sprawności ruchowej dziecka, koordynacji ruchowej i sprawności manualnej oraz zadowolenie dziecka z udziału w zajęciach ruchowych. Zawiera się w części B „zabawa i nauka w grupie rówieśników, zdobywanie umiejętności społecznych” i E „przygotowanie do nauki czytania, pisania, matematyki” Skali Gotowości Szkolnej.

Analizie poddano następujące zachowania i umiejętności szczegółowe:

- lubi zajęcia gimnastyczne i sportowe,
- przechodzi po równoważni,
- sprawnie łapie i odrzuca piłkę,
- umie jeździć na rowerze,
- wspina się na drabinki,
- przechodzi po „równoważni”,
- lubi prace ręczne,
- buduje z drobnych klocków,
- lepi figurki z plasteliny,
- prawidłowo trzyma ołówek.

Formalna interpretacja wyników podskali Sprawność Motoryczna opiera się na dwóch stopniach gotowości szkolnej:

- zgodnym z oczekiwanym – oznaczanym w badaniach jako Z,
- niższym od oczekiwanego – oznaczanym w badaniach jako N.

Z powyższego wynika, że w podskali Sprawność Motoryczna oceniamy gotowość szkolną dzieci sześciolatków w dwóch kategoriach: niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej i zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Dziewczęta, które osiągnęły zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej uzyskały wyniki przeliczeniowe w przedziale 21–24 punktów, natomiast chłopcy 20–24 punktów. Wynik niższy od oczekiwanego miały dziewczęta, które mieściły się w przedziale 0–20 punktów i chłopcy 0–19 punktów.

Ogólny poziom sprawności motorycznych badanych dzieci wskazuje na dobry stopień ich opanowania, ponieważ większość sześciolatków uzyskała wynik zgodny z oczekiwanym (81%). Wyniki niższe od oczekiwanego stopnia gotowości szkolnej uzyskało 19 % badanych dzieci.

Najwięcej wyników zgodnych z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej uzyskały dzieci uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok w mieście do 10 tysięcy mieszkańców (88%) oraz uczęszczające do przedszkola powyżej pięć godzin dziennie w mieście od 10 do 50 tysięcy mieszkańców i powyżej 50 tysięcy mieszkańców (88%).

Zdecydowanie najwięcej wyników niższych od oczekiwanego stopnia gotowości szkolnej uzyskały dzieci uczęszczające do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców (29%).

Płeć badanych dzieci nieznacznie różnicuje osiągnięte przez nie wyniki na korzyść dziewcząt. Stwierdzono, że najwięcej wyników zgodnych z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej uzyskały dziewczynki (87%) objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok, o 2 punkty procentowe w stosunku do chłopców (85%) uczęszczających również do przedszkola powyżej jednego roku.

Najwięcej wyników niższych od oczekiwanego stopnia gotowości szkolnej uzyskali chłopcy uczęszczający do szkoły w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców (31%) oraz dziewczęta (26%) uczęszczające do szkoły 5 godzin dziennie w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców o 5 punktów procentowych.

Sprawność motoryczna porównywana u dzieci ze względu na środowisko zamieszkania wskazuje na jej wyższy poziom u dzieci mieszkających w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Najwięcej ocen świadczących o niskim poziomie sprawności motorycznych uzyskały dzieci w miejscowościach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców, uczęszczające do szkoły pięć godzin dziennie (29%). W grupie dzieci wiejskich i z małych miejscowości więcej było wyników niższych od oczekiwanych, a mniej zgodnych z oczekiwanym stopniem gotowości.

Zaobserwowano zróżnicowanie wyników ze względu na czas oddziaływania przedszkolnego. Dzieci uczęszczające tylko pięć godzin dziennie do przedszkola i szkoły, bez względu na środowisko zamieszkania, uzyskały zdecydowanie mniej wyników zgodnych z oczekiwanym w stosunku do dzieci uczęszczających od przedszkola dłużej niż jeden rok. Nie stwierdzono znacznych różnic w poziomie rozwoju sprawności motorycznych dzieci wiejskich i miejskich uczęszczających do przedszkoli dłużej niż jeden rok.

Najwięcej ocen świadczących o wysokim poziomie sprawności motorycznych uzyskały dzieci, zarówno chłopcy i dziewczęta, w przedszkolu i mieście powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Najwięcej zaś ocen świadczących o niskim poziomie sprawności motorycznych uzyskały dzieci uczęszczające do szkoły w małych miejscowościach.

Analiza wyników pozwala na stwierdzenie, że dzieci uczęszczające do przedszkola powyżej pięć godzin dziennie i dłużej niż jeden rok uzyskały więcej wyników świadczących o wyższym poziomie sprawności motorycznych.

Wyniki badań pokazują korzystny wpływ edukacji przedszkolnej na rozwój sprawności motorycznych we wszystkich ocenianych kategoriach.

Analiza wyników badań dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazuje, że większość z nich zarówno z przedszkoli jak i szkół osiągnęła więcej wyników niższych od oczekiwanych, w przedziale od 47% do 58% wyników ogólnych badanych dzieci.

Ogólne wyniki wskazują, że dziewczynki uczęszczające do przedszkola uzyskały więcej wyników zgodnych z oczekiwanym (52%) niż dziewczynki uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w szkołach (46%). Chłopcy uczęszczający do oddziałów przedszkolnych w szkołach wykazali się nieznacznie lepszą sprawnością motoryczną (47%) niż ich rówieśnicy uczęszczający do przedszkoli (42%).

Tabela 40. Sprawność Motoryczna dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących pięć godzin dziennie							
	w szkole, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				w przedszkolu, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	450	21,00	1692	79,00	90	17,21	433	82,79
miasto do 10 tysięcy	87	20,28	342	79,72	124	19,65	507	80,35
miasto od 10 do 50 tysięcy	59	23,79	189	76,21	41	17,30	196	82,70
miasto powyżej 50 tysięcy	114	20,47	443	79,53	112	19,01	477	80,99
Razem:	710	21,03	2666	78,97	367	18,53	1613	81,43

Tabela 41. Sprawność Motoryczna chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących pięć godzin dziennie							
	w szkole, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				w przedszkolu, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	544	23,93	1729	76,07	137	23,83	438	76,17
miasto do 10 tysięcy	115	25,39	338	74,61	163	24,70	497	75,30
miasto od 10 do 50 tysięcy	68	25,37	200	74,63	44	17,12	213	82,88
miasto powyżej 50 tysięcy	107	20,26	421	79,74	178	24,12	560	75,88
Razem:	834	23,68	2688	76,32	522	23,41	1708	76,59

Tabela 42. Sprawność Motoryczna dziewcząt z oddziałów przedszkolnych pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczęta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących							
	w przedszkolu pięć godzin dziennie, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				w przedszkolu powyżej pięciu godzin dziennie, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	90	17,21	433	82,79	48	20,17	190	79,83
miasto do 10 tysięcy	124	19,65	507	80,35	36	11,92	266	88,08
miasto od 10 do 50 tysięcy	41	17,30	196	82,70	37	10,51	315	89,49
miasto powyżej 50 tysięcy	112	19,01	477	80,99	238	13,97	1465	86,02
Razem:	367	18,53	1613	81,43	359	13,83	2236	86,17

Tabela 43. Sprawność Motoryczna chłopców z oddziałów przedszkolnych pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących							
	w przedszkolu pięć godzin dziennie, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				w przedszkolu powyżej pięciu godzin dziennie, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	137	23,83	438	76,17	50	19,08	212	80,92
miasto do 10 tysięcy	163	24,70	497	75,30	60	16,39	306	83,61
miasto od 10 do 50 tysięcy	44	17,12	213	82,88	54	13,85	336	86,15
miasto powyżej 50 tysięcy	178	24,12	560	75,88	208	10,88	1704	89,12
Razem:	522	23,41	1708	76,59	372	12,70	2558	87,30

Tabela 44. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu							
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	103	21,24	382	78,76	130	23,90	414	76,10
miasto do 10 tysięcy	77	21,57	280	78,43	111	26,43	309	73,57
miasto od 10 do 50 tysięcy	58	18,89	249	81,11	70	22,01	248	77,99
miasto powyżej 50 tysięcy	135	18,00	615	82,00	200	21,28	740	78,72
Razem:	373	19,64	1526	80,36	511	23,00	1711	77,00

Tabela 45. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole							
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	439	22,07	1550	77,93	490	25,60	1424	74,40
miasto do 10 tysięcy	25	21,00	94	79,00	38	27,94	98	72,06
miasto od 10 do 50 tysięcy	82	25,79	236	74,21	108	31,40	236	68,60
miasto powyżej 50 tysięcy	107	19,67	437	80,33	130	25,44	381	74,56
Razem:	653	21,99	2317	78,01	766	26,37	2139	73,63

Tabela 46. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu							
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	56	14,32	335	85,68	64	17,53	301	82,47
miasto do 10 tysięcy	40	10,93	326	89,07	56	13,27	366	86,73
miasto od 10 do 50 tysięcy	67	17,45	317	82,55	64	14,71	371	85,29
miasto powyżej 50 tysięcy	208	11,59	1587	88,41	327	15,71	1754	84,29
Razem:	371	12,64	2565	87,36	511	15,47	2792	84,53

Tabela 47. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola											
	tylko rok						dłużej niż rok					
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem		dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem	
N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
wieś	21,24	78,76	23,90	76,10	22,57	77,43	14,32	85,68	17,53	82,47	15,925	
miasto do 10 tysięcy	21,57	78,43	26,43	73,57	24,00	76,00	10,93	89,07	13,27	86,73	12,10	
miasto od 10 do 50 tysięcy	18,89	81,11	22,01	77,99	20,45	79,55	17,45	82,55	14,71	85,29	16,08	
miasto powyżej 50 tysięcy	18,00	82,00	21,28	78,72	19,64	80,36	11,59	88,41	15,71	84,29	13,65	
Razem:	19,64	80,36	23,00	77,00	21,32	78,68	12,64	87,36	15,47	84,53	14,055	

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej

Z – zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Tabela 48. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu											
	pięćgodzin dziennie						dłużej niż pięć godzin dziennie					
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem		dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem	
	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	17,21	82,79	23,83	76,17	20,52	79,48	20,17	79,83	19,08	80,92	19,625	80,375
miasto do 10 tysięcy	19,65	80,35	24,70	75,30	22,175	77,825	11,92	88,08	16,39	83,61	14,155	85,845
miasto od 10 do 50 tysięcy	17,30	82,70	17,12	82,88	17,21	82,79	10,51	89,49	13,85	86,15	12,18	87,82
miasto powyżej 50 tysięcy	19,01	80,99	24,12	75,88	21,565	78,435	13,97	86,02	10,88	89,12	12,425	87,575
Razem:	18,53	81,43	23,41	76,59	20,97	79,03	13,83	86,17	12,70	87,30	13,265	86,735

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
Z – zgodny z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej

Tabela 49. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły pięć godzin dziennie.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające											
	do przedszkola pięć godzin dziennie						do szkoły pięć godzin dziennie					
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem		dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem	
N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
wieś	17,21	82,79	23,83	76,17	20,52	79,48	22,07	77,93	25,60	74,40	23,835	
miasto do 10 tysięcy	19,65	80,35	24,70	75,30	22,175	77,825	21,00	79,00	27,94	72,06	24,47	
miasto od 10 do 50 tysięcy	17,30	82,70	17,12	82,88	17,21	82,79	25,79	74,21	31,40	68,60	28,595	
miasto powyżej 50 tysięcy	19,01	80,99	24,12	75,88	21,565	78,435	19,67	80,33	25,44	74,56	22,555	
Razem:	18,53	81,43	23,41	76,59	20,97	79,03	21,99	78,01	26,37	73,63	24,18	

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej

Z – zgodny z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej

Tabela 50. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające											
	do przedszkola tylko rok						do szkoły tylko rok					
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem		dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu		razem	
N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
wieś	21,24	78,76	23,90	76,10	22,57	77,43	22,07	77,93	25,60	74,40	23,835	76,165
miasto do 10 tysięcy	21,57	78,43	26,43	73,57	24,00	76,00	21,00	79,00	27,94	72,06	24,47	75,53
miasto od 10 do 50 tysięcy	18,89	81,11	22,01	77,99	20,45	79,55	25,79	74,21	31,40	68,60	28,595	71,405
miasto powyżej 50 tysięcy	18,00	82,00	21,28	78,72	19,64	80,36	19,67	80,33	25,44	74,56	22,555	77,445
Razem:	19,64	80,36	23,00	77,00	21,32	78,68	21,99	78,01	26,37	73,63	24,18	75,82

N – niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
Z – zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Tabela 51. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli							
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	14	66,66	7	33,34	27	61,36	17	38,67
miasto do 10 tysięcy	7	53,85	6	46,15	35	76,09	11	23,91
miasto od 10 do 50 tysięcy	8	80,00	2	20,00	15	57,69	11	42,31
miasto powyżej 50 tysięcy	36	38,71	57	61,29	110	53,14	97	46,86
Razem:	65	47,45	72	52,55	187	57,89	136	42,11

Tabela 52. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół							
	dziewczęta, które sprawnością motoryczną wykazały się w stopniu				chłopcy, którzy sprawnością motoryczną wykazali się w stopniu			
	niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym		niższym od oczekiwanego		zgodnym z oczekiwanym	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	39	52,00	36	48,00	68	52,31	62	47,69
miasto do 10 tysięcy	8	53,33	7	46,47	14	63,64	8	36,36
miasto od 10 do 50 tysięcy	23	51,11	22	48,89	26	46,43	30	53,57
miasto powyżej 50 tysięcy	18	64,29	10	35,71	20	57,14	15	42,86
Razem:	88	53,99	75	46,01	128	52,67	115	47,33

4. Podskala: Samodzielność

Podskala Samodzielność obejmuje zachowania i umiejętności dzieci polegające na zaradności, samodzielnym poszukiwaniu rozwiązań w sytuacjach trudnych, dążeniu do niezależności. Włączono także zachowania świadczące o realizowaniu przez dziecko celowych form aktywności (np. dążenie do dokończenia zadania) oraz takie cechy zachowania, jak wytrwałość i odporność. Pięć pozycji podskali dotyczy braku samodzielności u dziecka, który widoczny jest w przejawianej zależności, częstych prośbach o pomoc, rezygnacji z własnej inicjatywy. Wskazują one takie zachowania dziecka, które mogą świadczyć o jego trudnościach.

W zakresie samodzielności analizie poddano następujące zachowania i umiejętności szczegółowe, które składają się na gotowość dziecka do podejmowania własnej aktywności oraz do pracy w grupie pod kierunkiem nauczyciela:

- sprawne ubieranie się,
- zapamiętywanie i wykonywanie poleceń,
- podejmowanie prób poradzenia sobie z trudnością,
- wytrwałe podejmowanie prób, nie zrażanie się niepowodzeniami,
- wykazywanie inicjatywy, wypróbowywanie różnych sposobów działania,

- zainteresowanie wynikiem działania, staranie się o dokończenie pracy
- zbyt łatwe prośenie osoby dorosłej o pomoc,
- naśladowanie zachowania i prac innych dzieci,
- unikanie sytuacji i zadań wymagających samodzielności,
- przebywanie blisko nauczyciela lub innej osoby dorosłej,
- prośenie o dodatkowe wyjaśnienia i informacje.

Zostały one zamieszczone w części C „samodzielność w trudnych sytuacjach” i D „aktywne podejmowanie zadań i praca pod kierunkiem nauczyciela” Skali Gotowości Szkolnej.

W podskali Samodzielność dokonywano oceny stopnia gotowości szkolnej, stosując trzy kategorie opisowe: niski stopień (oznaczony cyfrą 1), średni stopień (oznaczony cyfrą 2) i wysoki stopień (oznaczony cyfrą 3). Dziewczęta w szkole, które osiągnęły średni stopień gotowości szkolnej uzyskały wyniki przeliczeniowe w przedziale 20–33 punktów, przy wysokim 34–36 punktów. Chłopcy młodszy w szkole uzyskując 15–31 punktów i starsi 16–32 mieścili się w średnim poziomie gotowości szkolnej. Wysoki stopień gotowości chłopcy młodszy osiągnęli w przedziale 32–36 punktów, zaś starsi 33–36 punktów. Wyniki o niskim stopniu gotowości szkolnej mieściły się w przedziałach: u dziewcząt w szkole 0 - 19, u chłopców młodszych 0–14, u chłopców starszych 0–15 punktów. W przedszkolu, dziewczęta wysoki stopień gotowości szkolnej uzyskiwały, mając 35–36 punktów, średni od 22 do 34, niski 0–21 punktów. Natomiast chłopcy młodszy: wysoki stopień gotowości szkolnej uzyskiwali, mając 33–36 punktów, średni od 16 do 32, niski 0–15 punktów. Chłopcy starsi mieścili się w następujących przedziałach punktowych: wysoki stopień 34–36, średni 17–33 i niski stopień gotowości szkolnej od 0 do 16.

Ogólny poziom samodzielności u badanych dzieci określić można jako dobry, ponieważ większość sześciolatków osiągnęło średni (ok. 67%) i wysoki (ok. 19%) poziom gotowości szkolnej. Wyniki o niskim stopniu gotowości szkolnej są bardzo zróżnicowane w zależności od płci oraz czasu oddziaływania.

Zdecydowanie najniższą samodzielnością wykazali się chłopcy starsi z oddziałów pięciogodzinnych w przedszkolach zlokalizowanych w dużych miastach (45%).

Osiągnięcia chłopców i dziewcząt w zakresie samodzielności niewiele się różnią. Zaobserwowano niewielkie różnice na korzyść dziewcząt – 68% uzyskało wyniki średnie, zaś 21% wysokie. Natomiast średni poziom samooceny zaobserwowano u 67% chłopców, a wysoki u 19%.

Dostrzega się zależności pomiędzy zachowaniami i czynnościami samoobsługowymi a czasem oddziaływania przedszkolnego. Bardziej samodzielne okazały się dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok. W tej grupie najmniej samodzielnych jest 9% badanych podczas, gdy uczęszczających do przedszkola tylko rok – 18%. Wyżej oceniono poziom zachowań i umiejętności dzieci z przedszkolnych oddziałów, funkcjonujących powyżej pięciu godzin. Z wynikiem średnim jest ich 70%, a z wysokim 21%. Dla porównania 62% dzieci z oddziałów pięciogodzinnych uzyskało średni poziom samooceny, a 16% wysoki.

Analiza wyników wskazuje na związek pomiędzy stopniem opanowania czynności samoobsługowych a miejscem zamieszkania. Najwyższy poziom samodzielności uzyskują dzieci uczęszczające do przedszkoli w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Jest ich 24%. Najmniej samodzielne są dzieci z przedszkoli funkcjonujących w miastach do 10 tysięcy mieszkańców (19%). W sytuacjach wymagających samodzielności więcej dzieci ze środowisk wiejskich gorzej radzi sobie od dzieci z miast powyżej 50 tysięcy mieszkańców, chociaż lepiej niż dzieci z małych miejscowości.

Obserwowano także dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Zdecydowana ich większość z przedszkoli i szkół wykazała się samodzielnością na poziomie niskim (45%) i średnim (46%). Nie stwierdzono dużych różnic pomiędzy osiągnięciami dziewcząt i chłopców uczęszczających do przedszkolnych oddziałów w szkołach. Jednak najmniej samodzielni okazali się chłopcy młodszy. Uzyskali oni najwięcej wyników niskich – 51%.

Wyraźne różnice w osiągnięciach dzieci zauważono w przedszkolach. Tam bardziej samodzielni okazali się chłopcy. Uzyskali oni mniej wyników niskich niż dziewczynki. Dostrzega się związek pomiędzy samodzielnością a miejscem zamieszkania. Najwyższym poziomem umiejętności w zakresie samodzielności wykazały się dzieci ze szkół i przedszkoli zlokalizowanych w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Najmniej samodzielne są dziewczynki uczęszczające do przedszkoli w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców – 90% wyników niskich.

Tabela 53. Samodzielność dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących											
	w szkole, które wykazały się samodzielnością w stopniu						w przedszkolu, które wykazały się samodzielnością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	264	11,48	1363	63,63	515	24,04	72	13,77	356	68,07	95	18,16
miasto do 10 tysięcy	50	11,66	293	68,30	86	20,05	138	21,87	403	63,87	90	14,26
miasto od 10 do 50 tysięcy	21	8,47	180	72,58	47	18,95	30	12,66	166	70,04	41	17,30
miasto powyżej 50 tysięcy	38	6,82	358	64,27	161	28,90	74	12,56	395	67,06	120	20,37
Razem:	373	11,05	2194	64,99	809	23,96	314	16,86	1320	66,66	346	17,47

Tabela 54. Samodzielność chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole											
	chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu						chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, wykazali się samodzielnością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	143	22,56	378	59,62	113	17,82	215	13,12	1117	68,15	307	18,73
miasto do 10 tysięcy	17	12,23	105	75,54	17	12,23	40	12,74	233	74,20	41	13,06
miasto od 10 do 50 tysięcy	9	15,52	42	72,41	7	12,07	16	7,62	159	75,71	35	16,67
miasto powyżej 50 tysięcy	10	8,20	87	71,31	25	20,49	29	7,14	275	67,73	102	25,12
Razem:	179	18,78	612	64,22	162	17,00	300	11,68	1784	69,44	485	18,88

Tabela 55. Samodzielność chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w przedszkolu											
	chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu						chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, wykazali się samodzielnością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	55	37,67	74	50,68	17	11,64	55	12,82	314	73,19	60	13,99
miasto do 10 tysięcy	51	27,13	114	60,64	23	12,23	62	13,14	339	71,82	71	15,04
miasto od 10 do 50 tysięcy	17	29,83	35	61,40	5	8,77	22	11,00	141	70,50	37	18,50
miasto powyżej 50 tysięcy	36	18,37	130	66,33	30	15,30	244	45,02	192	35,42	106	19,56
Razem:	159	27,09	353	60,13	75	12,78	383	23,31	986	60,01	274	16,68

Tabela 56. Samodzielność dziewcząt z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięć godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w przedszkolu pięć godzin dziennie, które wykazały się samodzielnością w stopniu											
	w przedszkolu pięć godzin dziennie, które wykazały się samodzielnością w stopniu						w przedszkolu powyżej pięciu godzin dziennie, które wykazały się samodzielnością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	72	13,77	356	68,07	95	18,16	29	12,18	162	68,07	47	19,75
miasto do 10 tysięcy	138	21,87	403	63,87	90	14,26	39	12,91	221	73,18	42	13,91
miasto od 10 do 50 tysięcy	30	12,66	166	70,04	41	17,30	25	7,10	259	73,58	68	19,32
miasto powyżej 50 tysięcy	74	12,56	395	67,06	120	20,37	133	7,81	1180	69,29	390	22,90
Razem:	314	15,86	1320	66,66	346	17,47	226	8,71	1822	70,21	547	21,08

Tabela 57. Samodzielność chłopców z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięć godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów funkcjonujących w przedszkolu											
	pięciodzinnym						powyżej pięciu godzin					
	chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu						chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, wykazali się samodzielnością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	9	19,57	32	69,56	5	10,87	24	11,11	155	71,76	37	17,13
miasto do 10 tysięcy	9	12,16	57	77,03	8	10,81	27	9,25	203	69,52	62	21,23
miasto od 10 do 50 tysięcy	9	8,57	84	80,00	12	11,43	21	7,37	219	76,84	45	15,79
miasto powyżej 50 tysięcy	64	12,19	320	60,95	141	26,86	101	7,28	1015	73,18	271	19,54
Razem:	91	12,13	493	65,73	166	22,13	173	7,93	1592	73,03	415	19,04

Tabela 58. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu											
	dziewczęta, które wykazały się samodzielnością w stopniu						chłopcy					
	chłopcy młodsi / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu						chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej
	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba	liczba
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	86	311	88	33	82	15	47	311	56	11,35	75,12	13,53
miasto do 10 tysięcy	91	223	43	36	53	8	45	236	42	13,94	73,06	13,00
miasto od 10 do 50 tysięcy	42	215	50	17	49	4	39	174	35	15,73	70,16	14,11
miasto powyżej 50 tysięcy	95	515	140	45	170	33	71	492	129	10,26	71,1	18,64
Razem:	314	1264	321	131	354	60	202	1213	262	12,05	72,33	15,62

Tabela 59. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole																	
	dziewczęta, które wykazały się samodzielnością w stopniu						chłopcy:											
	chłopcy młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu						chłopcy starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu											
1 – niski stopień gotowości szkolnej	liczba	%	2 – średni stopień gotowości szkolnej	liczba	%	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	liczba	%	1 – niski stopień gotowości szkolnej	liczba	%	2 – średni stopień gotowości szkolnej	liczba	%	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	liczba	%	
																		1 – niski stopień gotowości szkolnej
wieś	177	8,90	1300	65,36	512	25,74	135	22,88	341	57,80	114	19,32	143	10,80	923	69,71	258	19,49
miasto do 10 tysięcy	20	16,81	83	69,75	16	13,44	3	5,36	49	87,50	4	7,14	16	20,00	57	71,25	7	8,75
miasto od 10 do 50 tysięcy	31	9,75	225	70,75	62	19,50	12	16,44	51	69,86	10	13,70	32	11,81	194	71,59	45	16,60
miasto powyżej 50 tysięcy	65	11,95	350	64,34	129	23,71	17	9,77	140	80,46	17	9,77	43	12,76	189	56,08	105	31,16
Razem:	293	9,86	1958	65,93	719	24,21	167	18,70	581	65,06	145	16,24	234	11,63	1363	67,74	415	20,63

Tabela 60. Samodzielność dzieci sześciolatków objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolatki objęte oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu dłużej niż jeden rok																	
	dziewczeta, które wykazały się samodzielnością w stopniu						chłopcy:											
	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu								
	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej						
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%						
wieś	30	7,67	286	73,15	75	19,18	6	9,68	47	75,81	9	14,52	36	11,88	227	74,92	40	13,20
miasto do 10 tysięcy	47	12,84	262	71,58	57	15,57	16	17,58	62	68,13	13	14,29	43	12,99	211	63,75	77	23,26
miasto od 10 do 50 tysięcy	35	9,11	274	71,35	75	19,53	17	15,89	72	67,29	18	16,82	36	10,98	245	74,69	47	14,33
miasto powyżej 50 tysięcy	129	7,19	1125	62,67	541	30,14	42	6,65	394	62,34	196	31,01	97	6,70	948	65,42	404	27,88
Razem:	241	8,21	1947	66,31	748	25,48	81	9,08	575	64,46	236	26,46	212	8,79	1631	67,65	568	23,56

Tabela 61. Samodzielność dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.

	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola																							
	tylko rok									dłużej niż rok														
	dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy:						dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy:											
				młodszy urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu			starsi urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu						młodszy urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu			starsi urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu								
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3							
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%							
wieś	17,73	64,12	18,14	25,38	63,08	11,54	11,35	75,12	13,53	18,15	67,45	14,40	7,67	73,15	19,18	9,68	75,81	14,52	11,88	74,92	13,20	9,74	74,63	15,63
miasto do 10 tysięcy	25,49	62,46	12,04	37,11	54,64	8,25	13,94	73,06	13,00	25,51	63,39	11,10	12,84	71,58	15,57	17,58	68,13	14,29	12,99	63,75	23,26	14,47	67,82	17,71
miasto od 10 do 50 tysięcy	13,68	70,03	16,27	24,29	70,0	5,71	15,73	70,16	14,11	17,9	70,06	12,03	9,11	71,35	19,53	15,89	67,29	16,82	10,98	74,69	14,33	11,99	71,11	16,89
miasto powyżej 50 tysięcy	12,67	68,66	18,67	18,14	68,55	13,31	10,26	71,1	18,64	13,69	69,44	16,87	7,19	62,67	30,14	6,65	62,34	31,01	6,70	65,42	27,88	6,85	63,48	29,68
Razem:	16,53	66,56	16,90	24,04	64,95	11,01	12,05	72,33	15,62	17,54	67,95	14,5	8,21	66,31	25,48	9,08	64,46	26,46	8,79	67,65	23,56	8,69	66,14	25,17

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 62. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu																							
	pięć godzin dziennie									dłużej niż pięć godzin dziennie														
	dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy: młodszy /urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu			starsi/urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu			dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy: młodszy /urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu			starsi /urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu			razem					
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3				
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%				
wieś	13,77	68,07	18,16	37,67	50,68	11,64	12,82	73,19	13,99	21,42	63,98	14,60	12,18	68,07	19,75	19,57	69,56	10,87	11,11	71,76	17,13	14,29	69,80	15,92
miasto do 10 tysięcy	21,87	63,87	14,26	27,13	60,64	12,23	13,14	71,82	15,04	20,71	65,44	13,84	12,91	73,18	13,91	12,16	77,03	10,81	9,25	69,52	21,23	11,44	73,24	15,32
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,66	70,04	17,30	29,83	61,40	8,77	11,00	70,50	18,50	17,83	67,31	14,86	7,10	73,58	19,32	8,57	80,00	11,43	7,37	76,84	15,79	7,68	76,81	15,51
miasto powyżej 50 tysięcy	12,56	67,06	20,37	18,37	66,33	15,30	45,02	35,42	19,56	25,32	56,27	18,41	7,81	69,29	22,90	12,19	60,95	26,86	7,28	73,18	19,54	9,09	67,81	23,10
Razem:	15,86	66,66	17,47	27,09	60,13	12,78	23,31	60,01	16,68	22,09	62,27	15,64	8,71	70,21	21,08	12,13	65,73	22,13	7,93	73,03	19,04	9,59	69,66	20,75

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 63. Samodzielność dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły pięć godzin dziennie.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do																							
	przedszkola pięć godzin dziennie												szkoły pięć godzin dziennie											
	dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy: młodszy /urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu						dziewczęta, które umiętności szkolne opanowały w stopniu						chłopcy: młodszy /urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiętności szkolne w stopniu					
	1	2	3	%	1	2	3	%	1	2	3	%	1	2	3	%	1	2	3	%	1	2	3	%
wieś	13,77	68,07	18,16	37,67	50,68	11,64	12,82	73,19	13,99	21,42	63,98	14,60	8,90	65,36	25,74	22,88	57,80	19,32	10,80	69,71	19,49	14,19	64,29	21,52
miasto do 10 tysięcy	21,87	63,87	14,26	27,13	60,64	12,23	13,14	71,82	15,04	20,71	65,44	13,84	16,81	69,75	13,44	5,36	87,50	7,14	20,00	71,25	8,75	14,06	76,17	9,77
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,66	70,04	17,30	29,83	61,40	8,77	11,00	70,50	18,50	17,83	67,31	14,86	9,75	70,75	19,50	16,44	69,86	13,70	11,81	71,59	16,60	12,67	70,73	16,60
miasto powyżej 50 tysięcy	12,56	67,06	20,37	18,37	66,33	15,30	45,02	35,42	19,56	25,32	56,27	18,41	11,95	64,34	23,71	9,77	80,46	9,77	12,76	56,08	31,16	11,49	66,96	21,55
Razem:	15,86	66,66	17,47	27,09	60,13	12,78	23,31	60,01	16,68	22,09	62,27	15,64	9,86	65,93	24,21	18,70	65,06	16,24	11,63	67,74	20,63	13,40	66,24	20,36

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 64. Samodzielność dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do																							
	przedszkola tylko rok									szkoły tylko rok														
	dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy: młodszy /urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu			starsi/ urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu			razem			dziewczęta, które umiejętności szkolne opanowały w stopniu			chłopcy: młodszy /urodzeni w I połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu			starsi /urodzeni w II połowie roku, którzy opanowali umiejętności szkolne w stopniu			razem		
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
wieś	17,73	64,12	18,14	25,38	63,08	11,54	11,35	75,12	13,53	18,15	67,45	14,40	8,90	65,36	25,74	22,88	57,80	19,32	10,80	69,71	19,49	14,19	64,29	21,52
miasto do 10 tysięcy	25,49	62,46	12,04	37,11	54,64	8,25	13,94	73,06	13,00	25,51	63,39	11,10	16,81	69,75	13,44	5,36	87,50	7,14	20,00	71,25	8,75	14,06	76,17	9,77
miasto od 10 do 50 tysięcy	13,68	70,03	16,27	24,29	70,0	5,71	15,73	70,16	14,11	17,9	70,06	12,03	9,75	70,75	19,50	16,44	69,86	13,70	11,81	71,59	16,60	12,67	70,73	16,60
miasto powyżej 50 tysięcy	12,67	68,66	18,67	18,14	68,55	13,31	10,26	71,1	18,64	13,69	69,44	16,87	11,95	64,34	23,71	9,77	80,46	9,77	12,76	56,08	31,16	11,49	66,96	21,55
Razem:	16,53	66,56	16,90	24,04	64,95	11,01	12,05	72,33	15,62	17,54	67,95	14,5	9,86	65,93	24,21	18,70	65,06	16,24	11,63	67,74	20,63	13,40	66,24	20,36

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 65. Samodzielność dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli																	
	dziewczęta, które wykazały się samodzielnością w stopniu						chłopcy:											
	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej							
	liczba	%	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%					
wieś	13	61,90	7	33,33	1	4,76	6	60,00	4	40,00	0	0,00	13	38,23	19	55,87	2	5,88
miasto do 10 tysięcy	11	84,62	2	15,38	0	0,00	10	62,50	5	31,25	1	6,25	18	60,00	12	40,00	0	0,00
miasto od 10 do 50 tysięcy	9	90,00	1	10,00	0	0,00	2	33,33	3	50,00	1	16,67	14	70,00	6	30,00	0	0,00
miasto powyżej 50 tysięcy	37	39,78	37	39,78	19	20,44	16	36,36	23	56,82	5	11,36	52	31,90	103	63,19	8	4,91
Razem:	70	51,09	47	34,31	20	14,60	34	44,74	35	46,05	7	9,21	97	39,27	140	56,68	10	4,05

Tabela 66. Samodzielność dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół																	
	dziewczęta, które wykazały się samodzielnością w stopniu						chłopcy:											
	młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			młodszy / urodzeni w I połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu			starsi / urodzeni w II połowie roku, którzy wykazali się samodzielnością w stopniu								
	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	1 – niski stopień gotowości szkolnej	2 – średni stopień gotowości szkolnej	3 – wysoki stopień gotowości szkolnej						
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%						
wieś	42	56,00	27	36,00	6	8,00	16	45,71	18	51,43	1	2,86	40	42,10	51	53,68	4	4,21
miasto do 10 tysięcy	8	53,33	6	40,00	1	6,67	2	28,57	5	71,43	0	0,00	7	46,67	8	53,33	0	0,00
miasto od 10 do 50 tysięcy	12	26,67	30	66,67	3	6,66	9	81,82	2	18,18	0	0,00	15	33,33	25	55,56	5	11,11
miasto powyżej 50 tysięcy	8	28,57	15	53,57	5	17,86	4	50,00	4	50,00	0	0,00	7	25,93	12	44,44	8	29,63
Razem:	70	42,94	78	47,85	15	9,20	31	50,82	29	47,54	1	1,64	69	37,91	96	52,75	17	9,34

5. Podskala: Niekonfliktowość

Podskala Niekonfliktowość zawiera zachowania i umiejętności dzieci sześciolletnich odnoszące się do umiejętności społecznych, które zostały zamieszczone w dwóch częściach Skali Gotowości Szkolnej. Wyodrębniono je głównie w części B „zachowania dzieci w grupie rówieśników” i jedną pozycję w części D „aktywność zadaniowa dziecka, podejmowana samodzielnie lub w przebiegu zajęć pod kierunkiem nauczyciela”. Dotyczą one współdziałania w grupie, przestrzegania zawartych umów, uwzględniania praw innych dzieci, wyrażania ujemnych uczuć bez krzywdzenia innych, podejmowania prób rozwiązywania konfliktów i dążenia do opanowania gwałtownych uczuć w trudnych dla dziecka sytuacjach. Siedem pozycji tej podskali dotyczy braku niekonfliktowości. Wskazują na zachowania agresywne, silne przejawy emocji i wywoływanie konfliktów.

Analizie poddano takie umiejętności i zachowania szczegółowe jak:

- dziecko sprząta zabawki i pomoce,
- pamięta o zasadach bezpiecznego zachowania w grupie,
- uwzględnia prawa innych, np. czeka na swoją kolej,
- wymaga przypomnienia umowy,
- unika sytuacji konfliktowych,
- próbuje radzić sobie w sposób pokojowy,
- skarży, w sytuacji konfliktu obwinia inne dzieci,
- często wywołuje konflikty,
- reaguje gniewem, obraża się, odwraca, odchodzi,
- łatwo wybuchają złością, płaczem,
- zachowuje się agresywnie wobec innych dzieci,
- sprzeciwia się, nie wykonuje poleceń.

W podskali Niekonfliktowość dokonywano oceny stopnia gotowości szkolnej, stosując trzy kategorie opisowe: niski stopień (oznaczony cyfrą 1), średni stopień (oznaczony cyfrą 2) i wysoki stopień (oznaczony cyfrą 3). Dziewczeta, które osiągnęły średni stopień gotowości szkolnej uzyskały wyniki przeliczeniowe w przedziale 25–35 punktów, przy wysokim 36 punktów. Natomiast chłopcy uzyskując 19–34 punktów mieścili się w średnim poziomie gotowości szkolnej, wysoki osiągnęli w przedziale 35–36 punktów. Wyniki o niskim stopniu gotowości szkolnej posiadały dzieci, które uzyskały punkty w przedziale: u dziewcząt 0–24, u chłopców 0–18.

W przeprowadzonych badaniach ogólny poziom niekonfliktowości dzieci można określić jako dobry, ponieważ większość sześciolatków osiągnęła średni (59%) i wysoki (28%) stopień gotowości szkolnej. Wyniki niskie (13%) są zróżnicowane w zależności od płci, rodzaju placówki, czasu oddziaływania przedszkolnego i miejsca zamieszkania.

Płeć badanych dzieci różnicuje osiągnięte przez nie wyniki. Stwierdzono, że chłopcy uzyskali więcej wyników niskich (15%), natomiast dziewczęta 11%. Średnie wyniki u chłopców kształtują się na poziomie 61%, a u dziewcząt 59%. 30% dziewcząt uzyskało wyniki wysokie, a 29% chłopców. Zatem można sądzić, że chłopcy są bardziej konfliktowi (o 4% więcej wyników niskich w porównaniu z dziewczętami), dlatego też dla nich należy w szerszym zakresie organizować różne sytuacje edukacyjne kształtujące zachowania i umiejętności sprzyjające rozwojowi niekonfliktowości.

Biorąc pod uwagę rodzaj placówki i czas oddziaływania przedszkolnego, można stwierdzić, że edukacja organizowana w przedszkolu sprzyja rozwojowi zachowań niekonfliktowych. Dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok do oddziałów powyżej pięciu godzin uzyskały najmniej wyników niskich (11%), najwięcej wyników średnich (61%) i więcej wyników wysokich (28%) niż w szkole (25%).

Analizując wyniki dzieci z przedszkoli i szkół, które realizowały jednoroczne przygotowanie przedszkolne w oddziałach pięciogodzinnych można stwierdzić, że są one na poziomie zbliżonym. Lepsze wyniki na poziomie średnim osiągnęły dzieci w szkole (60%) niż w przedszkolu (59%). Jednak wyników niskich w przedszkolu było mniej (13%), niż w szkole (15%). W przedszkolu natomiast sześciolatki miały więcej wyników wysokich (27%) niż w szkole (25%).

Zaobserwowano zróżnicowanie wyników ze względu na środowisko zamieszkania dzieci. Najwięcej wyników wysokich w zakresie niekonfliktowości uzyskały dzieci z miast do 10 tysięcy (32%) i po-

wyżej 50 tysięcy mieszkańców (30%) uczęszczające do przedszkola dłużej niż pięć godzin dziennie. Dzieci z miast od 10 do 50 tysięcy (68%) i powyżej 50 tysięcy mieszkańców (63%) i ze wsi (64%) uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin uzyskały najczęściej wyników średnich.

Najwięcej wyników niskich uzyskały dzieci z miast do 10 tysięcy mieszkańców uczęszczające do przedszkola tylko rok (23%) i w oddziałach pięciogodzinnych (20%).

Dla porównania dzieci objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok miały 14% wyników niskich. Także sześciolatki ze wsi objęte tylko rocznym pięciogodzinnym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole miały 16 % wyników niskich. Jednak biorąc pod uwagę średnią wyników zauważono, że pomiędzy dziećmi realizującymi obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne na wsi i w mieście (niezależnie od liczby mieszkańców) wyniki w zakresie niekonfliktowości są zbliżone, średnio: niski stopień gotowości szkolnej na wsi – 14%, a w mieście – 13%, średni stopień na wsi – 59%, a w mieście – 60%, wysoki stopień na wsi – 27%, w mieście – 27%).

Analiza wyników badań z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazuje, że większość dzieci osiągnęła średni (52 %) i niski (29 %) poziom gotowości szkolnej w zakresie niekonfliktowości. Te z oddziałów przedszkolnych w szkołach lepiej opanowały zachowania i umiejętności świadczące o niekonfliktowości.

Ze względu na płeć badanych dzieci zaobserwowano więcej wyników średnich u chłopców niż u dziewcząt (55 % – chłopcy w przedszkolu, 57% – chłopcy w szkole, 43 % – dziewczęta w przedszkolu, 62% – dziewczęta w szkole). Dziewczęta w przedszkolu osiągnęły najmniej wyników średnich, ale jednocześnie miały najwięcej wyników wysokich – 27%. Chłopcy uzyskali zarówno w szkole, jak i w przedszkolu o 4 % więcej wyników niskich niż dziewczęta (chłopcy – 32 %, dziewczęta – 28 %). Zauważono różnicę w osiągnięciach dzieci ze względu na rodzaj placówki do której uczęszczają. Te ze szkół uzyskały więcej wyników średnich. Okazuje się również, że w szkole mniej konfliktowe są dziewczęta.

Ze względu na miejsce zamieszkania dane wskazują, że najwięcej wyników wysokich (20 %) uzyskały dzieci ze szkół z miast od 10 do 50 tysięcy mieszkańców i średnich (73 %) z miast do 10 tysięcy mieszkańców także ze szkół. Najwięcej wyników niskich (dziewczęta – 70%, chłopcy – 35%) miały sześciolatki z przedszkoli w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców.

Podsumowując należy stwierdzić, że ogólny poziom gotowości szkolnej dzieci w zakresie niekonfliktowości w województwie kujawsko-pomorskim jest dobry. Wyniki badań wskazują na korzystny wpływ edukacji przedszkolnej, szczególnie trwającej dłużej niż 1 rok na rozwój zachowań niekonfliktowych u dzieci. Niepokój budzą jednak wyniki niskie oraz wyniki dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Te sześciolatki winny być poddane pogłębionej diagnozie w klasie pierwszej, a jej wyniki posłużą do zaplanowania i wdrożenia działań wyrównujących szanse edukacyjne tych dzieci we współpracy z rodzicami i instytucjami działającymi na rzecz edukacji. Zaburzone relacje z rówieśnikami, dorosłymi, konfliktowe i agresywne zachowania mogą stać się przyczyną niepowodzeń szkolnych (dydaktycznych i wychowawczych). Harmonijny rozwój społeczno-emocjonalny dzieci jest ważny dla osiągnięcia sukcesów w szkole i późniejszym życiu

Tabela 67. Niekonfliktowość dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących											
	w szkole, które wykazały się niekonfliktowością w stopniu						w przedszkolu, które wykazały się niekonfliktowością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	282	13,16	1271	59,34	589	27,50	49	9,37	308	58,89	166	31,74
miasto do 10 tysięcy	37	8,62	249	58,04	143	33,33	120	19,02	357	56,58	154	24,4
miasto od 10 do 50 tysięcy	32	12,9	137	55,24	79	31,85	13	5,48	147	62,02	77	32,49
miasto powyżej 50 tysięcy	57	10,23	380	68,22	120	21,54	58	9,85	331	56,20	200	33,95
Razem:	408	12,08	2037	60,34	931	27,58	240	12,12	1143	57,73	597	30,15

Tabela 68. Niekonfliktowość chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących											
	w szkole, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu						w przedszkolu, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	297	13,07	1514	66,61	462	20,32	77	13,39	343	59,65	155	26,96
miasto do 10 tysięcy	76	16,78	330	72,85	47	10,37	144	21,82	393	59,54	123	18,35
miasto od 10 do 50 tysięcy	28	10,45	184	68,66	58	21,64	23	8,95	161	62,64	73	28,40
miasto powyżej 50 tysięcy	64	12,12	330	62,50	134	25,38	109	14,77	435	58,94	194	26,29
Razem:	465	13,20	2358	66,91	701	19,89	353	15,83	1332	59,73	545	24,44

Tabela 69. Niekonfliktowość dziewcząt z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej 5 godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących											
	w przedszkolu pięć godzin dziennie, które wykazały się niekonfliktowością w stopniu						w przedszkolu powyżej pięciu godzin dziennie, które wykazały się niekonfliktowością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	49	9,37	308	58,89	166	31,74	20	8,40	158	66,39	60	25,21
miasto do 10 tysięcy	120	19,02	357	56,58	154	24,4	39	12,91	164	54,30	99	32,78
miasto od 10 do 50 tysięcy	13	5,48	147	62,02	77	32,49	25	7,10	244	69,32	83	23,58
miasto powyżej 50 tysięcy	58	9,85	331	56,20	200	33,95	143	8,40	1090	64,00	470	27,60
Razem:	240	12,12	1143	57,73	597	30,15	227	8,75	1656	63,81	712	27,44

Tabela 70. Niekonfliktowość chłopców z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących											
	w przedszkolu pięć godzin, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu						w przedszkolu powyżej pięciu godzin, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	77	13,39	343	59,65	155	26,96	47	17,94	163	62,21	52	19,85
miasto do 10 tysięcy	144	21,82	393	59,54	123	18,64	51	13,93	203	55,47	112	30,60
miasto od 10 do 50 tysięcy	23	8,95	161	62,64	73	28,40	52	13,33	261	66,93	77	19,74
miasto powyżej 50 tysięcy	109	14,77	435	58,94	194	26,29	305	15,95	1180	61,72	427	22,33
Razem:	353	15,83	1332	59,73	545	24,44	455	15,53	1807	61,67	668	22,80

Tabela 71. Niekonfliktowość dzieci sześciolatków objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolatki objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkole											
	dziewczęta, które wykazały się niekonfliktowością w stopniu						chłopcy, którzy wykazali się niekonfliktowością w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	39	8,04	277	57,11	169	34,85	74	13,60	334	61,40	136	25,00
miasto do 10 tysięcy	77	21,57	170	47,62	110	30,81	99	23,57	232	55,24	89	21,19
miasto od 10 do 50 tysięcy	22	7,17	176	57,33	109	35,50	37	11,65	202	63,52	79	24,84
miasto powyżej 50 tysięcy	64	8,53	430	57,33	256	34,13	101	10,74	579	61,60	260	27,66
Razem:	202	10,64	1053	55,45	644	33,91	311	14,00	1347	60,62	564	25,38

Tabela 72. Niekonfliktowość dzieci sześciolatków objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolatki objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole											
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	269	13,52	1195	60,08	525	26,40	353	18,44	1121	58,57	440	22,99
miasto do 10 tysięcy	10	8,40	70	58,82	39	32,78	12	8,83	88	64,70	36	26,47
miasto od 10 do 50 tysięcy	40	12,58	185	58,18	93	29,24	46	13,37	225	65,41	73	21,22
miasto powyżej 50 tysięcy	63	11,58	316	58,09	165	30,33	82	16,05	315	61,64	114	22,31
Razem:	382	12,86	1766	59,46	822	27,68	493	16,97	1749	60,21	663	22,82

Tabela 73. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu											
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	39	9,97	247	63,17	105	26,85	64	17,53	230	63,01	71	19,45
miasto do 10 tysięcy	54	14,75	214	58,47	98	26,77	57	13,50	245	58,06	120	28,44
miasto od 10 do 50 tysięcy	38	9,90	252	65,62	94	24,48	68	15,63	284	65,29	83	19,08
miasto powyżej 50 tysięcy	146	8,19	1037	57,77	612	34,10	252	12,11	1298	62,37	531	25,52
Razem:	277	9,43	1750	59,60	909	30,96	441	13,35	2057	62,28	805	24,37

Tabela 74. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok											
	tylko rok						dłużej niż rok					
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu		razem		dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu		razem	
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	8,04	57,11	34,85	13,60	61,40	25,00	9,97	63,17	26,85	17,53	63,01	19,45
miasto do 10 tysięcy	21,57	47,62	30,81	23,57	55,24	21,19	14,75	58,47	26,77	13,50	58,06	28,44
miasto od 10 do 50 tysięcy	7,17	57,33	35,50	11,65	63,52	24,84	9,90	65,62	24,48	15,63	65,29	19,08
miasto powyżej 50 tysięcy	8,53	57,33	34,13	10,74	61,60	27,66	8,19	57,77	34,10	12,11	62,37	25,52
Razem:	10,64	55,45	33,91	14,00	60,62	25,38	9,43	59,60	30,96	13,35	62,28	24,37

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 75. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin dziennie w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola																	
	pięć godzin dziennie						dłużej niż pięć godzin dziennie											
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu			razem			dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	9,37	58,89	31,74	13,39	59,65	26,96	8,40	66,39	25,21	17,94	62,21	19,85	13,17	64,30	22,53			
miasto do 10 tysięcy	19,02	56,58	24,4	21,82	59,54	18,64	12,91	54,30	32,78	13,93	55,47	30,60	13,42	54,89	31,69			
miasto od 10 do 50 tysięcy	5,48	62,02	32,49	8,95	62,64	28,40	7,10	69,32	23,58	13,33	66,93	19,74	10,215	68,125	21,66			
miasto powyżej 50 tysięcy	9,85	56,20	33,95	14,77	58,94	26,29	8,40	64,00	27,60	15,95	61,72	22,33	12,175	62,86	24,965			
Razem:	12,12	57,73	30,15	15,83	59,73	24,44	8,75	63,81	27,44	15,53	61,67	22,80	12,14	62,74	25,12			

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 76. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu lub w szkole 5 godzin dziennie.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym																	
	pięć godzin dziennie w przedszkolu						pięć godzin dziennie w szkole						razem					
	dziewczeta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu			razem			dziewczeta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
wieś	9,37	58,89	31,74	13,39	59,65	26,96	11,38	59,27	29,35	13,52	60,08	26,40	18,44	58,57	22,99	15,98	59,325	24,695
miasto do 10 tysięcy	19,02	56,58	24,4	21,82	59,54	18,64	20,42	58,06	21,52	8,40	58,82	32,78	8,83	64,70	26,47	8,615	61,76	29,625
miasto od 10 do 50 tysięcy	5,48	62,02	32,49	8,95	62,64	28,40	7,215	62,33	30,445	12,58	58,18	29,24	13,37	65,41	21,22	12,975	61,795	25,23
miasto powyżej 50 tysięcy	9,85	56,20	33,95	14,77	58,94	26,29	12,31	57,57	30,12	11,58	58,09	30,33	16,05	61,64	22,31	13,815	59,865	26,32
Razem:	12,12	57,73	30,15	15,83	59,73	24,44	13,975	58,73	27,295	12,86	59,46	27,68	16,97	60,21	22,82	14,915	59,835	25,25

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 77. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające																	
	do przedszkola tylko rok						do szkoły tylko rok											
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu			razem			dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	8,04	57,11	34,85	13,60	61,40	25,00	10,82	59,255	29,925	13,52	60,08	26,40	18,44	58,57	22,99	15,98	59,325	24,695
miasto do 10 tysięcy	21,57	47,62	30,81	23,57	55,24	21,19	22,57	51,43	26,00	8,40	58,82	32,78	8,83	64,70	26,47	8,615	61,76	29,625
miasto od 10 do 50 tysięcy	7,17	57,33	35,50	11,65	63,52	24,84	9,41	60,425	30,17	12,58	58,18	29,24	13,37	65,41	21,22	12,975	61,795	25,23
miasto powyżej 50 tysięcy	8,53	57,33	34,13	10,74	61,60	27,66	9,64	59,46	30,90	11,58	58,09	30,33	16,05	61,64	22,31	13,815	59,865	26,32
Razem:	10,64	55,45	33,91	14,00	60,62	25,38	12,32	58,04	29,64	12,86	59,46	27,68	16,97	60,21	22,82	14,915	59,835	25,25

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 78. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli											
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	6	28,57	10	47,62	5	23,81	11	25,00	26	59,09	7	15,91
miasto do 10 tysięcy	6	46,15	7	53,85	0	0,00	14	30,43	27	58,69	5	10,87
miasto od 10 do 50 tysięcy	7	70,00	2	20,00	1	10,00	9	34,62	14	53,85	3	11,54
miasto powyżej 50 tysięcy	22	23,66	40	43,01	31	33,33	73	35,27	110	53,14	24	11,59
Razem:	41	29,93	59	43,07	37	27,00	107	33,13	177	54,80	39	12,07

Tabela 79. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół											
	dziewczęta, które niekonfliktowością wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy niekonfliktowością wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	23	30,67	44	58,67	8	10,66	43	33,08	74	56,92	13	10,00
miasto do 10 tysięcy	3	20,00	12	80,00	0	0,00	4	18,18	16	72,72	2	9,10
miasto od 10 do 50 tysięcy	10	22,22	32	71,11	3	6,67	16	28,57	29	51,79	11	19,64
miasto powyżej 50 tysięcy	6	21,43	13	46,43	9	32,14	12	34,29	19	54,28	4	11,43
Razem:	42	25,77	101	61,96	20	12,27	75	30,86	138	56,79	30	12,35

6. Podskala: Aktywność Społeczna

Podskala Aktywność Społeczna obejmuje zachowania i umiejętności dzieci sześciolletnich w zakresie kontaktowania się i porozumiewania z rówieśnikami. Zalicza się do nich: umiejętność komunikowania się, zadawania pytań, zdobywania informacji, zapraszania dzieci do wspólnej zabawy, wyrażania siebie i bycia rozumianym przez innych. Obserwowano zachowania wspólnotowe związane z okazywaniem wsparcia i pomocy, a także zachowania świadczące o swobodnej ekspresji własnych uczuć, w szczególności: w jakim stopniu dziecko inicjuje kontakty z rówieśnikami, okazuje współczucie i chęć niesienia pomocy, porozumiewa się z rówieśnikami i nauczycielem, oraz w jaki sposób mówi o sobie i wyraża swoje uczucia. Zamieszczono je w Skali Gotowości Szkolnej w części B „zabawami nauka w grupie rówieśników, zdobywanie umiejętności społecznych” D „aktywne podejmowanie zadań i praca pod kierunkiem nauczyciela”.

Zachowania i umiejętności szczegółowe podlegające badaniu to:

- próby nawiązywania kontaktu są rozumiane przez dzieci,
- zapraszanie dzieci do rozmów i zabaw
- pomaganie innym dzieciom, próby pocieszania kolegów,
- współodczuwanie (rozpoznawanie, nazywanie) przeżyć innych dzieci,
- stawianie w obronie innych,
- mówienie o ważnych dla siebie sprawach,
- okazywanie radości z osiągniętego wyniku,
- częste zadawanie pytań,
- prośenie o dodatkowe wyjaśnienia i informacje.

W podskali Aktywność Społeczna dokonywano oceny stopnia gotowości szkolnej stosując trzy kategorie opisowe: niski stopień (oznaczony cyfrą 1), średni stopień (oznaczony cyfrą 2) i wysoki stopień (oznaczony cyfrą 3).

Ogólny poziom aktywności społecznej badanych dzieci sześciolletnich określić można jako dobry, ponieważ większość z nich (65%–71%) uzyskała średni stopień gotowości szkolnej. Wysoki stopień gotowości szkolnej uzyskało 15%–25% dzieci. Wyniki o niskim stopniu gotowości szkolnej uzyskano w przedziale 9%–16%. Dziewczeta w szkole i przedszkolu, które osiągnęły średni stopień gotowości szkolnej uzyskały wyniki przeliczeniowe w przedziale 17–24, przy wysokim 25–27 i niskim 0–16 punktów. Chłopcy w szkole uzyskując 14–23 punktów mieścili się w średnim poziomie gotowości szkolnej, wysoki stopień osiągali w przedziale 24–27 punktów, zaś niski stopień mając od 0 do 13 punktów. Chłopcy w przedszkolu: wysoki stopień 25–27, średni 15–24, niski 0–14 punktów.

Analiza porównawcza wyników ogólnych w grupie dziewcząt i chłopców pozwala na stwierdzenie, że istnieją nieznaczne różnice w poziomie rozwoju aktywności społecznej w porównywanych grupach na korzyść dziewcząt. Najwięcej wyników wysokich uzyskały dziewczynki uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok (25%). Najmniej wyników wysokich uzyskali chłopcy, uczęszczający do oddziałów pięciogodzinnych w szkołach i przedszkolach (15%). Najwięcej wyników niskich uzyskali chłopcy uczęszczający do oddziałów pięciogodzinnych w małych miejscowościach w szkołach (23%).

Czynnikiem mało różnicującym poziom aktywności społecznej dzieci objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym jest rodzaj placówki. Nie stwierdzono w tym przypadku znacznych różnic pomiędzy dziećmi uczęszczającymi do przedszkola lub szkoły.

Wyraźne zróżnicowanie w poziomie aktywności społecznej stwierdzono natomiast u dzieci uczęszczających do przedszkoli dłużej niż jeden rok, a dziećmi realizującymi tylko roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne w przedszkolu i szkole. 19% chłopców i 25% dziewczynek uzyskało wysoki stopień, oraz 71% chłopców i 66% dziewczynek uzyskało średni stopień gotowości szkolnej z zakresu aktywności społecznej.

Aktywność społeczna porównywana u dzieci ze względu na miejsce zamieszkiwania, wskazuje na nieco wyższy poziom u dzieci zamieszkujących w miastach. Jednak zaobserwowano, że dzieci z małych miejscowości uczęszczające do przedszkola dłużej niż pięć godzin dziennie osiągnęły znacznie lepsze wyniki (wysoki stopień 29% chłopcy i 26% dziewczynki). Podobnie dziewczynki z małych miejscowości uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok osiągnęły wyniki wysokie w 25%, a ze wsi aż 43%.

Analiza wyników aktywności społecznej pozwala również na stwierdzenie, że u dzieci kończących edukację przedszkolną jest zdecydowanie więcej wyników średnich i wysokich. Wyniki badań pokazują korzystny wpływ wychowania przedszkolnego na rozwój aktywności społecznej dzieci sześciolletnich.

Analiza wyników badań dzieci z opiniami poradni psychologiczno - pedagogicznej wskazuje, że większość z nich osiągnęła średni (50%–54%) i niski (35%–43%) poziom gotowości szkolnej w zakresie aktywności społecznej. Płeć badanych dzieci nieznacznie różnicuje osiągane przez nie wyniki. Najwięcej słabych wyników zaobserwowano u dziewczynek z przedszkola z miast od 10–50 tysięcy mieszkańców (70%). Zauważono nieznaczną różnicę w osiągnięciach dzieci ze względu na rodzaj placówki. Dzieci ze szkół uzyskały więcej wyników wysokich (13%). Dziewczęta z przedszkoli uzyskały tylko 6% wyników wysokich.

Przeżycia dzieci, ich sposób kontaktowania się z innymi i wyrażania uczuć, podejmowanie nowych form aktywności i radzenie sobie z trudnymi sytuacjami mają duży wpływ na stosunek dziecka do edukacji szkolnej, dlatego warto w okresie przygotowania do podjęcia nauki w szkole zwrócić szczególną uwagę na ten obszar dziecięcej aktywności. Należy stwarzać dzieciom wiele sytuacji sprzyjających pobudzaniu ich aktywności społecznej, rozwiązywaniu problemów w sposób twórczy, rozwijaniu dobrej komunikacji i współpracy w grupie. Z analizy wyników dowiadujemy się o tym, że dzieci, które dłużej niż rok objęte były oddziaływaniem przedszkolnym osiągały wysoki stopień gotowości szkolnej w obszarze aktywności społecznej. Szczególnie warto zadbać o dzieci z małych miejscowości i ze wsi, gdyż właśnie tam najwyraźniej można zauważyć wpływ wychowania przedszkolnego na osiągnięcie lepszych wyników w sferze aktywności społecznej.

Tabela 80. Aktywność Społeczna dziewcząt z oddziałów 5-godzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów 5-godzinnych funkcjonujących											
	w szkole, które wykazały się aktywnością społeczną w stopniu						w przedszkolu, które wykazały się aktywnością społeczną w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	308	14,38	1412	65,92	422	19,70	73	13,96	372	71,13	78	14,91
miasto do 10 tysięcy	50	11,65	278	64,80	101	23,55	101	16,01	411	65,13	119	18,86
miasto od 10 do 50 tysięcy	40	16,13	166	66,93	42	16,94	30	12,66	164	69,20	43	18,14
miasto powyżej 50 tysięcy	43	7,72	394	70,74	120	21,54	62	10,53	383	65,02	144	24,45
Razem:	441	13,06	2250	66,65	685	20,29	266	13,43	1330	67,17	384	19,40

Tabela 81. Aktywność Społeczna chłopców z oddziałów 5-godzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów 5-godzinnych funkcjonujących											
	w szkole, które wykazały się aktywnością społeczną w stopniu						w przedszkolu, które wykazały się aktywnością społeczną w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	297	13,07	1514	66,61	462	20,32	97	16,87	394	68,52	84	14,61
miasto do 10 tysięcy	76	16,78	330	72,85	47	10,37	114	17,27	471	71,36	75	11,36
miasto od 10 do 50 tysięcy	28	10,45	182	67,91	58	21,64	26	10,12	197	76,65	34	13,23
miasto powyżej 50 tysięcy	47	8,90	370	70,07	111	21,02	82	11,11	522	70,73	134	18,16
Razem:	448	12,72	2396	68,03	678	19,25	319	14,30	1584	69,42	327	14,66

Tabela 82. Aktywność Społeczna dziewcząt z przedszkolnych oddziałów 5-godzinnych i powyżej 5 godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dziewczeta z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących											
	w przedszkolu 5 godzin dziennie, które wykazały się aktywnością społeczną w stopniu						w przedszkolu powyżej 5 godzin dziennie, które wykazały się aktywnością społeczną w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	73	13,96	372	71,13	78	14,91	33	13,86	164	68,91	41	17,23
miasto do 10 tysięcy	101	16,01	411	65,13	119	18,86	44	14,57	180	59,60	78	25,83
miasto od 10 do 50 tysięcy	30	12,66	164	69,20	43	18,14	27	7,67	251	71,31	74	21,02
miasto powyżej 50 tysięcy	62	10,53	383	65,02	144	24,45	151	8,87	1209	70,99	343	20,14
Razem:	266	13,43	1330	67,17	384	19,40	255	9,83	1804	69,52	536	20,65

Tabela 83. Aktywność Społeczna chłopców z przedszkolnych oddziałów 5-godzinnych i powyżej 5 godzin funkcjonujących w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Chłopcy z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących											
	w przedszkolu 5 godzin, którzy wykazali się w stopniu						w przedszkolu powyżej 5 godzin, którzy wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	97	16,87	394	68,52	84	14,61	32	12,21	180	68,70	50	19,08
miasto do 10 tysięcy	114	17,27	471	71,36	75	11,36	43	11,75	218	59,56	105	28,69
miasto od 10 do 50 tysięcy	26	10,12	197	76,65	34	13,23	34	8,72	305	78,20	51	13,08
miasto powyżej 50 tysięcy	82	11,11	522	70,73	134	18,16	221	11,56	1377	72,02	314	16,42
Razem:	319	14,30	1584	71,03	327	14,66	330	11,26	2080	70,99	520	17,75

Tabela 84. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolatnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	73	15,05	339	69,90	73	15,05	88	16,18	381	70,04	75	13,78
miasto do 10 tysięcy	63	17,65	220	61,62	74	20,73	81	19,29	291	69,29	48	11,42
miasto od 10 do 50 tysięcy	40	13,03	211	68,73	56	18,24	43	13,52	222	69,81	53	16,67
miasto powyżej 50 tysięcy	85	11,33	484	64,53	181	24,14	130	13,83	639	67,98	171	18,19
Razem:	261	13,74	1254	66,03	384	20,22	342	15,39	1533	68,99	347	15,62

Tabela 85. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w w szkole.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolatnie objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	274	13,77	1366	68,68	349	17,55	333	17,40	1214	63,43	367	19,17
miasto do 10 tysięcy	21	17,65	81	68,07	17	14,28	31	22,79	92	67,65	13	9,56
miasto od 10 do 50 tysięcy	50	15,72	212	66,67	56	17,61	43	12,50	235	68,31	66	19,19
miasto powyżej 50 tysięcy	54	9,93	339	62,32	151	27,75	57	11,15	359	70,25	95	18,60
Razem:	399	13,43	1998	67,27	573	19,30	464	15,97	1900	65,40	541	18,63

Tabela 86. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	37	9,46	185	47,31	169	43,22	35	9,59	259	70,96	71	19,45
miasto do 10 tysięcy	46	12,57	228	62,29	92	25,14	57	13,51	286	67,77	79	18,72
miasto od 10 do 50 tysięcy	38	9,89	263	68,50	83	21,61	39	8,96	341	78,39	55	12,64
miasto powyżej 50 tysięcy	148	8,25	1252	69,75	395	22,00	192	9,22	1472	70,74	417	20,04
Razem:	269	9,16	1928	65,67	739	25,17	323	9,78	2358	71,39	622	18,83

Tabela 87. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok																	
	tylko rok									dłużej niż rok								
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu			razem			dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	15,05	69,90	15,05	16,18	70,04	13,78	15,615	69,97	14,415	9,46	47,31	43,22	9,59	70,96	19,45	9,53	59,14	31,33
miasto do 10 tysięcy	17,65	61,62	20,73	19,29	69,29	11,42	18,47	65,455	16,075	12,57	62,29	25,14	13,51	67,77	18,72	13,04	65,03	21,93
miasto od 10 do 50 tysięcy	13,03	68,73	18,24	13,52	69,81	16,67	13,275	69,27	17,447	9,89	68,50	21,61	8,96	78,39	12,64	9,425	73,445	17,13
miasto powyżej 50 tysięcy	11,33	64,53	24,14	13,83	67,98	18,19	12,58	66,255	21,165	8,25	69,75	22,00	9,22	70,74	20,04	8,735	70,245	21,02
Razem:	13,74	66,03	20,22	15,39	68,99	15,62	14,57	67,51	17,92	9,16	65,67	25,17	9,78	71,39	18,83	9,47	68,53	22,00

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 88. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym 5 godzin i dłużej niż 5 godzin dziennie w przedszkolu.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające do przedszkola																	
	5 godzin dziennie						dłużej niż 5 godzin dziennie											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu			razem			dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	13,96	71,13	14,91	16,87	68,52	14,61	15,415	69,825	14,76	13,86	68,91	17,23	12,21	68,70	19,08	13,04	68,805	18,155
miasto do 10 tysięcy	16,01	65,13	18,86	17,27	71,36	11,36	16,64	68,25	15,11	14,57	59,60	25,83	11,75	59,56	28,69	13,16	59,58	27,26
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,66	69,20	18,14	10,12	76,65	13,23	11,39	72,925	15,685	7,67	71,31	21,02	8,72	78,20	13,08	8,195	74,755	17,05
miasto powyżej 50 tysięcy	10,53	65,02	24,45	11,11	70,73	18,16	10,82	67,875	21,305	8,87	70,99	20,14	11,56	72,02	16,42	10,215	71,505	18,28
Razem:	13,43	67,17	19,40	14,30	71,03	14,66	13,87	69,10	17,03	9,83	69,52	20,65	11,26	70,99	17,75	10,545	70,255	19,20

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 89. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu lub w szkole 5 godzin dziennie.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolatnie objęte oddziaływaniem przedszkolnym																	
	5 godzin dziennie w przedszkolu						5 godzin dziennie w szkole											
	dziewczęta, które wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy wykazali się w stopniu		razem		dziewczęta, które wykazały się w stopniu		chłopcy, którzy wykazali się w stopniu		razem							
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3						
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%						
wieś	13,96	71,13	14,91	16,87	68,52	14,61	15,415	69,825	14,76	13,77	68,68	17,55	17,40	63,43	19,17	15,585	66,055	18,36
miasto do 10 tysięcy	16,01	65,13	18,86	17,27	71,36	11,36	16,64	68,25	15,11	17,65	68,07	14,28	22,79	67,65	9,56	20,22	67,86	11,92
miasto od 10 do 50 tysięcy	12,66	69,20	18,14	10,12	76,65	13,23	11,39	72,925	15,685	15,72	66,67	17,61	12,50	68,31	19,19	14,11	67,49	18,40
miasto powyżej 50 tysięcy	10,53	65,02	24,45	11,11	70,73	18,16	10,82	67,875	21,305	9,93	62,32	27,75	11,15	70,25	18,60	10,54	66,285	23,175
Razem:	13,43	67,17	19,40	14,30	71,03	14,66	13,87	69,10	17,03	13,43	67,27	19,30	15,97	65,40	18,63	14,7	66,335	18,965

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 90. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie uczęszczające																	
	do przedszkola tylko rok						do szkoły tylko rok											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu			razem			dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu			chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu			razem		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
wieś	15,05	69,90	15,05	16,18	70,04	13,78	13,77	68,68	17,55	17,40	63,43	19,17	15,585	66,055	18,36			
miasto do 10 tysięcy	17,65	61,62	20,73	19,29	69,29	11,42	17,65	68,07	14,28	22,79	67,65	9,56	20,22	67,86	11,92			
miasto od 10 do 50 tysięcy	13,03	68,73	18,24	13,52	69,81	16,67	15,72	66,67	17,61	12,50	68,31	19,19	14,11	67,49	18,40			
miasto powyżej 50 tysięcy	11,33	64,53	24,14	13,83	67,98	18,19	9,93	62,32	27,75	11,15	70,25	18,60	10,54	66,285	23,175			
Razem:	13,74	66,03	20,22	15,39	68,99	15,62	13,43	67,27	19,30	15,97	65,40	18,63	14,7	66,335	18,965			

1 – niski stopień gotowości szkolnej

2 – średni stopień gotowości szkolnej

3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

Tabela 91. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	8	38,09	10	47,62	3	14,29	18	40,91	21	47,72	5	11,36
miasto do 10 tysięcy	9	69,23	4	30,77	0	0,00	19	41,30	26	56,52	1	2,17
miasto od 10 do 50 tysięcy	7	70,00	2	20,00	1	10,00	12	46,15	13	50,00	1	3,85
miasto powyżej 50 tysięcy	35	37,63	54	58,07	4	4,30	71	34,30	115	55,56	21	10,16
Razem:	59	43,07	70	51,09	8	5,84	120	37,15	175	54,18	28	6,67

Tabela 92. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.

Środowisko lokalne:	Dzieci sześciolletnie z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół											
	dziewczęta, które aktywnością społeczną wykazały się w stopniu						chłopcy, którzy aktywnością społeczną wykazali się w stopniu					
	1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej		1 – niski stopień gotowości szkolnej		2 – średni stopień gotowości szkolnej		3 – wysoki stopień gotowości szkolnej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wieś	29	38,66	39	52,00	7	9,34	48	36,92	62	47,69	20	15,38
miasto do 10 tysięcy	5	33,33	10	66,67	0	0,00	8	36,36	13	59,09	1	4,55
miasto od 10 do 50 tysięcy	16	35,56	20	44,44	9	20,00	17	30,36	32	57,14	7	12,50
miasto powyżej 50 tysięcy	10	35,71	13	46,43	5	17,86	11	31,43	21	60,00	3	8,57
Razem:	60	36,81	82	50,31	21	12,88	84	34,57	128	52,67	31	12,76

7. Zestawienia porównawcze wyników w sześciu podskalach ze względu na środowisko zamieszkania dzieci

W związku z tym, że badania dotyczyły środowiska lokalnego przedstawione wnioski odnoszą się do dzieci ze wsi, z miast do 10 tysięcy mieszkańców, z miast od 10 do 50 tysięcy mieszkańców oraz z dużych miast, w których zamieszkuje ponad 50 tysięcy mieszkańców.

7.1. Zestawienie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolatków zamieszkałych na wsi

Ponieważ badań dzieci sześciolatków dokonano na dość dużej próbie można formułować następujące wnioski.

Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola tylko rok zamieszkałe na wsi najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie niekonfliktowości (30%) oraz aktywności społecznej (31%), zaś niskich w zakresie samodzielności (18%). Ponadto stwierdzić można, iż większość badanych (77%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. Natomiast w zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa dzieci (38%) osiągnęła niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej. Przedstawia to wykres 1.

Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok zamieszkałe na wsi najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (36%), natomiast najwięcej niskich osiągnęły w zakresie niekonfliktowości (14%). Stwierdzić można, iż większość dzieci (84%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwaną i duża grupa (87%) umiejętności szkolne zgodne z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. Graficznie stan ten przedstawia wykres 2.

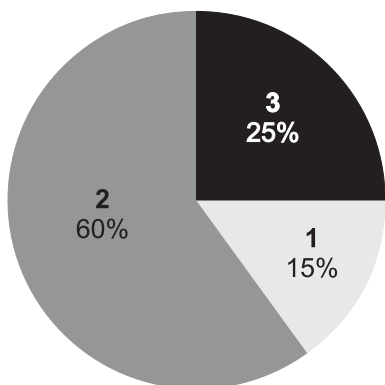
Sześciolatki uczęszczające do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałe na wsi najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie niekonfliktowości (29%) i kompetencji poznawczych (28%), a najwięcej wyników niskich w zakresie samodzielności (21%). Ponadto zaobserwowano, iż większość dzieci (79%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej, w zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (75%) uzyskała wyższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej. Stan ten przedstawia wykres 3.

Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałe na wsi najwięcej wyników wysokich zdobyły w zakresie kompetencji poznawczych (34%), a najwięcej niskich osiągnęły w zakresie samodzielności (14%). Zaobserwowano, iż większość badanych (80%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. W zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (73%) osiągnęła wyższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej. Jednak sporo dzieci (27%) osiągnęło niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej w zakresie umiejętności szkolnych. Stan ten przedstawia wykres 4.

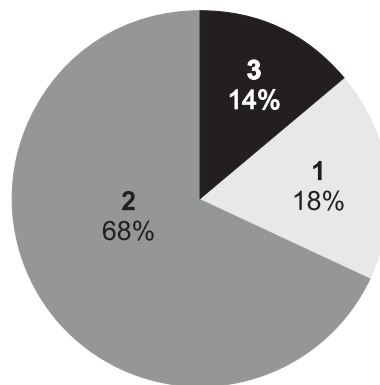
Sześciolatki uczęszczające do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole zamieszkałe na wsi najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (31%), a niskich w zakresie niekonfliktowości (16%) i aktywności społecznej (16%). Zaobserwowano, iż większość dzieci (76%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej, w zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (69%) osiągnęła wyższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej. Jednak sporo dzieci (31%) osiągnęło niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej w zakresie umiejętności szkolnych. Graficznie stan ten przedstawia wykres 5.

Wykres 1. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych na wsi.

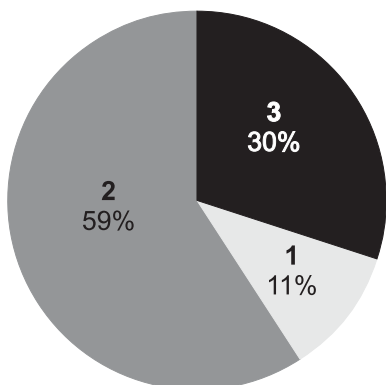
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

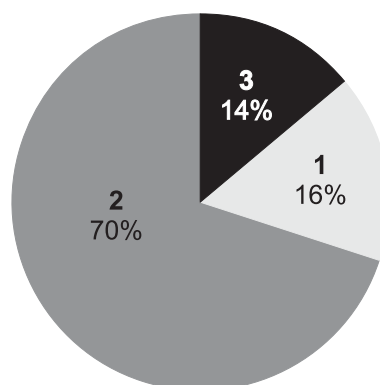
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

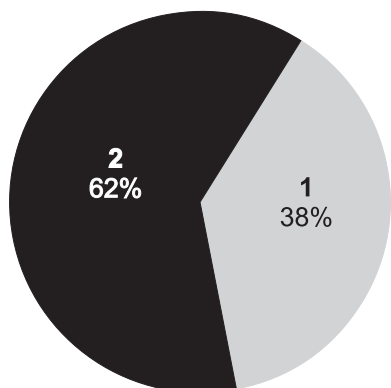

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

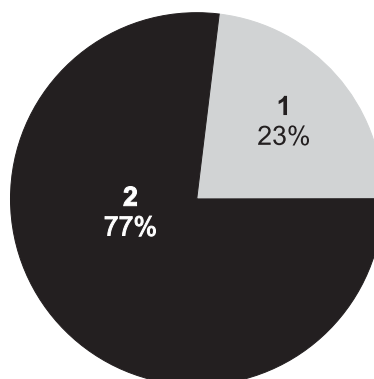

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

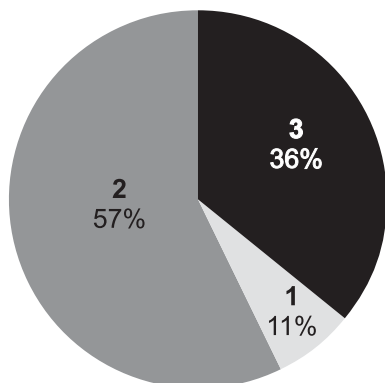
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

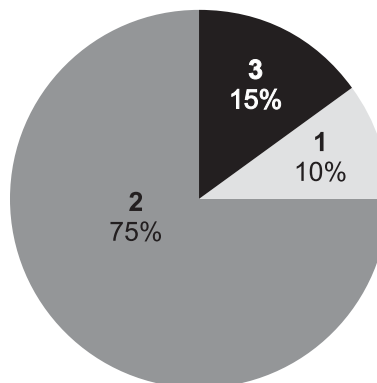
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 2. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych na wsi.

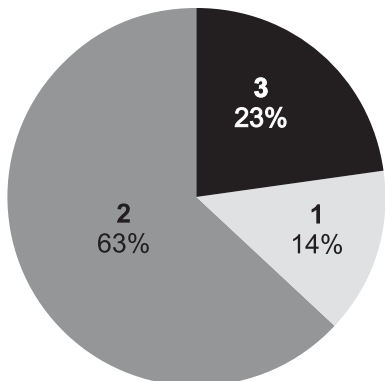
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

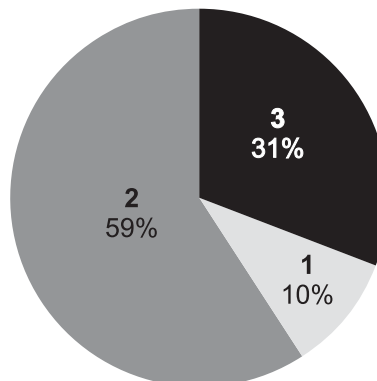
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

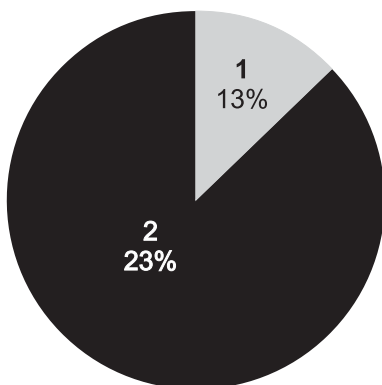

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

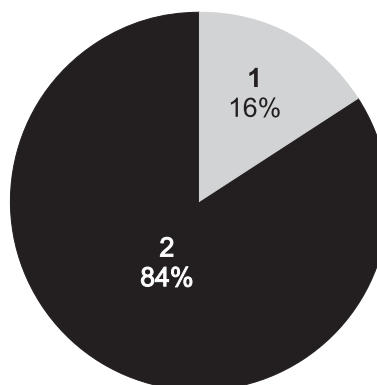

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

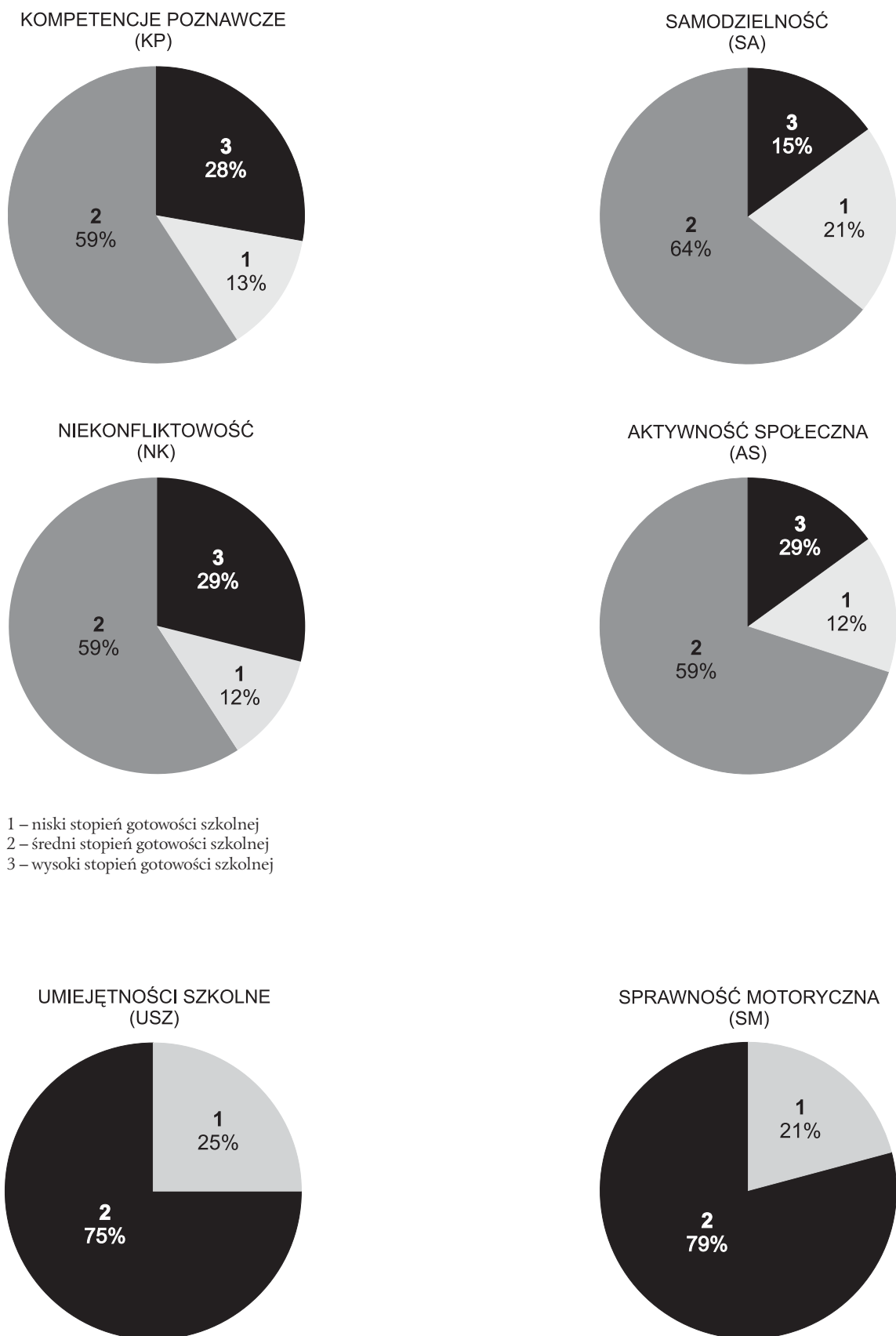

SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

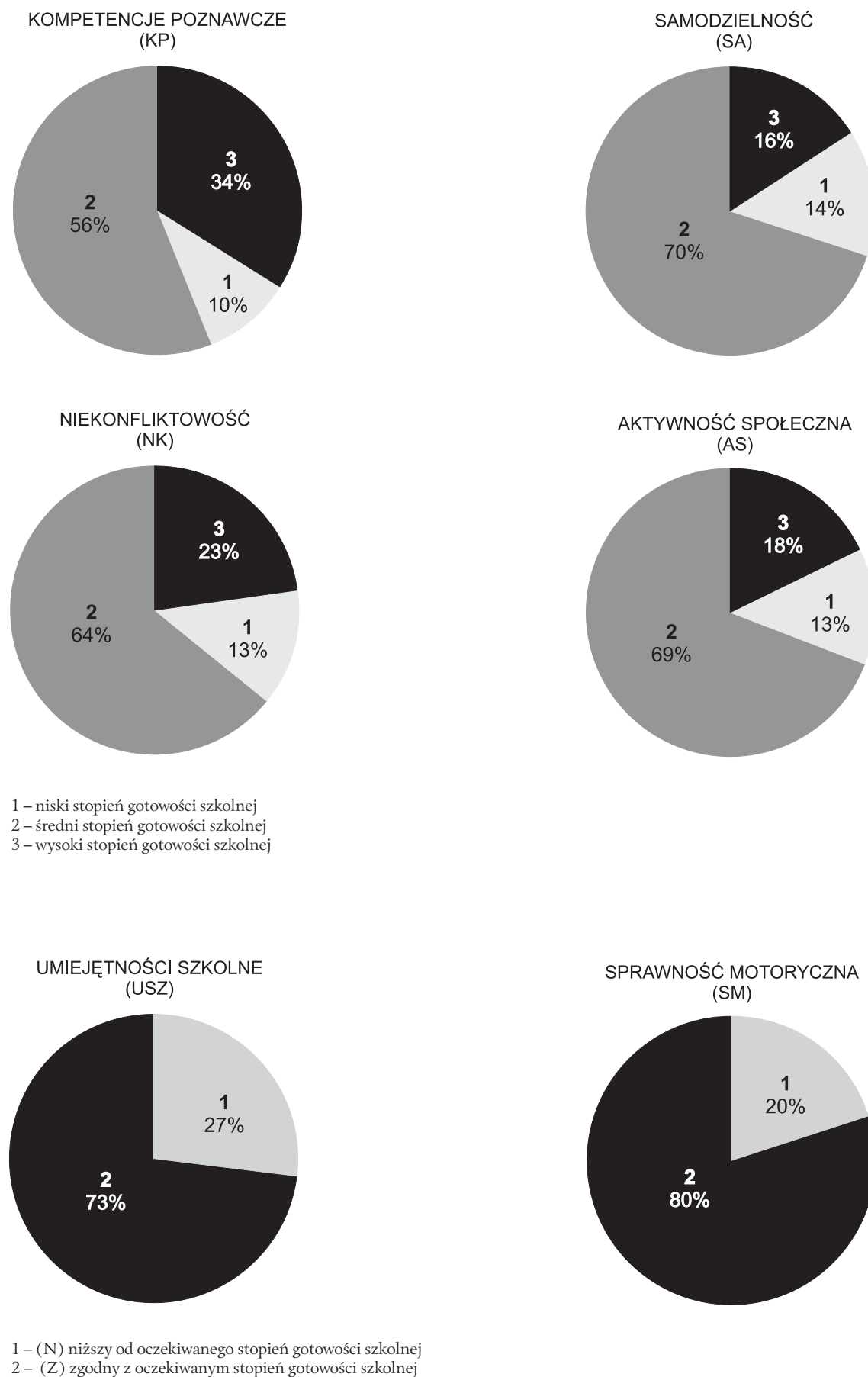
Wykres 3. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych na wsi.

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

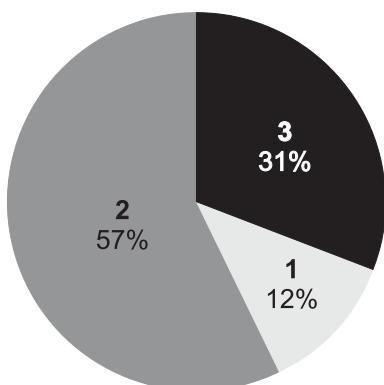
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 4. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych na wsi.

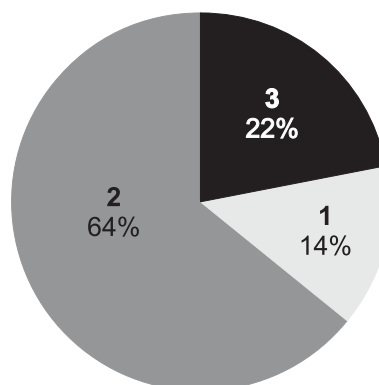

Wykres 5. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych na wsi.

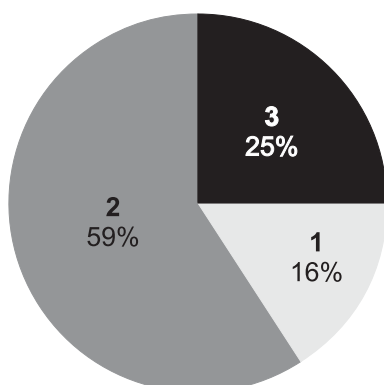
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

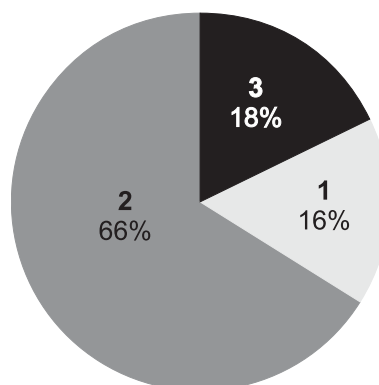
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

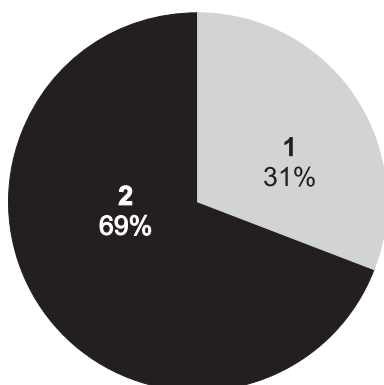

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

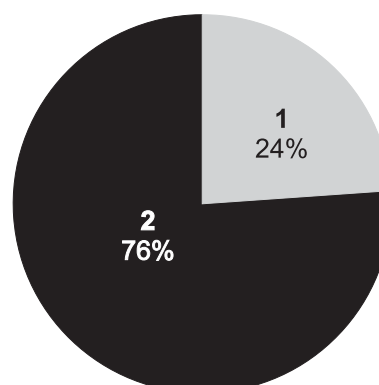

1 – niski stopień gotowości szkolnej
2 – średni stopień gotowości szkolnej
3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

7.2. Zestawienie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolatków zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy

Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola tylko rok i zamieszkałe w miastach do 10 tysięcy najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie niekonfliktowości (26%), a niskich w zakresie samodzielności (26%). Ponadto stwierdzić można, iż większość badanych (76%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. Natomiast w zakresie umiejętności szkolnych dość duża grupa dzieci (33%) osiągnęła niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej. Graficznie stan ten przedstawia wykres 6.

Sześciolatki uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałe w miastach do 10 tysięcy najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (36%) i niekonfliktowości (28%). Wyniki niskie osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej, samodzielności i kompetencji poznawczych w podobnym stopniu (13–14%). Stwierdzić można, iż większość dzieci (88%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwaną i duża liczba (86%) umiejętności szkolne zgodne z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. Przedstawia to wykres 7.

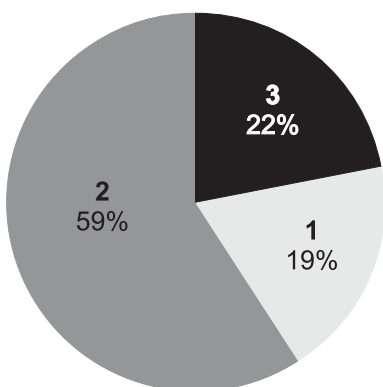
Sześciolatki uczęszczające do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałe w miastach do 10 tysięcy najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (28%), niskich zaś w zakresie samodzielności (21%). Zaobserwowano, iż większość dzieci (78%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. W zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (70%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Jednak 30% dzieci osiągnęło niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej w tym zakresie. Stan ten przedstawia wykres 8.

Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałe w miastach do 10 tysięcy najczęściej wyników wysokich zdobyły w zakresie kompetencji poznawczych (33%) i niekonfliktowości (32%). Wyniki niskie osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej, samodzielności i kompetencji poznawczych w podobnym niewielkim stopniu (12–13%). Okazało się, iż większość (86%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej, w zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa dzieci (85%) uzyskała zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Stan ten przedstawia wykres 9.

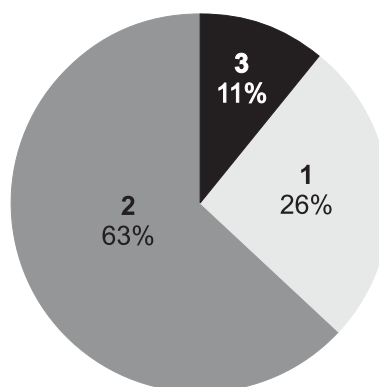
Sześciolatki uczęszczające do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałe w miastach do 10 tysięcy najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie niekonfliktowości (30%), a niskich w zakresie kompetencji poznawczych (20%) i aktywności społecznej (20%). Zaobserwowano, iż znaczna większość dzieci (76%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. W zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (72%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Jednak sporo dzieci (28%) osiągnęło niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej w zakresie umiejętności szkolnych. Graficznie stan ten przedstawia wykres 10.

Wykres 6. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.

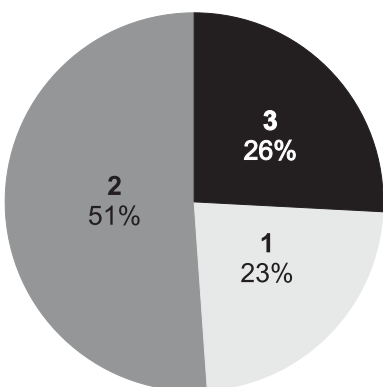
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

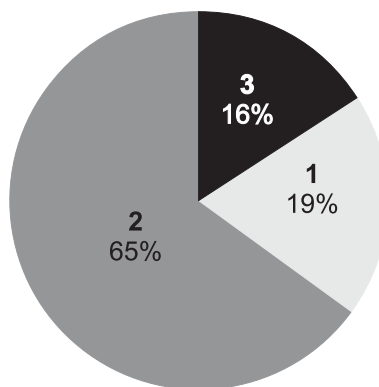
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

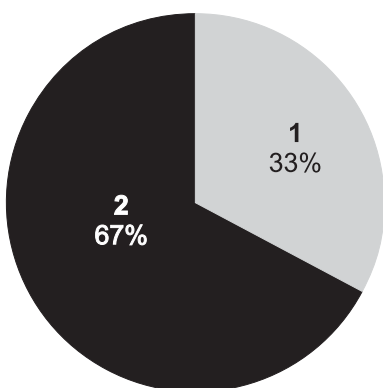

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

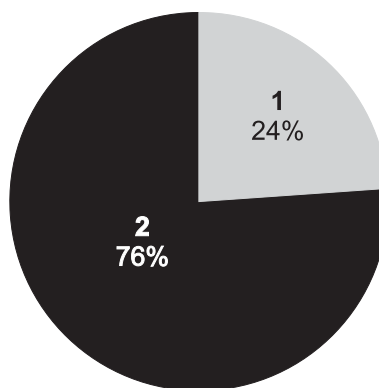

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIĘJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

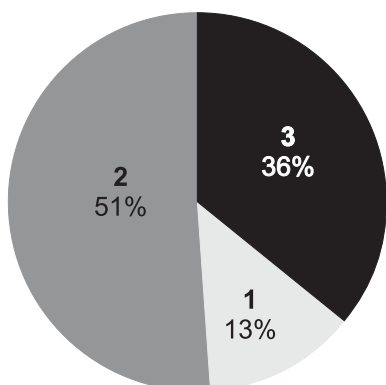
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

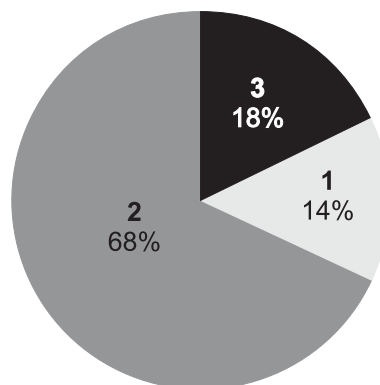
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 7. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.

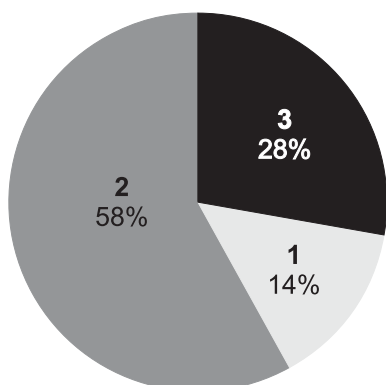
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

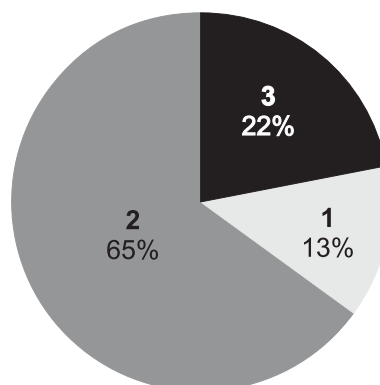
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

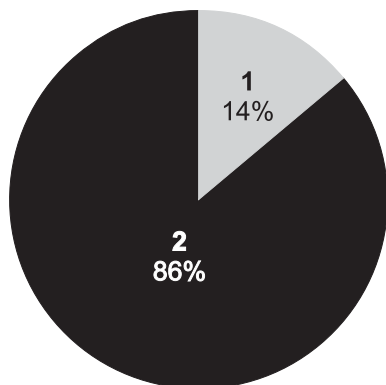

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

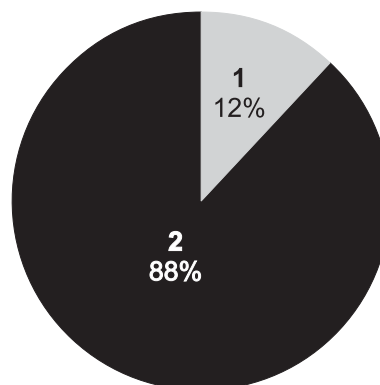

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

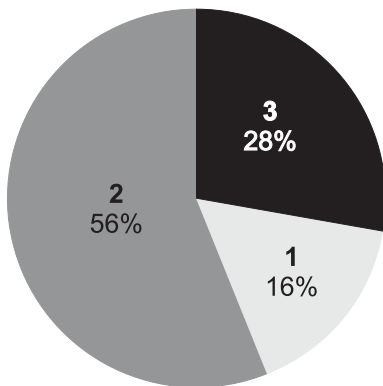
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

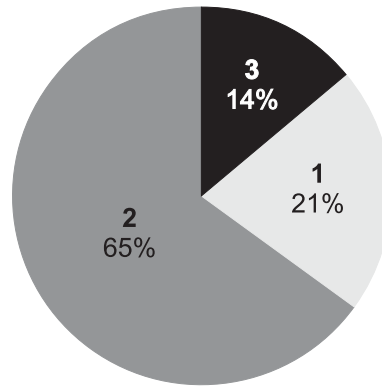
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 8. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.

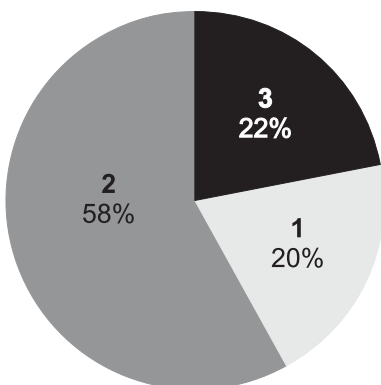
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

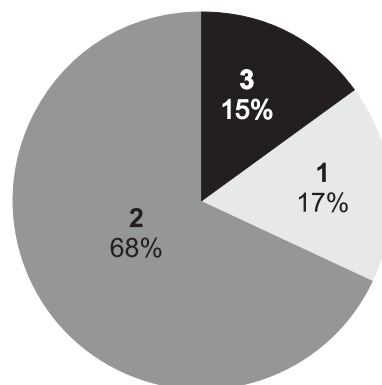
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

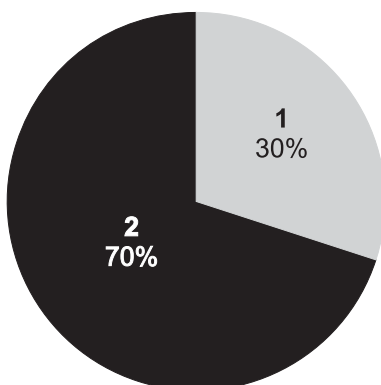

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

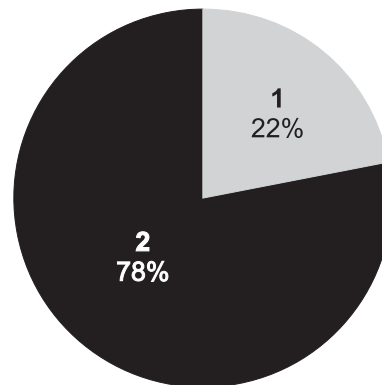

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

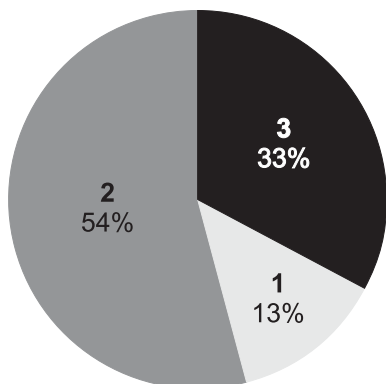
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

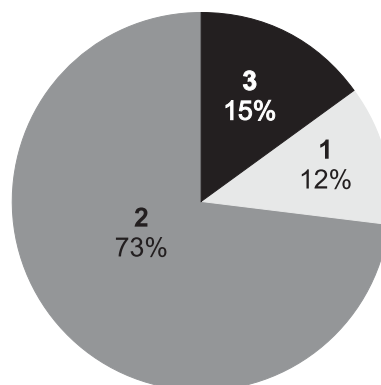
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 9. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkających w miastach do 10 tysięcy.

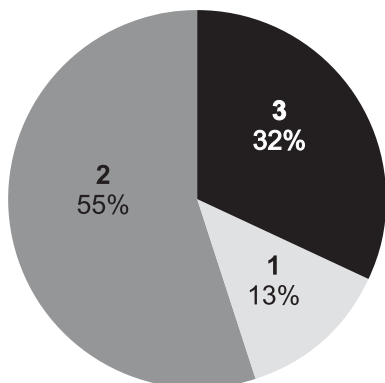
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

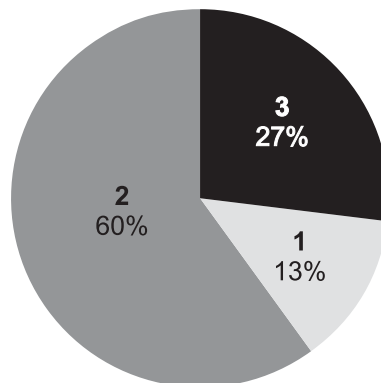
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

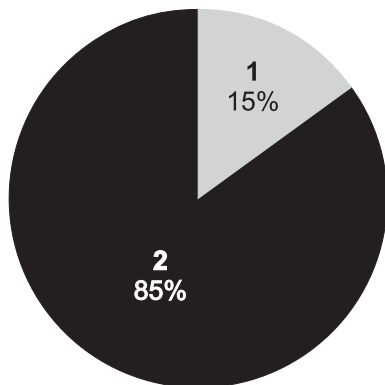

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

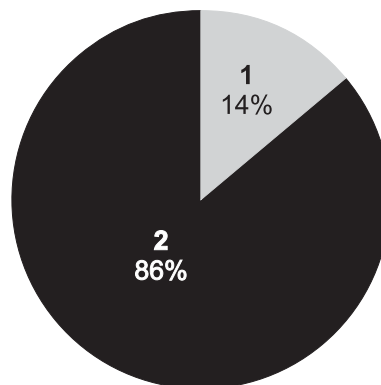

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

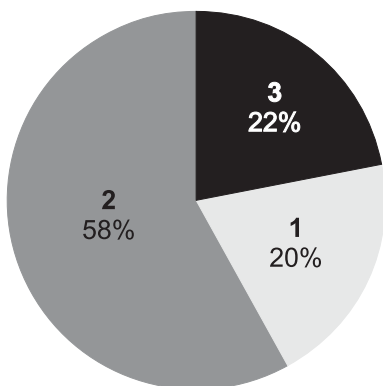
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

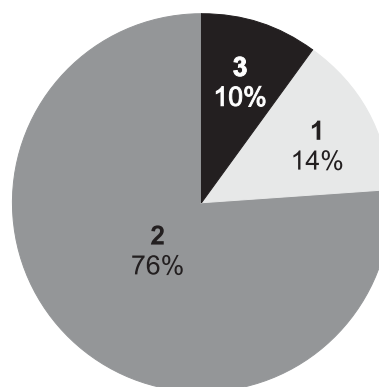
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 10. Zestawienie wyników badań dzieci sześcioletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.

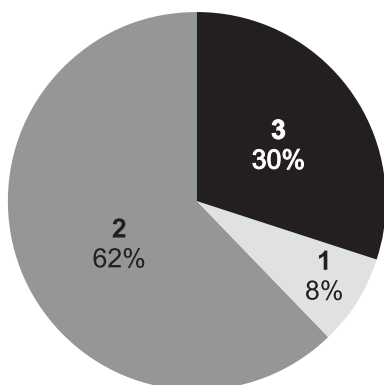
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

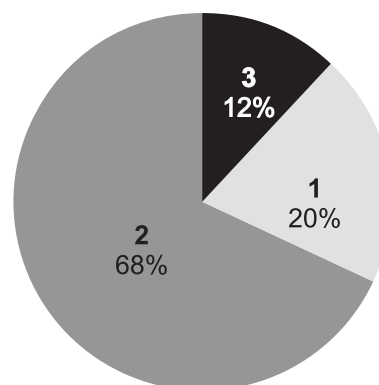
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

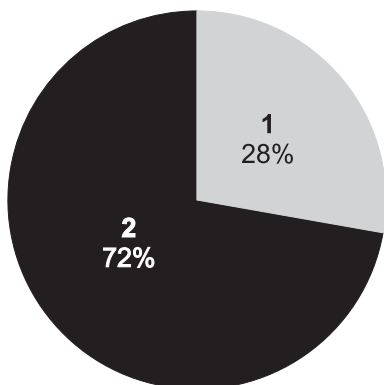

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

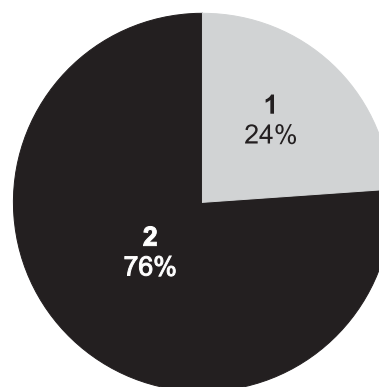

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

7.3. Zestawianie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolatków zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy

Dzieci sześciolatki uczęszczające do przedszkola tylko rok i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie niekonfliktowości (30%) i w zakresie kompetencji poznawczych (28%), zaś wyników niskich w zakresie samodzielności (18%). Zaobserwowano, iż większość badanych (80%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. W zakresie umiejętności szkolnych dość duża grupa dzieci (78%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Graficznie stan ten przedstawia wykres 11.

Sześciolatki uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (38%). Wyniki niskie osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej, samodzielności i kompetencji poznawczych w podobnym stopniu (12–14%). Stwierdzić można, iż znaczna większość dzieci (84%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwaną i duża liczba (80%) umiejętności szkolne zgodne z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. Przedstawia to wykres 12.

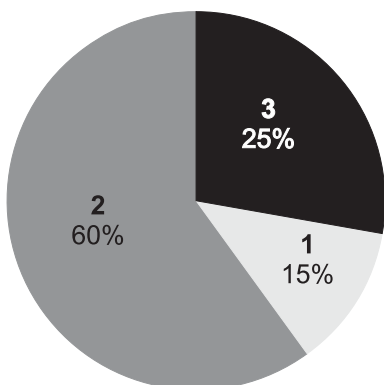
Sześciolatki uczęszczające do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie niekonfliktowości (31%), a niskich w zakresie samodzielności (18%). Ponadto zaobserwowano, iż większość dzieci (83%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. W zakresie umiejętności szkolnych taka sama grupa badanych (83%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Stan ten przedstawia wykres 13.

Dzieci sześciolatki uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy najczęściej wyników wysokich zdobyły w zakresie kompetencji poznawczych (35%). Niskie zaś osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej, samodzielności i kompetencji poznawczych w podobnym bardzo niewielkim stopniu (7–9%). Zaobserwowano, iż znaczna większość dzieci (88%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej oraz w zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (85%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Stan ten przedstawia wykres 14.

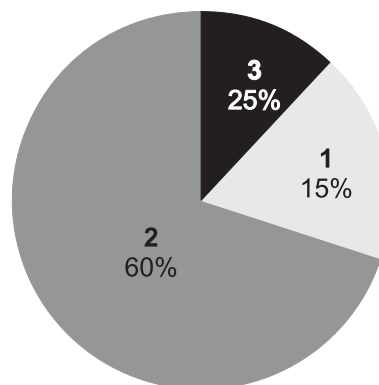
Sześciolatki uczęszczające do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców najczęściej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (29%). Wyniki niskie osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej, samodzielności i kompetencji poznawczych w podobnym niewielkim stopniu (12–14%). Większość dzieci (71%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej, w zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa (72%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Jednak pozostaje sporo dzieci (28%), które osiągnęły niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej w zakresie umiejętności szkolnych. Przedstawia to wykres 15.

Wykres 11. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.

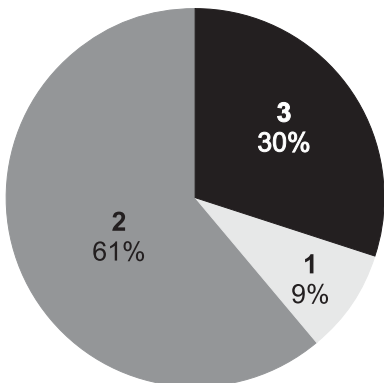
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

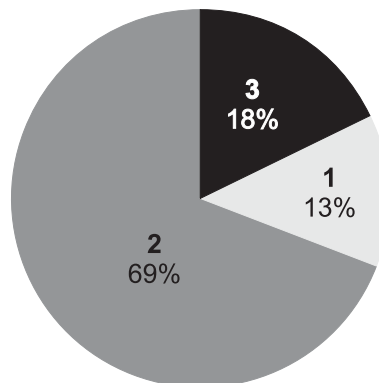
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

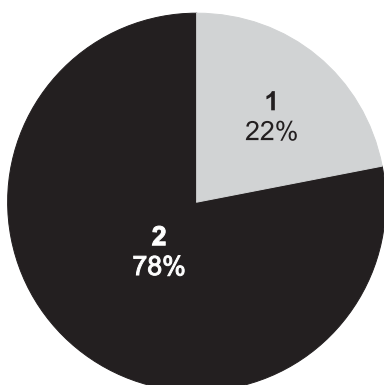

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

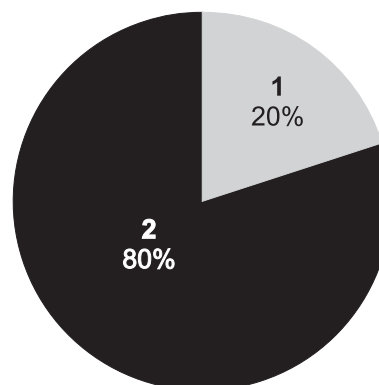

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

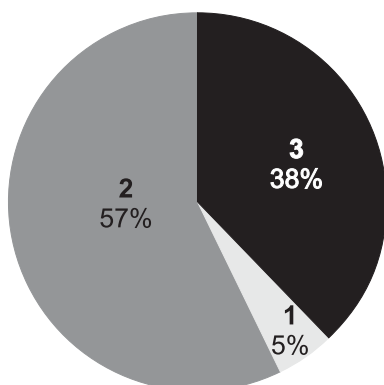

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

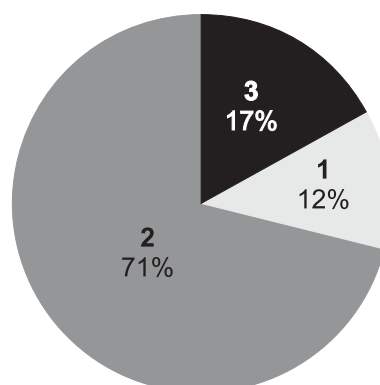

Wykres 12. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.

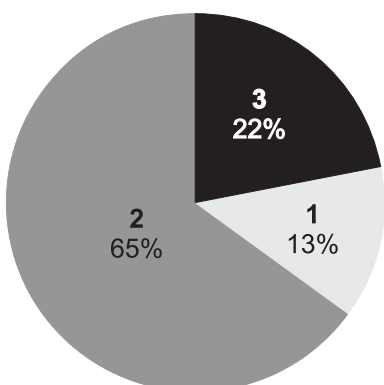
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

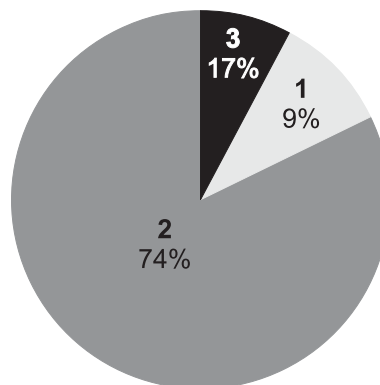
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

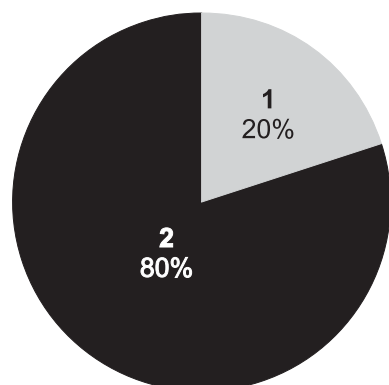

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

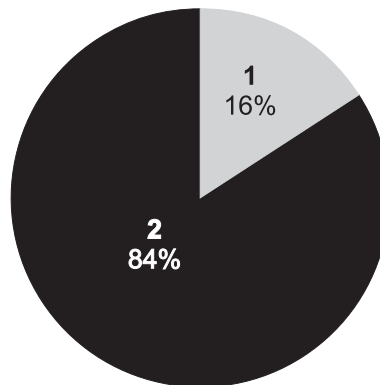

1 – niski stopień gotowości szkolnej
2 – średni stopień gotowości szkolnej
3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

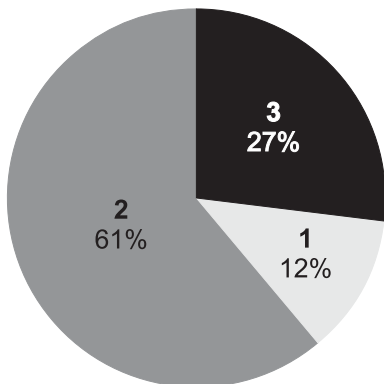
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

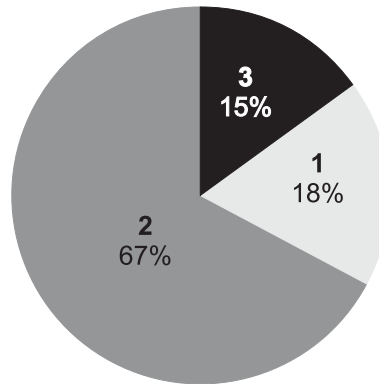
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 13. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.

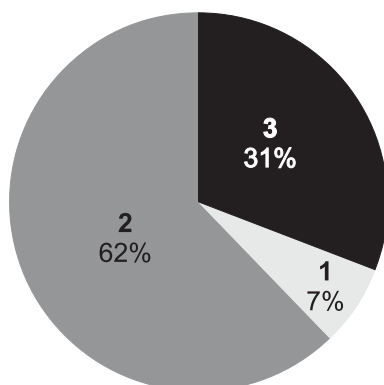
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

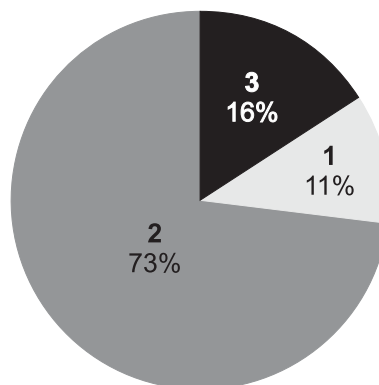
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

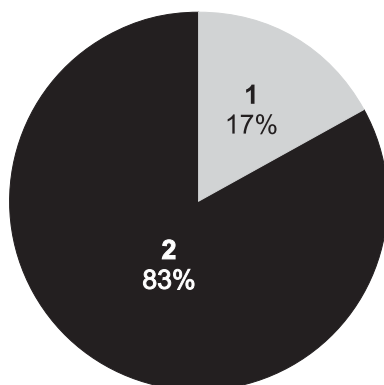

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

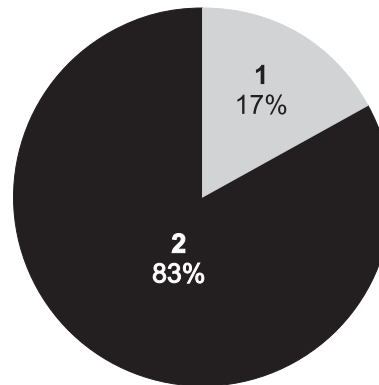

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

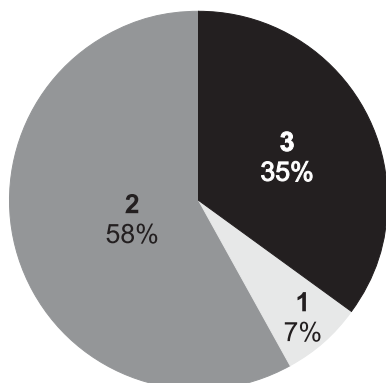
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

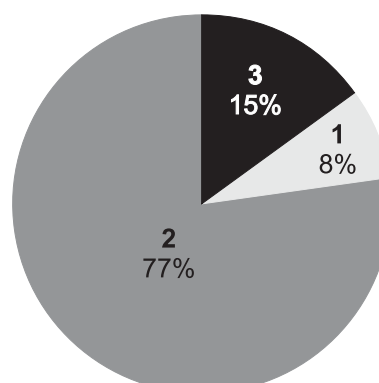
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 14. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.

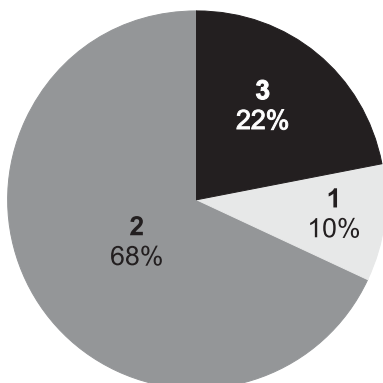
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

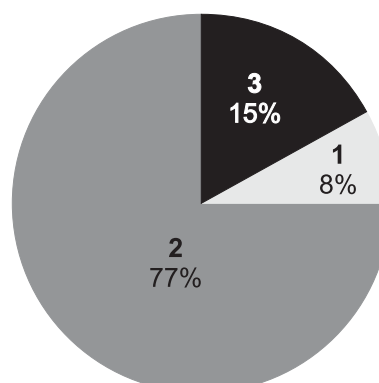
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

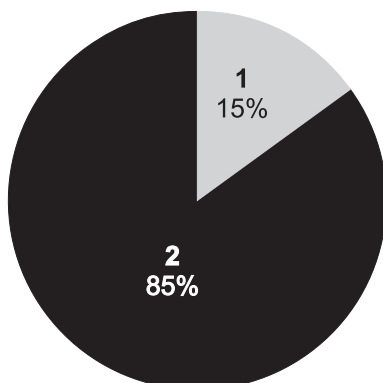

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

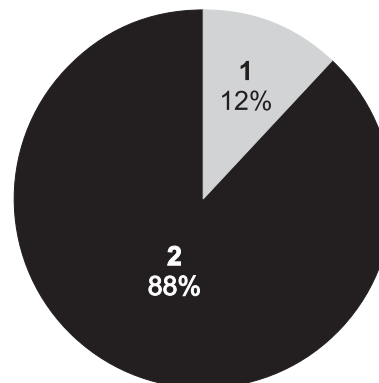

1 – niski stopień gotowości szkolnej
2 – średni stopień gotowości szkolnej
3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIĘJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

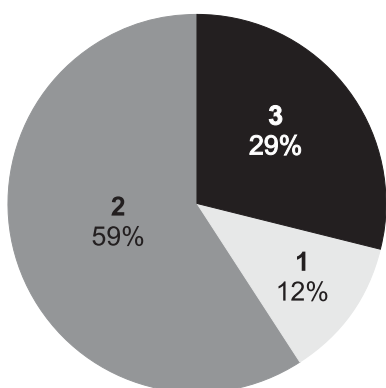
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

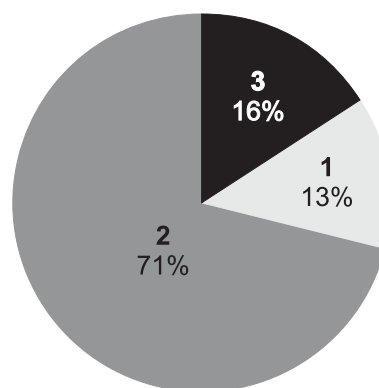
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 15. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych w miastach do 10 do 50 tysięcy.

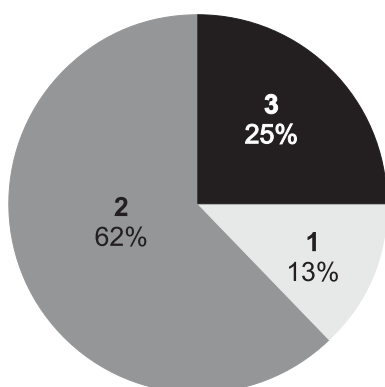
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

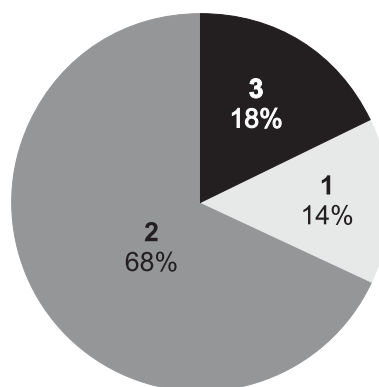
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

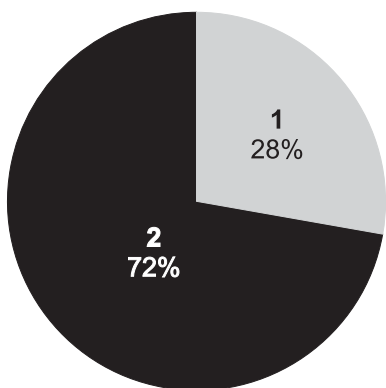

AKTYWNOŚĆ SPOŁĘCZNA (AS)

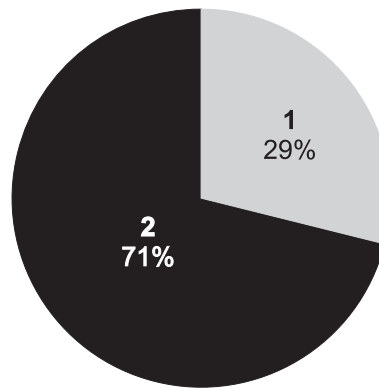

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

7.4. Zestawienie wyników badań w sześciu podskalach dzieci sześciolatków zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy

Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola tylko rok i zamieszkałe w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (32%) i niekonfliktowości (31%), natomiast niskich w zakresie samodzielności (14%). Zaobserwowano, iż większość dzieci (80%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej, w zakresie umiejętności szkolnych liczna grupa dzieci (75%) osiągnęła wynik zgodny z oczekiwanym. Graficznie stan ten przedstawia wykres 16.

Sześciolatki uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałe w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (40%), niekonfliktowości (30%) i samodzielności (30%). Niskie zaś osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej, samodzielności i kompetencji poznawczych w podobnym niewielkim stopniu (5–10%). Stwierdzić można, iż większość dzieci (86%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwaną i duża liczba (83%) umiejętności szkolne zgodne z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. Przedstawia to wykres 17.

Sześciolatki uczęszczające do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałe w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (35%), a niskich w zakresie samodzielności (25%). Zaobserwowano, iż większość badanych (78%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwaną. Tyle samo dzieci (78%) w zakresie umiejętności szkolnych osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Stan ten przedstawia wykres 18.

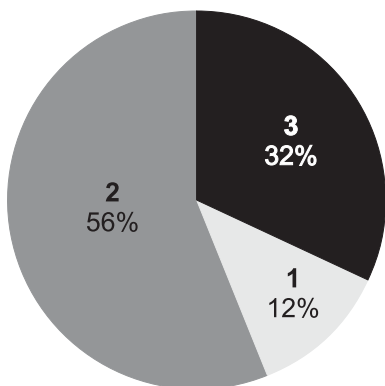
Dzieci sześciolatków uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałe w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców najwięcej wyników wysokich zdobyły w zakresie kompetencji poznawczych (33%). Wyniki niskie osiągnęły w zakresie niekonfliktowości, aktywności społecznej i samodzielności w podobnym niewielkim stopniu (9–12%). Zaobserwowano, iż większość dzieci (88%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej. W zakresie umiejętności szkolnych liczna grupa badanych (86%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Przedstawia to wykres 19.

Sześciolatki uczęszczające do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałe w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców najwięcej wyników wysokich uzyskały w zakresie kompetencji poznawczych (32%), a najwięcej niskich w zakresie niekonfliktowości (14%). Zaobserwowano, iż większość badanych (77%) osiągnęła sprawność motoryczną zgodną z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej.

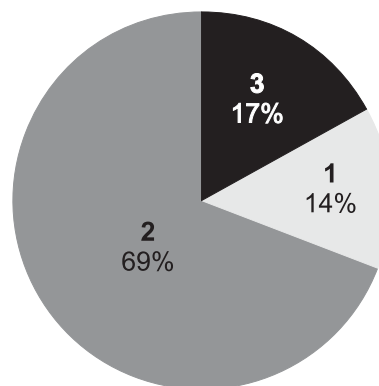
W zakresie umiejętności szkolnych dość liczna grupa dzieci (76%) osiągnęła zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej. Graficznie stan ten przedstawia wykres 20.

Wykres 16. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.

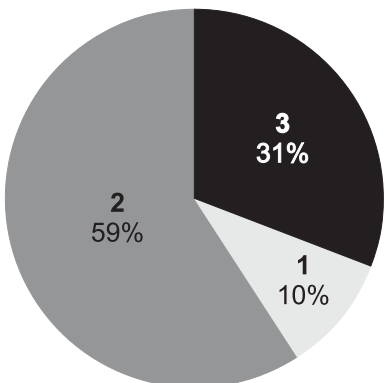
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

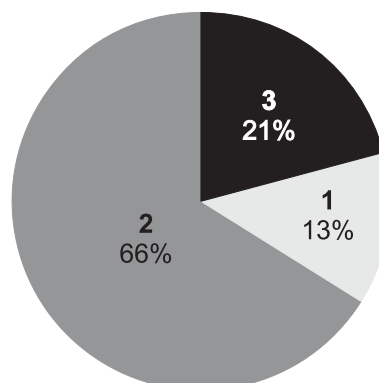
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

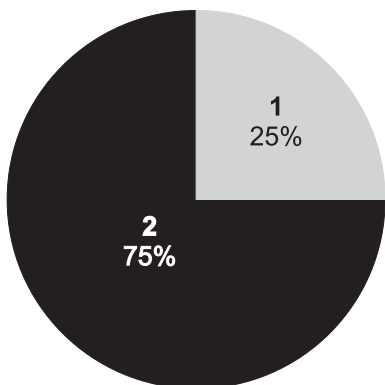

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

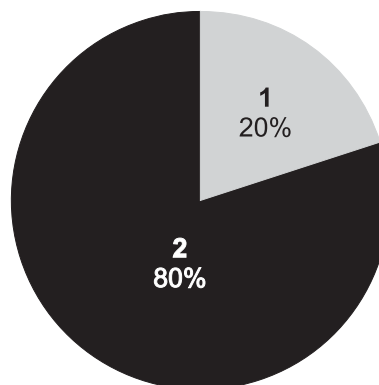

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

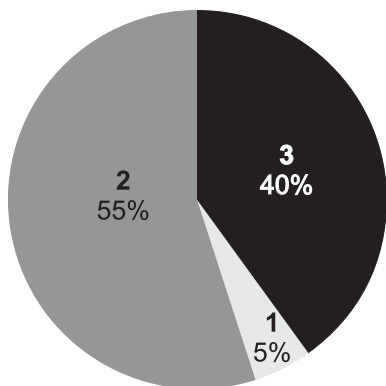
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

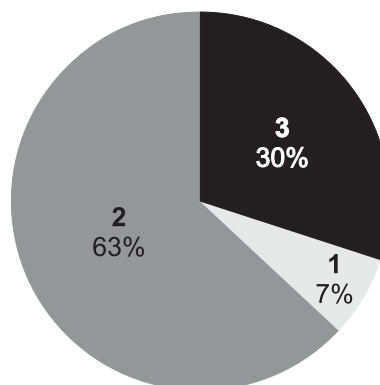
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 17. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.

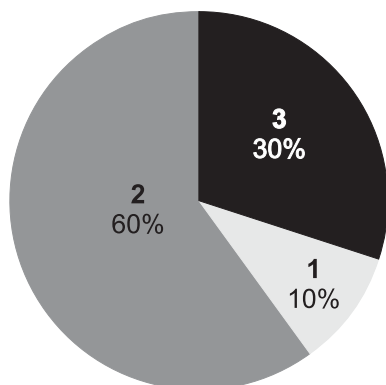
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

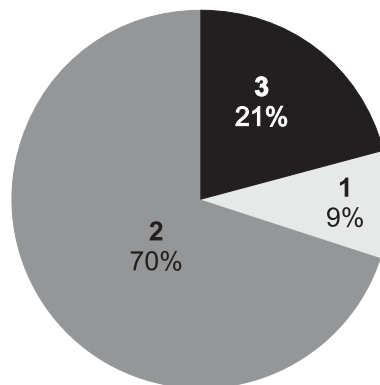
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

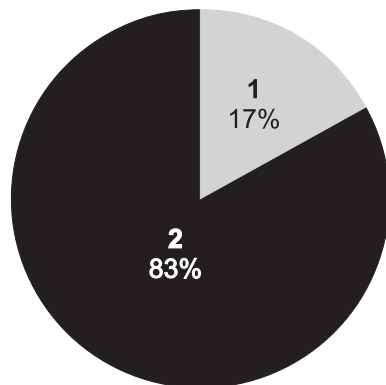

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

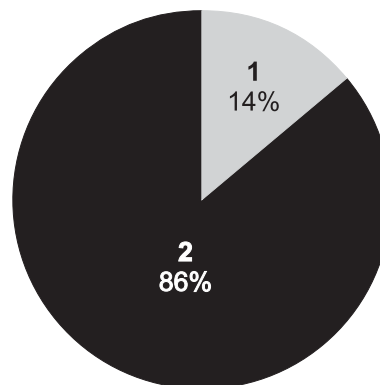

1 – niski stopień gotowości szkolnej
2 – średni stopień gotowości szkolnej
3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIĘJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

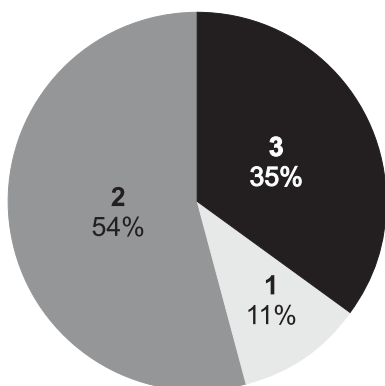
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

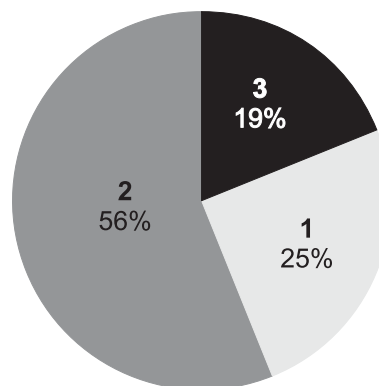
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 18. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.

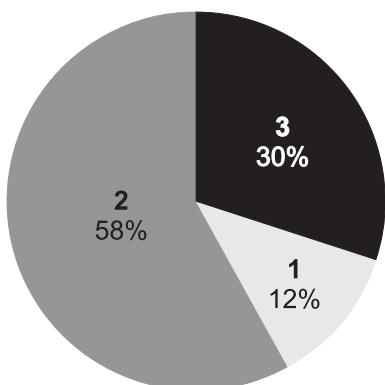
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

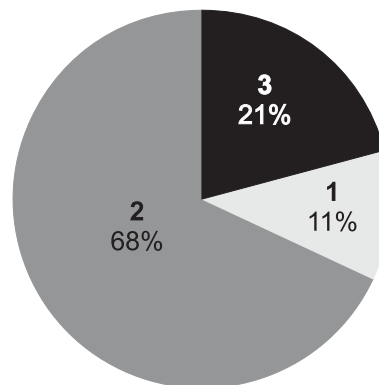
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

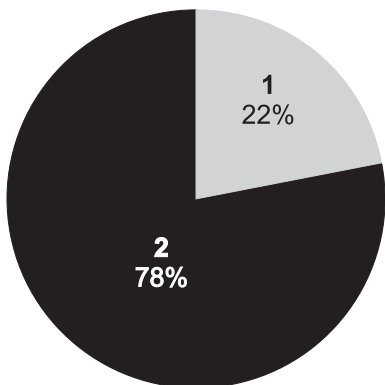

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

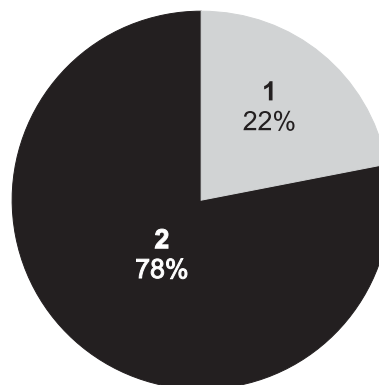

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIĘJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

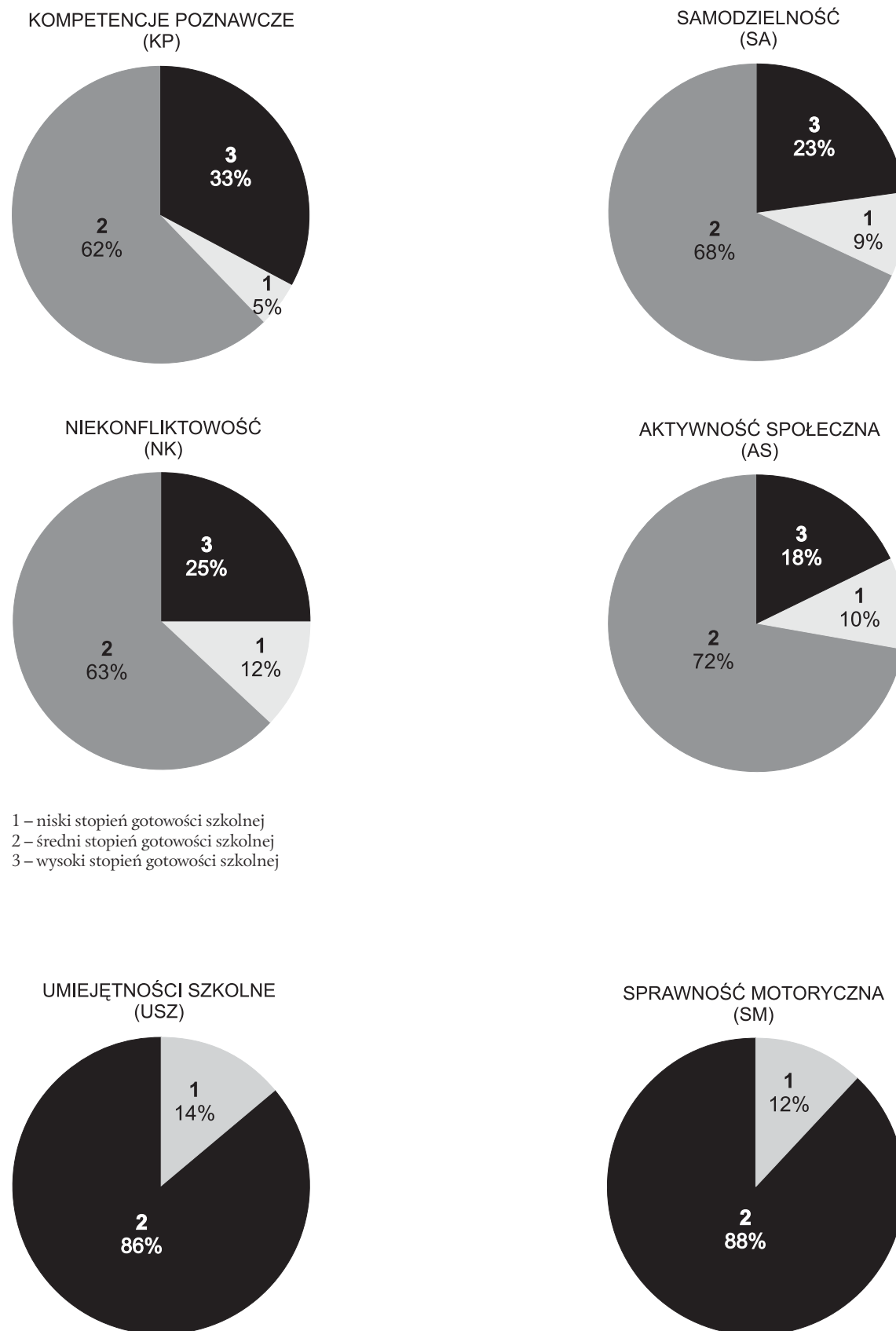
SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 19. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.

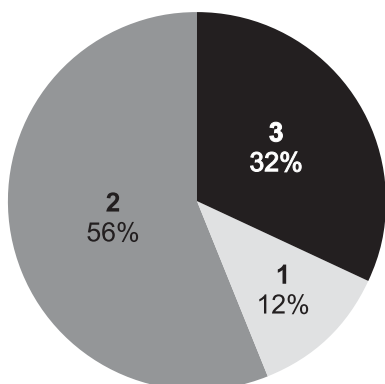

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

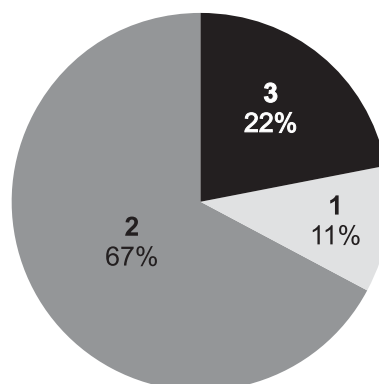
1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

Wykres 20. Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.

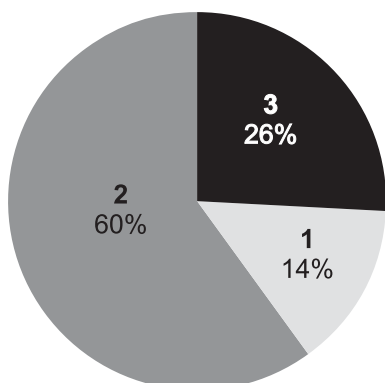
KOMPETENCJE POZNAWCZE (KP)

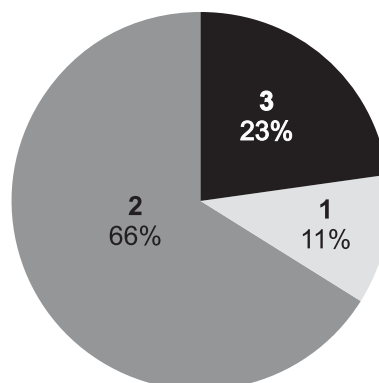
SAMODZIELNOŚĆ (SA)

NIEKONFLIKTOWOŚĆ (NK)

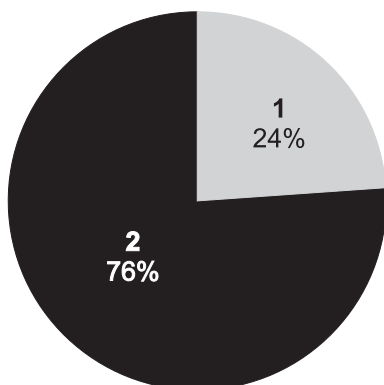

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA (AS)

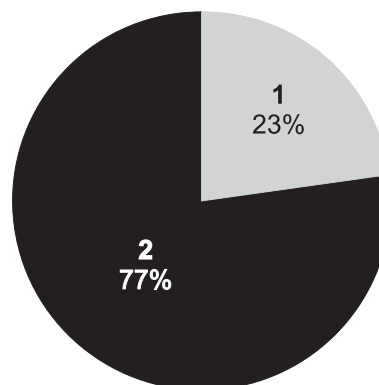

1 – niski stopień gotowości szkolnej
 2 – średni stopień gotowości szkolnej
 3 – wysoki stopień gotowości szkolnej

UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNE (USZ)

SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA (SM)

1 – (N) niższy od oczekiwanego stopień gotowości szkolnej
 2 – (Z) zgodny z oczekiwanym stopień gotowości szkolnej

8. Sugestie dyrektorów i wizytatorów

Zespół badawczy zebrał również sugestie dyrektorów i wizytatorów dotyczące czynników wpływających na poziom gotowości szkolnej sześciolatków. Najczęściej wymieniano:

- wczesną diagnozę rozwoju dziecka,
- indywidualne tempo rozwoju dziecka,
- udział dziecka w edukacji przedszkolnej,
- czas objęcia dziecka oddziaływaniem przedszkolnym,
- wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną,
- osobowość i zaangażowanie nauczyciela,
- atmosferę panującą w przedszkolu / szkole,
- środowisko wspierające i stymulujące rozwój dziecka,
- dostęp do opieki medycznej i specjalistycznej,
- frekwencję dziecka w przedszkolu / szkole,
- udział dzieci w zajęciach dodatkowych,
- bazę przedszkola / szkoły,
- systematyczną i efektywną współpracę z rodzicami,
- stan zdrowia dziecka,
- wrodzone właściwości organizmu,
- warunki materialne rodziny,
- wykształcenie rodziców,
- dostęp do dóbr kultury.

Uogólnienia i wnioski z badań

Edukacja przedszkolna badanych dzieci sześciolatków realizowana była w zróżnicowanych warunkach ze względu na:

- miejsce realizacji (przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych),
- lokalizację (miasto, wieś),
- czas oddziaływania wychowania przedszkolnego (rok lub dłużej, pięć godzin i powyżej pięciu godzin),
- kadrę pedagogiczną (stopnie awansu zawodowego, ukończone formy doskonalenia zawodowego).

Badania dzieci sześciolatków przeprowadzone zostały w 265 przedszkolach publicznych i niepublicznych oraz w 431 szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w kwietniu i maju 2008 roku.

Objęto nimi 16633 dzieci, w tym 7951 dziewczynek (co stanowi 48% ogółu badanych) i 8682 chłopców (co stanowi 52 % badanej populacji) z województwa kujawsko-pomorskiego.

Przebadano 11108 dzieci z oddziałów pięciogodzinnych w szkołach i w przedszkolach (67%), natomiast z oddziałów powyżej pięciu godzin w przedszkolach 5525 dzieci (33%).

Z ogólnej liczby badanej populacji wyodrębniono dzieci objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym (9996 dzieci tj. 60%) i dłuższym niż rok (6239 dzieci tj. 38%). Badaniem objęto również 866 dzieci (5%) posiadających opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Większość badanych, to dzieci z oddziałów pięciogodzinnych w przedszkolach i szkołach oraz dzieci objęte tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym.

Przedmiotem badań było:

- poznanie poziomu gotowości szkolnej dzieci sześciolatków w województwie kujawsko-pomorskim,
- stwierdzenie, które kompetencje dziecka sześciolatka wymagają stymulacji przez nauczycieli i rodziców oraz inne podmioty odpowiedzialne za edukację przedszkolną,
- ustalenie, jakie działania należy podejmować by dobrze przygotować sześciolatki do rozpoczęcia nauki w szkole.

W badaniach zastosowano metodę obserwacyjną Skala Gotowości Szkolnej (SGS) autorstwa Elżbiety Koźniewskiej. Skala została wystandaryzowana na podstawie wyników badań ogólnopolskich w 2006 roku na ogólnopolskiej warstwowo-losowej próbie 4000 dzieci w wieku sześciu lat.

Kompetencje dzieci oceniono ze względu na:

- a) płeć (dziewczęta i chłopcy),
- b) wiek chłopców (młodszy i starszy),
- c) rodzaj placówki (przedszkole i szkoła z oddziałami przedszkolnymi),
- d) miejsce lokalizacji przedszkoli i szkół ze zróżnicowaniem na miasto i wieś oraz liczbę mieszkańców (do 10 tysięcy, od 10 do 50 tysięcy i powyżej 50 tysięcy),
- e) czas oddziaływania przedszkolnego:
  - pięć godzin i powyżej pięciu godzin w przedszkolach,
  - pięć godzin w szkołach,
  - rok w przedszkolach i szkołach,
  - dłużej niż rok w przedszkolach.
- f) opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Badania przeprowadzone zostały przez 1303 nauczycieli. Największą grupę stanowili nauczyciele mianowani i dyplomowani. Uczestniczyli oni w licznych i różnorodnych formach kształcenia i doskonalenia. Można zatem stwierdzić, że proces wychowawczo-dydaktyczny i opiekuńczy w oddziałach przedszkolnych realizują nauczyciele z odpowiednimi kwalifikacjami i kompetencjami posiadający najwyższe stopnie awansu zawodowego.

W zdecydowanej większości edukacja przedszkolna organizowana jest w szkołach podstawowych i w przedszkolach na wsi – 363.

W miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców wychowanie przedszkolne realizowane jest głównie w przedszkolach – 125.

WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z BADAŃ:

- **Umiejętności szkolne**
  - Najwięcej wyników zgodnych uzyskali chłopcy starsi, a najmniej chłopcy młodszy.
  - Wyniki badań wskazują, że więcej wyników zgodnych osiągnęły dzieci w przedszkolach niż w szkołach.
  - Stwierdzono, że im więcej lat dzieci uczęszczają do przedszkola, tym ich gotowość do podjęcia nauki w szkole jest większa. Dzieci uczęszczające dłużej niż rok (84,6%) oraz uczęszczające dłużej niż 5 godzin dziennie (83,8%) uzyskały więcej wyników zgodnych z oczekiwanymi.
  - Między wynikami dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej w szkołach i przedszkolach tylko rok nie ma znaczących różnic.
  - Ze względu na miejsce zamieszkania więcej wyników zgodnych uzyskały dzieci z miast powyżej 50 tysięcy mieszkańców oraz od 10 do 50 tysięcy mieszkańców.
  - Nie stwierdzono znaczących różnic w osiągnięciach dzieci zamieszkałych na wsi i w mieście.
  - Ogólny poziom umiejętności szkolnych dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej można ocenić jako niezadowolający. Zarówno dziewczynki jak i chłopcy osiągnęli wyniki poniżej 50% wyników zgodnych z oczekiwanymi (37%). Najmniej wyników zgodnych osiągnęli chłopcy młodszy – 33%.
- **Kompetencje poznawcze**
  - Wyżej oceniono poziom zachowań i umiejętności poznawczych dzieci z oddziałów przedszkolnych funkcjonujących powyżej pięciu godzin. Z wynikiem średnim jest ich 60%, a z wysokim 33%. Dla porównania 57% badanych z oddziałów pięciogodzinnych uzyskało średni poziom rozwoju, a 30% wysoki.
  - Edukacja organizowana w przedszkolach i trwająca dłużej niż rok sprzyja nabywaniu kompetencji poznawczych. O 11% więcej badanych objętych takim oddziaływaniem uzyskało wysokie wyniki, a o 8% mniej wyniki niskie od dzieci objętych wyłącznie roczną stymulacją.
  - Analiza wyników wskazuje na związek pomiędzy poziomem kompetencji poznawczych a miejscem zamieszkania. Najsłabiej radzą sobie dzieci z miast do 10 tysięcy mieszkańców. Uzyskały one najwięcej wyników niskich (ok. 17%).
  - Zachowania i umiejętności najlepiej opanowały dzieci objęte oddziaływaniem w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Uzyskały najmniej wyników niskich - średnio 8%. W miastach

- powyżej 50 tysięcy mieszkańców dodatkowo rozwojowi sprzyja pobyt w przedszkolu dłużej niż rok, wówczas dzieci uzyskują najlepsze wyniki. Średnim poziomem wykazało się 55% badanych, a wysokim 40%.
- Nie zaobserwowano znaczących różnic pomiędzy osiągnięciami dzieci ze wsi i miast powyżej 10 tysięcy mieszkańców. Spośród badanych dzieci wiejskich najlepiej przygotowane do szkoły są uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok.
  - Zdecydowana większość dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej osiągnęła niski (43%) i średni (51%) poziom gotowości szkolnej.
  - **Sprawność motoryczna**
    - Najwięcej wyników zgodnych z oczekiwanym stopniem gotowości szkolnej uzyskały dzieci uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok w mieście do 10 tysięcy mieszkańców (88%) oraz uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin dziennie w mieście od 10 do 50 tysięcy mieszkańców i powyżej 50 tysięcy mieszkańców (88%).
    - Zdecydowanie najwięcej wyników niższych od oczekiwanego stopnia gotowości szkolnej uzyskały dzieci uczęszczające do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałe w miastach od 10 do 50 tysięcy mieszkańców (29%).
    - Płeć badanych nieznacznie różnicuje osiągane przez nie wyniki na korzyść dziewcząt (około 2%).
    - Nie stwierdzono znacznych różnic w poziomie rozwoju sprawności motorycznych dzieci wiejskich i miejskich uczęszczających do przedszkoli dłużej niż rok.
    - Analiza wyników pozwala na stwierdzenie, że dzieci uczęszczające do przedszkola powyżej pięciu godzin dziennie i dłużej niż rok osiągnęły wyższy poziom gotowości szkolnej w zakresie sprawności motorycznej.
    - Dzieci z opiniami z poradni psychologiczno-pedagogicznej, zarówno w przedszkolach jak i szkołach uzyskały 51% wyników niższych od oczekiwanych.
  - **Samodzielność**
    - Najmniej samodzielne są dzieci z przedszkoli funkcjonujących w miastach do 10 tysięcy mieszkańców. W sytuacjach wymagających samodzielności więcej dzieci ze środowisk wiejskich gorzej radzi sobie od swoich rówieśników z miast powyżej 50 tysięcy mieszkańców, chociaż lepiej niż dzieci z małych miejscowości.
    - Zdecydowanie najniższą samodzielnością wykazali się chłopcy starsi z oddziałów pięciogodzinnych w przedszkolach zlokalizowanych w dużych miastach (45%).
    - Osiągnięcia chłopców i dziewcząt w zakresie samodzielności niewiele się różnią.
    - Bardziej samodzielne okazały się dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok. W tej grupie najmniej samodzielnych jest około 9% badanych, podczas gdy wśród uczęszczających do przedszkola tylko rok – 18%.
    - Wyżej oceniono poziom zachowań i umiejętności dzieci z przedszkolnych oddziałów funkcjonujących powyżej pięciu godzin. Z wynikiem średnim jest ich 70%, a z wysokim 21%. Dla porównania około 62% sześciolatków z oddziałów pięciogodzinnych uzyskało średni poziom samooceny, a 16% wysoki.
    - Analiza wyników wskazuje na związek pomiędzy stopniem opanowania czynności samoobsługowych a miejscem zamieszkania. Najwyższy poziom samodzielności uzyskują dzieci uczęszczające do przedszkoli w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców.
    - U dzieci z opiniami poradni psychologiczno – pedagogicznej zaobserwowano, iż zdecydowana ich większość z przedszkoli i szkół wykazała się samodzielnością na poziomie średnim (46%) i niskim (45%).
  - **Niekonfliktowość**
    - Ogólny poziom dzieci w zakresie niekonfliktowości jest dobry. Większość sześciolatków osiągnęła średni (59%) i wysoki (28%) stopień gotowości szkolnej. Wyniki niskie (13%) są zróżnicowane w zależności od płci, rodzaju placówki, czasu oddziaływania przedszkolnego i miejsca zamieszkania.
    - Edukacja organizowana w przedszkolu sprzyja rozwojowi zachowań niekonfliktowych. Dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok do oddziałów powyżej pięciu godzin uzyskały

- najmniej wyników niskich (11%), najwięcej wyników średnich (61%) i więcej wysokich (28%) niż w szkole (25%).
- Analiza badań dzieci z przedszkoli i szkół, które realizowały jednoroczne przygotowanie przedszkolne wskazuje, że dzieci z przedszkoli osiągnęły więcej wyników wysokich (o 5%) i mniej niskich (o 3%) niż dzieci w szkole. Wyniki średnie są na poziomie zbliżonym.
  - Płeć badanych różnicuje osiągane przez nie wyniki. Chłopcy są bardziej konfliktowi (uzyskali o 4% więcej wyników niskich w porównaniu z dziewczętami).
  - Analiza wskazuje, że pomiędzy dziećmi realizującymi obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne na wsi i w mieście wyniki są zbliżone, średnio:
    - niski stopień gotowości szkolnej
na wsi – 14%, a w mieście – 13%
    - średni stopień
na wsi – 59%, a w mieście – 60%
    - wysoki stopień
na wsi i w mieście – 27%).
  - Większość dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej osiągnęła średni (52%) i niski (29%) poziom gotowości szkolnej w zakresie niekonfliktowości.
  - **A k t y w n o ś ć S p o ł e c z n a**
    - Dostrzeżono nieznaczne różnice w poziomie aktywności społecznej pomiędzy dziewczętami i chłopcami na korzyść dziewcząt (około 5%)
    - Rodzaj placówki jest czynnikiem mało różnicującym poziom aktywności społecznej dzieci objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym.
    - Stwierdzono zróżnicowanie w poziomie aktywności społecznej u dzieci uczęszczających do przedszkoli dłużej niż rok a dziećmi realizującymi tylko roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne w przedszkolu i szkole (około 4%).
    - Najwięcej wyników wysokich uzyskały dziewczęta z miast do 10 tysięcy mieszkańców uczęszczające do przedszkola dłużej niż rok (25%) oraz ze wsi (43%).
    - Najwięcej wyników niskich uzyskali chłopcy uczęszczający do oddziałów pięciogodzinnych w miastach do 10 tysięcy mieszkańców w szkołach (23%).
    - Analiza wyników badań dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazuje, że większość z nich osiągnęła średni (52%) i niski (39%) poziom gotowości szkolnej w zakresie aktywności społecznej

Na podstawie zebranych danych stwierdzono, że zdecydowana większość badanych dzieci uzyskała wyniki średnie i zgodne z wynikami oczekiwanymi w zakresie każdej kompetencji.

Analizy badań wykazały, że płeć badanych dzieci nie ma znaczącego wpływu na osiągane przez nie wyniki we wszystkich kompetencjach. Zaobserwowano jednak wyższe osiągnięcia u chłopców starszych niż u ich młodszych kolegów.

Zauważono, iż czas oddziaływania przedszkolnego wpływa na poziom kompetencji dzieci sześciolletnich. Badani uczęszczający do przedszkoli dłużej niż rok są lepiej przygotowani do rozpoczęcia nauki w szkole.

Stwierdzono, że liczba godzin spędzanych przez dzieci w przedszkolu nie jest obojętna dla ich poziomu gotowości szkolnej. Sześciolatki przebywające w przedszkolu dłużej niż pięć godzin uzyskują wyższe wyniki aniżeli dzieci uczęszczające tylko pięć godzin dziennie do przedszkola lub szkoły.

Najlepiej przygotowane do rozpoczęcia nauki w szkole są dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców (uzyskały najwyższe wyniki w 4 na 6 kompetencji).

Badania wskazują, że im więcej lat spędzonych przez dziecko w przedszkolu, tym większe uspołecznienie dziecka.

Najwyższy poziom umiejętności i zachowań stwierdzono w zakresie kompetencji poznawczych.

Dzieci z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej uzyskały niski poziom gotowości szkolnej. Lepiej przygotowane do szkoły są sześciolatki z przedszkoli zlokalizowanych w miastach powyżej

50 tysięcy. W tym przypadku przypuszczać można, iż istotny wpływ na osiągnięcia dziecka ma dostępność do opieki specjalistycznej.

W ŚWIETLE POWYŻSZYCH BADAŃ NASUWAJĄ SIĘ NASTĘPUJĄCE WNIOSKI:

- Zwiększyć dostęp dzieci w wieku 3-5 lat do edukacji przedszkolnej z możliwością dłuższego oddziaływania niż pięć godzin dziennie.
- Zapewnić opiekę specjalistyczną dzieciom, w szczególności z terenów wiejskich
- Doskonalić działania zmierzające do harmonijnego rozwoju dziecka we wszystkich sferach rozwoju ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwój sfery emocjonalno-społecznej i fizycznej.
- Dokonać analizy i interpretacji wyników badań przez zainteresowane podmioty.
- Określić zadania wynikające z wniosków po dokonaniu analiz w celu podniesienia efektywności procesu wychowawczo-dydaktycznego i opiekuńczego w przedszkolu i w szkole z oddziałami przedszkolnymi.

Rekomendacje

- dokonać analizy wyników przeprowadzonych badań gotowości szkolnej sześciolatków z wykorzystaniem metody Skala Gotowości Szkolnej,
- porównać wyniki uzyskane w przedszkolu/ szkole z wynikami badań wojewódzkich, ogólnopolskich oraz z wynikami obserwacji pedagogicznej dzieci sześciolatków z lat ubiegłych z uwzględnieniem kontekstów kształcenia,
- sformułować wnioski do dalszej pracy z dzieckiem,
- zaprojektować i wdrożyć zadania służące podnoszeniu jakości procesu wychowawczo-dydaktycznego i opiekuńczego,
- doskonalić umiejętności nauczycieli w obszarach, których dotyczą działania naprawcze,
- objąć opieką specjalistyczną dzieci przejawiające trudności w osiągnięciu gotowości szkolnej,
- realizację działań objąć nadzorem dyrektora,
- dokonać ewaluacji wdrożonych działań, ocenić efekty,
- w realizację działań włączyć rodziców i inne instytucje działające na rzecz oświaty,
- upowszechniać wyniki wojewódzkich badań gotowości szkolnej sześciolatków,
- udzielać wsparcia nauczycielom w zakresie analiz i interpretacji wyników, tworzenia działań naprawczych służących podnoszeniu jakości pracy przedszkoli i szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi,
- monitorować uwzględnianie w planowaniu i tworzeniu sytuacji edukacyjnych wyników diagnozy,
- promować przykłady dobrej praktyki.

Zakończenie

Podstawowym celem wychowania przedszkolnego jest wspomaganie i ukierunkowywanie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi w relacjach ze środowiskiem społeczno-kulturowym i przyrodniczym.

Wczesne wspomaganie oraz wspieranie dzieci – szczególnie na starcie edukacji – jest wartością społeczną, którą trudno przecenić. W środowiskach oświatowych problem zapobiegania pojawiającym się dysproporcjom rozwojowym już na starcie edukacji rozważany jest szczególnie często. Służą temu inicjatywy podejmowane przez pedagogów: naukowców i praktyków zmierzające do zapewnienia małemu dziecku optymalnego rozwoju. Bardzo ważnym zadaniem przedszkola jest wyrównywanie wszelkich parcjalnych deficytów rozwojowych dzieci tak, aby mogły podjąć naukę szkolną z pełnym sukcesem. W tym wieku praca korekcyjno-wyrównawcza może przebiegać w sposób niezauważalny dla sześciolatka. Dziecko może uniknąć poczucia bycia gorszym, naznaczonym przez zajęcia korekcyjno-wyrównawcze. Zaniechanie wobec dziecka działań kompensacyjnych w pierwszej dla niego instytucji skazuje go na niepowodzenia w nauce szkolnej i często na całe drożdże życiowej.

Od kilku miesięcy jesteśmy świadkami dyskusji, jaka toczy się na temat edukacji dzieci w wieku przedszkolnym. Jak wyrównywać szanse edukacyjne? Jakie będzie jutro edukacji przedszkolnej? To

pytania, jakie często pojawiają się w dyskusjach z pedagogami, rodzicami. To pytania, na które odpowiedź nie jest prosta.

Aktualnie wychowanie przedszkolne jest ofertą edukacyjną adresowaną do dzieci w wieku 3-6 lat. Jego podstawową formą organizacyjną jest przedszkole. Sieć przedszkoli uzupełniają oddziały przedszkolne zorganizowane w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego (punkty i zespoły). Wszystkie dzieci sześciolatki objęte są rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym. Wprowadzone w 2004 roku roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne dla dzieci sześciolatków było niezwykle ważną i korzystną decyzją. Dzieciństwo to okres intensywnego rozwoju. Czas ten odpowiednio wykorzystać.

W celu poprawienia sytuacji edukacyjnej małego dziecka Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło szereg działań zmierzających do upowszechnienia wychowania przedszkolnego, wprowadzono między innymi przepisy dotyczące możliwości tworzenia i funkcjonowania innych form wychowania przedszkolnego. Jednym z głównych zamierzeń ministerstwa planowanych na lata 2009–2011 jest zapewnienie wszystkim dzieciom pięcioletnim prawa do bezpłatnej edukacji przedszkolnej od 1 września 2009 roku oraz obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego od 1 września 2010 roku. Resort edukacji planuje, aby za 3 lata wszystkie polskie dzieci rozpoczynały naukę szkolną w wieku 6 lat, poprzedzoną przynajmniej rokiem edukacji przedszkolnej.

W kontekście tych zmian niezwykle ważne staje się tworzenie warunków do harmonijnego rozwoju dziecka w warunkach bezpiecznych, przyjaznych i dostosowanych do ich potrzeb rozwojowych.

Przeprowadzone badania dzieci sześciolatków w województwie kujawsko-pomorskim i analiza danych wskazują, że stopień przygotowania dzieci do edukacji szkolnej zależy od wielu czynników, w tym płci dziecka, rodzaju placówki (przedszkole, szkoła podstawowa z oddziałami przedszkolnymi), w której realizuje ono obowiązek wychowania przedszkolnego, czas oddziaływania przedszkolnego oraz miejsce lokalizacji przedszkoli i szkół (miasto, wieś). Należy pamiętać jednak o tym, że na osiągnięcie gotowości szkolnej sześciolatkowie ma wpływ również środowisko rodzinne dziecka, stan zdrowia dziecka (poza opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej), a także metody i formy pracy nauczycieli z dzieckiem (te nie były przedmiotem badań).

Prezentowane wyniki badań przeprowadzone w województwie kujawsko-pomorskim potwierdzają, iż czas oddziaływania przedszkolnego wpływa na poziom kompetencji sześciolatków. Dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok są lepiej przygotowane do rozpoczęcia nauki w szkole aniżeli dzieci przebywające w przedszkolu lub w szkole tylko pięć godzin dziennie. Najlepiej jednak przygotowane do rozpoczęcia nauki w szkole są dzieci uczęszczające do przedszkoli dłużej niż rok w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców (uzyskały najwyższe wyniki w 4 na 6 kompetencji). Są to Kompetencje Poznawcze, Aktywność Społeczna, Niekonfliktowość i Samodzielność.

Po zakończonych badaniach zasadne wydaje się podjąć działania polegające na dokonaniu analizy i interpretacji wyników przez zainteresowane podmioty. Następnie należy określić zadania wynikające z wniosków danej szkoły/przedszkola w celu podniesienia efektywności procesu wychowawczo-dydaktycznego i opiekuńczego.

Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty w ramach programu poprawy jakości kształcenia w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach w roku szkolnym 2008/2009, a także biorąc pod uwagę wyniki badań dzieci sześciolatków, wyznaczył zadania do realizacji:

1. Przeprowadzenie warsztatów dla nauczycieli w zakresie umiejętności analizowania i interpretowania wyników badań dzieci sześciolatków przeprowadzonych metodą SGS.
2. Upowszechnienie i wdrożenie rozwiązań służących skutecznej realizacji zadań w zakresie poprawy jakości procesu edukacyjnego w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, w szczególności przez promowanie przykładów dobrych praktyk.
3. Porównanie wyników badań w województwie kujawsko-pomorskim z wynikami badań ogólnopolskich.

Wspomaganie rozwoju dziecka i osiągnięcie efektów będzie możliwe dzięki współpracy nauczycieli, dyrektorów przedszkoli z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli a także organami prowadzącymi i nadzorującymi oraz lokalnymi instytucjami wspierającymi rozwój dziecka.

Autorzy raportu wyrażają przekonanie, że przeprowadzone badania przyczynią się do efektywnego wspierania rozwoju dzieci w zakresie przygotowania ich do podjęcia nauki w szkole oraz wyrównywania szans edukacyjnych.

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Zestawienie zadań rozwojowych ze strukturą SGS i sferami rozwoju dziecka	13
Tabela 2. Wzory na obliczenie wyników przeliczonych dla podskal SGS.	14
Tabela 3. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Umiejętności Szkolne.	15
Tabela 4. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Sprawność Motoryczna.	15
Tabela 5. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Kompetencje Poznawcze.	15
Tabela 6. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Samodzielność.	15
Tabela 7. Przedziały wyników przeliczone dla podskali Niekonfliktowość.	15
Tabela 8. Przedziały wyników przeliczonych dla podskali Aktywność Społeczna.	15
Tabela 9. Przedszkola, w których przeprowadzono badania z podziałem na lokalizację.	16
Tabela 10. Szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi, w których przeprowadzono badania z podziałem na lokalizację.	16
Tabela 11. Dzieci sześciolatnie objęte badaniem.	18
Tabela 12. Stopień awansu zawodowego nauczycieli prowadzących badanie.	19
Tabela 13. Rodzaj ukończonych form kształcenia i doskonalenia nauczycieli przez osoby prowadzące badanie.	19
Tabela 14. Umiejętności Szkolne dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących	22
Tabela 15. Umiejętności Szkolne dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.	22
Tabela 16. Umiejętności Szkolne chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	23
Tabela 17. Umiejętności Szkolne chłopców z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.	23
Tabela 18. Umiejętności Szkole dzieci sześciolatnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym	24
Tabela 19. Umiejętności Szkole dzieci sześciolatnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.	24
Tabela 20. Umiejętności Szkole dzieci sześciolatnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.	25
Tabela 21. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolatnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.	26
Tabela 22. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolatnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin	27
Tabela 23. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolatnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły pięć godzin dziennie.	28
Tabela 24. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolatnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.	29
Tabela 25. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolatnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.	30
Tabela 26. Umiejętności Szkolne dzieci sześciolatnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.	30
Tabela 27. Kompetencje Poznawcze dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	33
Tabela 28. Kompetencje Poznawcze chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	33
Tabela 29. Kompetencje Poznawcze dziewcząt z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących	34
Tabela 30. Kompetencje Poznawcze chłopców z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących	34
Tabela 31. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolatnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.	35
Tabela 32. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolatnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.	35
Tabela 33. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolatnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.	36
Tabela 34. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolatnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.	36

Tabela 35. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin dziennie w przedszkolu.	37
Tabela 36. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu lub w szkole	38
Tabela 37. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.	39
Tabela 38. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.	40
Tabela 39. Kompetencje Poznawcze dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.	40
Tabela 40. Sprawność Motoryczna dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i przedszkolu.	42
Tabela 41. Sprawność Motoryczna chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	43
Tabela 42. Sprawność Motoryczna dziewcząt z oddziałów przedszkolnych pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.	43
Tabela 43. Sprawność Motoryczna chłopców z oddziałów przedszkolnych pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących w przedszkolu.	43
Tabela 44. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.	44
Tabela 45. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.	44
Tabela 46. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.	44
Tabela 47. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.	45
Tabela 48. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin w przedszkolu.	46
Tabela 49. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły pięć godzin dziennie.	47
Tabela 50. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.	48
Tabela 51. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.	49
Tabela 52. Sprawność Motoryczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.	49
Tabela 53. Samodzielność dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	51
Tabela 54. Samodzielność chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole.	51
Tabela 55. Samodzielność chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w przedszkolu. ...	52
Tabela 56. Samodzielność dziewcząt z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięć godzin funkcjonujących w przedszkolu.	52
Tabela 57. Samodzielność chłopców z oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięć godzin funkcjonujących w przedszkolu.	53
Tabela 58. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.	54
Tabela 59. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.	55
Tabela 60. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.	56
Tabela 61. Samodzielność dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.	57
Tabela 62. Samodzielność dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin w przedszkolu.	58
Tabela 63. Samodzielność dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły pięć godzin dziennie.	59
Tabela 64. Samodzielność dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.	60

Tabela 65. Samodzielność dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.	61
Tabela 66. Samodzielność dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.	62
Tabela 67. Niekonfliktowość dziewcząt z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i przedszkolu.	65
Tabela 68. Niekonfliktowość chłopców z oddziałów pięciogodzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	65
Tabela 69. Niekonfliktowość dziewcząt z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej 5 godzin funkcjonujących w przedszkolu.	66
Tabela 70. Niekonfliktowość chłopców z przedszkolnych oddziałów pięciogodzinnych i powyżej pięciu godzin funkcjonujących.	66
Tabela 71. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.	67
Tabela 72. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.	67
Tabela 73. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.	68
Tabela 74. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.	68
Tabela 75. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym pięć godzin i dłużej niż pięć godzin dziennie w przedszkolu.	69
Tabela 76. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu lub w szkole.	70
Tabela 77. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.	71
Tabela 78. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.	72
Tabela 79. Niekonfliktowość dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.	72
Tabela 80. Aktywność Społeczna dziewcząt z oddziałów 5-godzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	75
Tabela 81. Aktywność Społeczna chłopców z oddziałów 5-godzinnych funkcjonujących w szkole i w przedszkolu.	75
Tabela 82. Aktywność Społeczna dziewcząt z przedszkolnych oddziałów 5-godzinnych i powyżej 5 godzin funkcjonujących.	76
Tabela 83. Aktywność Społeczna chłopców z przedszkolnych oddziałów 5-godzinnych i powyżej 5 godzin funkcjonujących.	76
Tabela 84. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu.	77
Tabela 85. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych tylko rocznym oddziaływaniem przedszkolnym w szkole.	77
Tabela 86. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym dłużej niż rok w przedszkolu.	78
Tabela 87. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola tylko rok i dłużej niż rok.	78
Tabela 88. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym 5 godzin i dłużej niż 5 godzin dziennie w przedszkolu.	79
Tabela 89. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich objętych oddziaływaniem przedszkolnym w przedszkolu lub w szkole 5 godzin dziennie.	80
Tabela 90. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich uczęszczających do przedszkola lub do szkoły tylko rok.	81
Tabela 91. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej z przedszkoli.	82
Tabela 92. Aktywność Społeczna dzieci sześciolletnich z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkół.	82

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 1.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych na wsi.	84
Wykres 2.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych na wsi.	85
Wykres 3.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych na wsi.	86
Wykres 4.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych na wsi.	87
Wykres 5.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych na wsi.	88
Wykres 6.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.	90
Wykres 7.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.	91
Wykres 8.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.	92
Wykres 9.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.	93
Wykres 10.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych w miastach do 10 tysięcy.	94
Wykres 11.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.	96
Wykres 12.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.	97
Wykres 13.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.	98
Wykres 14.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych w miastach od 10 do 50 tysięcy.	99
Wykres 15.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych w miastach do 10 do 50 tysięcy.	100
Wykres 16.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola tylko rok i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.	102
Wykres 17.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola dłużej niż rok i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.	103
Wykres 18.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola pięciogodzinnego i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.	104
Wykres 19.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do przedszkola powyżej pięciu godzin i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.	105
Wykres 20.	Zestawienie wyników badań dzieci sześciolletnich w sześciu podskalach uczęszczających do pięciogodzinnego oddziału przedszkolnego w szkole i zamieszkałych w miastach powyżej 50 tysięcy.	106

BIBLIOGRAFIA

1. Bałachowicz J., Kowalska A. (2006), *Wczesna edukacja dziecka. Stan obecny – perspektywy – potrzeby*, Warszawa.
2. Bleja A., Sęk H. (1994). Świadomość czynników ryzyka startu szkolnego w grupie rodziców i nauczycieli oraz psychologów. Człowiek i społeczeństwo.
3. Brejniak W. (red), (2002). O pomyślny start ucznia w szkole. Warszawa.
4. Brejniak W. (2006). Czy Twój przedszkolak dojrzał do nauki?. Warszawa.
5. Brzezińska A. (2000), *Spółeczna psychologia rozwoju*, Warszawa.
6. Brzezińska A. (2002). Współczesne ujęcie gotowości szkolnej. Biuletyn informacyjny Oddziału Warszawskiego. Warszawa
7. Bulera M., Żuchelkowska K. (2006). Edukacja przedszkolna z partnerskim udziałem rodziców. Toruń.
8. Frydrychowicz A, Koźniewska E., Matuszewski A., Zwierzyńska E. (2006), *Skala Gotowości Szkolnej*. Warszawa.
9. Garniewicz J. (red.), (2007). Dylematy współczesnej edukacji. Toruń.
10. Gruszczyk-Kolczyńska E. (2002). Dojrzałość do nauki matematyki i niszczące konsekwencje rozpoczęcia edukacji szkolnej bez takiej dojrzałości. Biuletyn Informacyjny Oddziału Warszawskiego
11. Janiszewska B. (2008), *Dojrzałość szkolna sześciolatka*, Warszawa, „Pomagamy uczyć”, nr2
12. Jarosz E. (2004). Wybrane obszary diagnozowania pedagogicznego. Katowice.
13. Karwowska-Struczyk M., Słodownik-Rycaj E. (red), (2007), *Pedagogika małego dziecka: wybrane zagadnienia*, Warszawa.
14. Karwowska-Struczyk M. (2000). Nisze ekologiczne a rozwój dziecka. Warszawa.
15. Kielar-Turska M. (1992). Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata. Warszawa.
16. Lubomirska K. (2003). Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci. „Wychowanie w Przedszkolu”, nr 4.
17. Matczak A. (2003). Zarys psychologii rozwoju. Podręcznik dla nauczycieli. Warszawa.
18. Michalak R. i Misiorna E. (2006), *Konteksty gotowości szkolnej. Zeszyt metodyczny. Projekt Badanie Gotowości Szkolnej Sześciolatek*. Warszawa.
19. Schaffer H.R. (2005), *Psychologia dziecka*. Warszawa.
20. Waloszek. D. (2006). Istota przygotowania dziecka do podjęcia nauki w szkole. Bliżej przedszkola. Kraków.
21. Wilgocka-Okoń B. (2002). Gotowość szkolna w historycznej perspektywie teorii i praktyki. Biuletyn Informacyjny Oddziału Warszawskiego. Warszawa.
22. Wilgocka-Okoń B. (2003). Gotowość szkolna dzieci sześciolatek. Warszawa.
23. Zahorska M. (red), (2003), *Edukacja przedszkolna w Polsce – szanse i zagrożenia*, Warszawa.